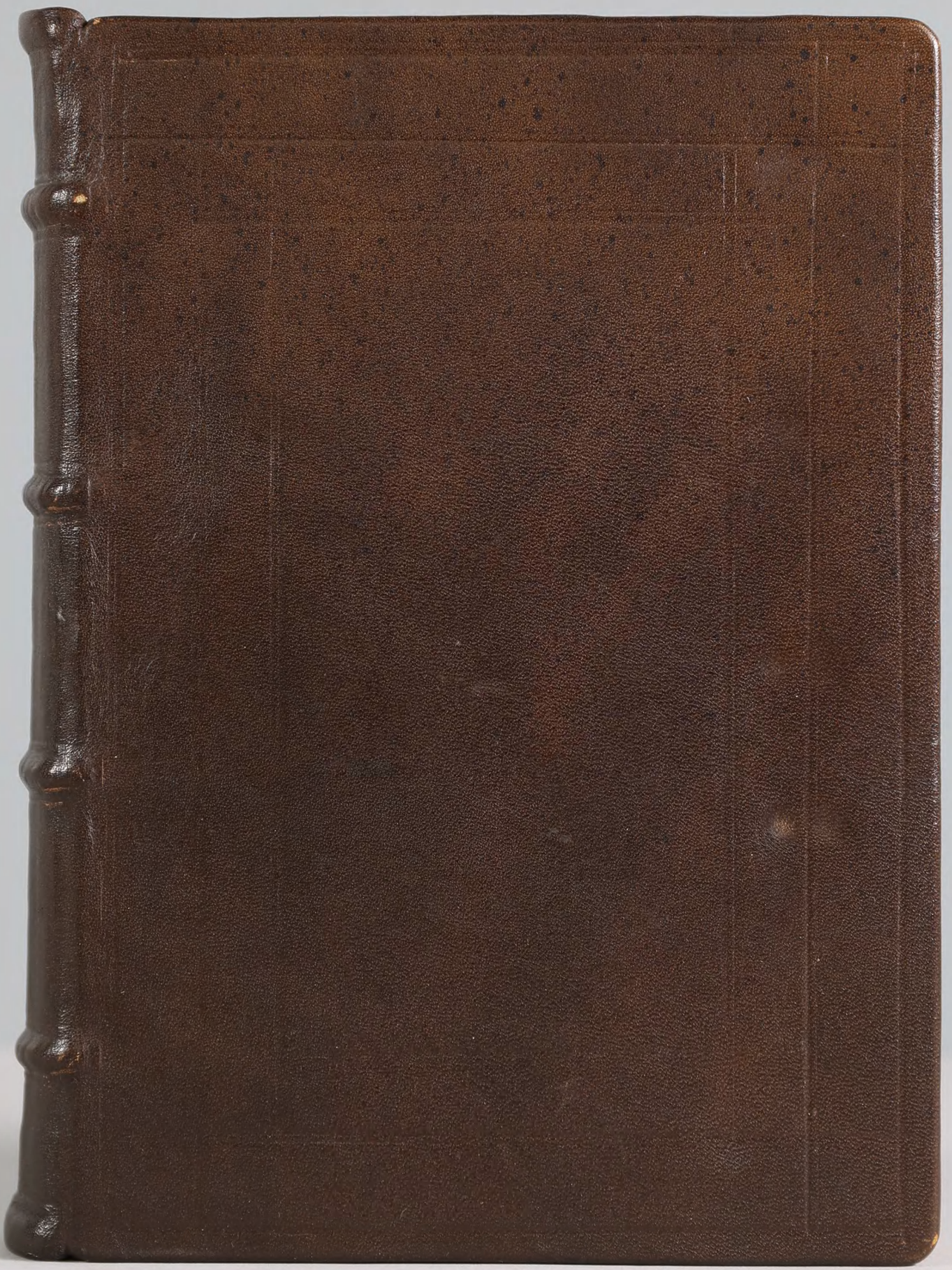

Vocabularius rex

51.
Panzer Suppl. 61, 66, 72, 81, 82.

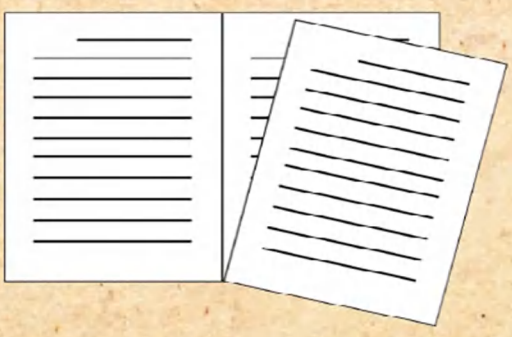

W woluminie kolejno współoprawne sygnatury:

Inc. 329

Inc. 330

BIBLIOTEKA
VNIWERSYTECKA
W POZNANIV

Vocabularius rer.

51.
Panzer Suppl. 61. 66. 72. 81. 82.

KÖNIGL.
UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
BERLIN

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA
POZNAŃ

Inc. 330

Prohemium

Wenczeslaus brack artis profes/ sor & examinator in Constañ. suis scolipetis S. p dicit. Multa ad te prestans inuenta. & assidua eruditione & beniuolentia afficior ea qua soleo vtpote mea tuis longe plerunq; post habuerim. Sic & profecto. boni viri munus potenter idem quod tuetur obq; nomē susceptum nedum vendicare verumetiaz tueri qua optime possit Hac ipse impulsus occasione tuis prodesse tamen votis cum rudimentis quo ad potui induxi animum Esto q; optimi adolescētuli ad me iam prece non pauca declinastis. & qō verecunde expetere voluistis intuitu defixo silēter indice rubore satis explodistis. Quid eñ eneruatius te sepenumero scolasticis armis egentem nihil sua appropriatione ausis lingue p̄mittere Venit priscoz vicio id insolentie precipiendi genus aut multa. si qñ deniq; fit barbarice. strepitu efferre canoro. Non obsecute seuerim decretis maternū obticent elogiuz Ego p̄o qui ab hisce inuoluor sudoribꝫ. eam palestram nolens. sequi cogor in medium nil noui dare potui Sed ne tamē iustis te abigam orationibꝫ que ex autētz vidi acceptiora. ne te ex pluribus obtunderem. teneritati tue subscriptis p̄signaui modicis pueruli progressu tabellos. Vale.

De celo & eius partibus

Celum Firmamentum Polus (der hymel
Olimpus Aether
Differunt tamen Quia celum dicitur aut quia omnia celat. vel quia est stellis tanq; vas celatis id est insculptis signis impressum Aliquando celum pro aere ponit Vt est illud virgilij. vi. O nimium celo confise sereno.
Firmamentum dicitur q; suis legibꝫ & cursu est firmatum
Polus vero a puncto dicitur qui terminat axem. talis vero punctus est duplex scilicet articus & antarticus
Olympus a monte sicilie vt credo altissimo.
Aether vero locus dicit in quo sunt sidera Et reuera aether modo pro igne modo pro aere varie accipitur.

Spera (die sper) corpus solidum rotundum ⁊ in hoc differt a circulo qui est in plano Item theologi dissentiunt ⁊ phi de numero celoꝝ Nā vltra octauā sperā quā vocamus primuꝫ mobile ponūt celū trinitatis empireuꝫ. cristallinū Empireū quasi ignitū sonat Spere planetaꝝ sunt septē Prima saturni Scda iouis Tertia martis Quarta solis Quinta veneris Sexta mercurij Ultima lune sub qua est ppetuū belluꝫ q̄litatū pmaꝝ in elementis ad se ꝓtinuo repugnātiby Est em̄ sub luna ignis qui est summe calidus ⁊ remisse siccus sub q̄ aer qui est summe humidus ⁊ imꝑfecte calidus ꝙ ignis ⁊ aer in calido simbolisant. i. ꝓueniūt. iō facilioꝫ in se est trāsitus. i. mutatio taliū elemētoꝝ Aq̄ sub aere est nisi in locꝭ vbi deus terrā ꝓpter respirātia in ea aq̄s voluit esse dissco optā Est em̄ aq̄ summe frigida imꝑfecte humida. igni maxie ꝑria Jō deꝰ vtriusqꝫ simbolizās puta aerē tāq̄ bonū arbitꝫ in medio posuit Terra infimū est elemētoꝝ summe sicca ⁊ ipfecte frigida aeri ꝑria voluit prudēs deus aquā in medioꝝ h̄ totū vocamꝰ mūdū ⁊ qōlibꝫ seorsum ptē mūdi Jō qꝛ sunt in ꝓtinuo motu ⁊ ibi nulla est q̄es Nā spe planetaꝝ ferūt ꝑ octauā sperā lz p eā rapiūt Elementa ꝙ ꝓpetuo pugnāt in senō vt pmū se tēperāt corrūpe. sz q̄tū qōq̄ possz alteꝝ in se. h̄ est in sui naturaꝫ ꝓuertere Ideo mūdus ōꝛ qꝛ est sp in motu ⁊ h̄ ad speras. vel alterationē ⁊ hoc q̄ ad eleīta ¶ Janue celi sunt due. vna ex q̄ sol ꝓcedit sic est oriens Alia in quā sol recipit ⁊ est occidēs Plaga Clima. est ps celi. idē sunt ¶ Oriēs (aufgang der sunnen ¶ Occidēs (nydergang ¶ Septēbrio (gen mitternacht a septē stellis q̄ illic rotāt ¶ Meridies (mittag) qꝛ medꝰ dies vel qꝛ sol in meridie meri. i. puꝫ diē facit ¶ Emisperiū. i. media spera (halbhymel ¶ Orison ē termiatoꝛ visus (ō halbhy mel Venit pūctꝰ q̄ imaginaꝝ in celo lineā supā caput nr̄m terminari Zodiacꝰ ē circulꝰ aialiū quē Arist. vocat obliquū. qꝛ obleq̄ p octauā spā ꝓstat Alij eūdē vocāt signifeꝝ qꝛ fert sig̃ q̄ st .xij. ¶ Lacteꝰ circulꝰ quē phus vocat galaxiā. ⁊ vulgo ōꝛ (der weyſweg ¶ Circuli celi sūt q̄nq̄. scz artic⁹. ab arctur⁹ signis quē i septēdrione eē dicimꝰ circulꝰ ꝙ huic directe opositꝰ antartic⁹ est. ab anti qō est ꝛ. qꝛ artico ꝑ positus Scōs circulꝰ

dicitur tropicus.i.reuolutionis.qz in eo sol aquilonis finibus estatē faciēs vltra eū nō transit.sz statim reuertit Tertius circulus est eqnoctialis in q̄ sol facit eqnoctiū. i.equat noctes diei qō fit in ariete z libra Jacincti z die sci gregorij Quartus circulus est antarticus vt supra Quintus est tropicus hyemalis Hā cū sol ad eū puenit facit his que sunt ad aq̄lonē hyemē z his que ad austrū sunt etatē In scō circulo solsticia sunt q̄z vnū est estiuale in cācro die viti z modesti aliud hyemale qō est in capricorno die lucie Eclipsis est luminis defectio

Stella (stern) a stādo dicta.qz ñ nisi p sperā cui est infixa moueť Dicūt eī phi stella ē dēsior ps orbis Jō recipit illūiatōes

Astrum (ein grosz stern) vt sunt orion/boetes

Sidus (ein gestirn) a considerando Nam ābulantes in mari z temporum obseruatores ea considerant

Planeta (planet) a planō qō est errare Nam abusio est planetas stellas dicere.nisi addamus erraticas stellas dicendo

Cometa (pfaben schwantz an dē hymel) q̄ stella caumata vl

Sol (sunne) quia solus lucens (crinita

Luna (mon) qz luce nitet aliena puta luce solis hāc z lucinā poete vocāt eo q̄ pientib⁹ fert lucē zc. Vir. in bucco. Casta faue lucine. Ahe. in andria. O iuno o lucina fer opem zc. Item lunam in celo dyanam in terris venationi pesse vo proserpina inferis dicari trime. hinc oritur nomen.

Phebus appollo (sunne

Phebe bes (mone) Fingunt poete ioue pcubuisse latone. zex ea in delos insula phebū genuisse z phebe

Arctō signoz p̄mz septē stellis circa axē iuxta polum articuz rotat vrsam vocam⁹. qō in fabulis liquet ouidianis in metamor. Vocam⁹ z septētrionē q̄si septēterionē Hā triones q̄i tiores boues aratorij dicūt. qz terrā terunt qz tales stelle in plaustri modum vertuntur vocamus plaustrum

Arcturus sidus post caudā maioris vrse in sinno boetes

Orion astrzañ tauri vestigia q̄ mō aburia orion fabule testāt

Hyades stelle septē in fronte thauri. z tpe vernali oriunt. pluuiasq̄ colligunt

Phyades a pl'alitate dicte. septem sunt stelle ante genua thau

rieasdē dicimus vergilias .qz tpe veris oriūt z occasu suo hyemem ortu estatē: primecz nauigationis tps oñdunt

Canicula (der hundtstern) Syrion eādē vocāt Canicl'ares dies inde venire. Nā tūc sol calorē suum duplicat quo corpora dissoluit euaporando. tps medicine prohibitum.

Lucifer mane Uesp aut Hesperus in sero Uen⁹ idem sp

Signa celi sunt duodecim .scilicet

Aries (der wider.
Taurus (der ochs
Gemini (zwilling
Cancer krebs
Leo (lewe
Uirgo (iunckfrow
Libra (wage
Scorpio vl' scorpi⁹ (scorpiō
Sagittarius (der schutz
Capricornus (steynbock
Aquarius (wasserman
Pisces (visch

Hec signa. aut qz ab effectib⁹ diuersis a celo mortalib⁹ ifusis sortita sunt hmōi appellationē variā aut gentiliū increduli tas. hec celo in suoz diuini memoriā intulit z colit Nā ariete ob iunis hamonis meōriā q̄ in arietz imagine. aut cornutus vt aries ab egyptijs adorabat signū celi ꝓstituerūt

Pariter iouē cretensem. thauz. qz cū Europa a genoris filia thauri habitu mūdum pererrauit Gemini qō signum ꝓpter castorē z pollucē fratres z cetera in fabulis poetaz

Planete silr a gētilib⁹. vt fabule ferunt. in celū translati hominum nōib⁹ saturnū regē crete Jouē eius filiū silr martem ionis adulterio procreatuz zc. Nostra fides ea licet obseruat sine tamen non vt gentes. supstitione.

De nominibus dei

El hebraice deus dicitur latine Jschiros. i. fortis
Anathānatos. i. immortalis Sabaoth. i. exercituū dñs
Elyon. i. excelsus Adonai id est dominus
Ja. qō vltima sillaba alla dicit. i. laudate oēs dñm
Tetragramatō. i. ineffabile z gliosuz nomē dei
Saddan. i. oipotēs Eternus. i. imortalis
Incorruptibilis imcōmutabilis. oipotens oz deus.

De filio dei

Folium .IIII.

Christus.qi crismate vnctus ē est dono gre Messias.i.xps
Jhesus.i.saluator Emanuel.i.nobiscum deus
Unigenitus.qz nullus sibi frater fuit diuinitatis excellētia
Primogenitus humanitatis susceptione in qua per gratie
adoptionem fratres dignatus est habere
Principium.quia ab ipso sunt omnia
Finis.qz in fine tpm humiliter voluit in carne nasci
Uel qz vltra ipsum qō querimus aliud nil est
Os dei.qz verbum eius est
Uerbū.qz p ipm pater omnia tāq̄ p nunciū iussit z reuelauit
Ueritas.quia non fallit
Uita.qz creauit oīa Aut sua passione vitā nobis dedit
ymago dei ōr ꝓpter patris similitudinem
Figura.qz in forma serui patris immensam designauit ma
gnitudinē Manus dei.qz p ipm oīa facta sūt Dextera
ōr ꝓpter effectū opis toti? create Brachiū.qz oīa ꝓtinet
Uirt?.qz pr̄is in se bz ptātē Sapiētia.qz secreta reuelat
Splendor.ꝓpter qō manifestat Lum̄.qz illūiat
Lux.qz ad veritatē oculos cordis aperit
Fōs.qz oīm fontale pncipiū Alpha z o pncipiū z finis
Mediator.iter pr̄ez z hoiēz Missus.qz huic mōo apparuit
Homo.qz natus ex virgine Prophēta.qz futa reuelauit.
Sacerdos.qz se hostiā obtulit pro nobis.
Pastor.qz nos oues eius Uitis.qz nos eius palmites.
Panis viuus.nā viuificat Mgr.qz suos docuit
Mirabiliū opaī.qz deū se ostendit
Nazarenus.qz de nazaret loco Nazareus.i.sanctus
Uia.qz p ipm ad patrē gradit Hostiū.p qō ad deū itur
Mons.qz est fortis Petra.qz credentiū firmitas
Lapis angularis.qz pacē angelis z hōib⁹ in se fecit
Fundamentum.qz in eo firmissima fides.

De sanctospiritu

Spiritussanctus.qz patris z filij
Spiritus eo qꝺ inspirat Est em̄ vno modogenerale z sic
incorporea creatura oīs spiritus meruit dici

Spiritussanctus non est genitus qz sic duo essent in trinita
te filij. Neqz est ingenit⁹. qz sic duo essent ī trinitate patres
quod est hereticum. sed ab vtroqz est processio
Paraclit⁹. i. psolator. qz apl'os lugētes xp̄s p ip̄m psolat⁹ est
Septiformis ppt septē ei⁹ dona. q̄ merētib⁹ tribuit puta spī
sapientie z intellectus. psilij fortitudinis. scie z pietat̄ z ti
Donum. quia datur dignis moris dñi
Charitas. qz naturaliter eos a quib⁹ vl'ad q̄s pcedit. p̄iūgit
Gratia. quia gratis a deo datur
Digitus dei. vt eius opatoria virtus cū p̄e z filio significet
Ignis. qz ignitus. vel in ignis forma cunct̄ apl'is insedit
Lingua. qz eos q̄d loquerent. docuit.
Spiritalis vnctio p sil'itudinē. qz sic oleū naturaliter fert sup
oēz liq̄rē. cui pmisceť. ita sps dñi ferebat sup aq̄s vt pz ī exod
Trinitas. qz triū psonaz vnitas. patris z filij z spūssancti.

De angelis z choris.

Angelus. i. nuncius. nomē officij qz naturaliter spūs sunt
Mittunť eīm de celo hōib⁹ ad annunciandū aliquid
Archāgelus q̄i archa āgeloz. q̄i sūm⁹ āgel⁹ z nūci⁹ (ertzengel
Michael q̄i quis vt deus interpretatur. qz vltra alios micat
Gabriel id est fortitudo dei
Raphael quasi medicina dei per ipsum nunciatur
Uriel interpretat̄ ignis dei velut moysi in rubo apparuit
Chori. vl' ordies spūum nouē sūt scz āgeli. archāgeli. throni
dñatiōes. ⁊tutes. pncipatus. ptātes. cherubin z seraphin
Uirtutes q̄dā misteria āgelica st p q̄ fiūt sig̃ z miracla mūdo
Potestates dicunť quia sua potestate spūs malignos coer
cent ne nobis noceant quantum cupiunt
Principatus sunt. quia agminib⁹ angeloz p̄esunt iubendo
explere quod deus vult per ipsos fieri
Dñatiōes. qz ptātib⁹ z virtutib⁹ preeminēt. z ip̄is dñantur
Throni sunt angeloz agmina qui quasi sedes dicuntur. eis
deus p̄esidet z per eos sua iudicia decernit
Cherubin. i. sublimes ptātes āgeloz. z plenitudo scie dicūť.
Seraphin. angelorum multitudo

De tempore

Tempus (zeyt Momentum (augenplick) minimū tpis
Hora (stund) Annus (ior) qz reuoluit in se vt annulus
Dies (tag) a dyan. i. clar. Illā solis pñtia z claritas diē. absen
tia vo noctē facit Aut qz gentiles suis dijs dies sacrarunt
Dies naturalis ptinet. xxiiij. horas. puta noctē z diē Artificial
vo solū. xij. cōtinet Qui est dies nr. q̄ sol ab oriēte monet
i occidēs Dicūt ei dies. qz pagani suis dijs eos sacrarūt. vt
Dies solis (sunnetag Dies lune (mōtag Dies martj (zinstag
Dies mercurij (mitwoch Dies iouis (dornstag Dies ve
neris (fritag Dies saturni (samstag Licet in celo ali⁹ eor q̄si
in septimane diebꝰ sit ordo. tñ qz sol facit diem. occupat p̄
mā dñice diei horā. tāq̄ pnceps planetar. Et sic ptinuā
do a sole. ꝑm ordinē celi. tunc ven⁹ sibi adaptabit scōaz ho
rā dñice diei Mercurius tertiaz Luna q̄rtā Saturnus
q̄ntā Jupiter sextā Mars septimā Sol octauā Et sic cō
putādo p oēs horas diei naturalis. bēm⁹ p̄mā horaz scōe
ferie lune puenire. z sic de alijs planetis Jtē egyptij incho
ant dies ab occasu solis. Persi z populi greci ab ortu solis
Athenienses a sexta hora diei Romani. z nos a media no
cte Hebrei a vesperarum hora.
Ferie dicte sunt a fando q̄ in eis sit nobis tempus dictōis.
id est in diuino vel humano officio fari

De die z eius partibus

Mane (fru) Illā mane a manu. i. bonū. nil'ei meli⁹ luce esse
Meridies q̄ sit medius vel purus z clarus dies Est em̄ me
rum pur. qz tūc sol micat e celo medio
Suprema ꝺr vltima que in die ps supereſt.
Sero vel Serum (spot) qz prope est nox. z sere sunt clause
Hodie. quia hoc die Quottidie. i. quod dieb⁹
Eras qō ē seqñs diei Hesternū z Heri aduerbiū (gestern
Pridie (vor gestern) q̄ sit priori die Postridie. q̄ sit poste
Perēdie (erst). i. par añ diē. vl'in añcessu. i. pus (riori die
Nudius aduerbiū indeterminati tpis ꝯcatiuū nisi addam⁹

numerum ordinis. vt Hudiustertius Hudiusquartus.

De nocte et suis partibus.

Nox (nacht) q̃ nocet oculis Partes noctis sunt septem
Vespm ꝑma ps a stella occidentꝫ que solẽ occiduũ sequit. vñ
Vir. in bucco. Ante diẽ clauso ꝓponet vespe olimpo
Tenebre. q̃ teneant vmbram
Crepusculũ dubia lux. ℞ est mediũ inter lucẽ ⁊ tenebras
Conticinium. tempus quo omnia silent
Intempestum medium noctis ꝺr q̃si inactuosum. q̃ iactuo sum. q̃ tunc quiescunt omnia.
Gallicinium. q̃ galli tunc diẽ nunciant futurum.
Matutinum est tẽpus inter abcessum tenebraꝝ. ⁊ aduentus Aurorã Diluculũ. q̃ iam incipiat lux diei videri

De ebdomada.

Ebdomada a numero dieꝝ ꝺr Septimana. q̃ septẽ sunt in ea mame. i. ⁊ sol septies in ea oritur.

De mensibus.

Mensis a mene. i. luna vel defectio. Nam omni mense luna deficit cum incenditur
Januariꝰ. q̃ ẽ ianua ãni Vl̃ a iano ꝺo bifrõti ad signãdũ introitũ ⁊ exitũ ãni ⁊ hũc romani coluerũt ⁊ supis sacrarunt.
Februarius. a februo id est plutone. qui inferni idolum cui hunc mensem sacrarunt romani gentiles
Martius a marte romanorum auctore Vel quia animãtia suos mares vocant ad coeundi opus quod fit in martio
Aprilis quasi aporilis quia poros terre aperit ad germinãdum. vel a frodis id est venere cui aprilem sacrarunt
Maius a maia mercurij matre. Vel a maioribꝫ ⁊ principibꝫ reipublice quibus est sacratus
Junius filius a iunioribꝫ natu vel a iunone Nã antea populus romanus diuisus erat in centurias seniorum ⁊ iuniorꝝ
Julius ⁊ Augustus a cesaribꝫ nõiati q̃ ꝑ⁹ erãt q̃ntilis sextilis. q̃ q̃nt⁹ ⁊ sextus a martio Qui tñ a rõanis ꝓmus mẽ

sis anni erat Ceteri inde a nūero dicti sūt September Octo
ber Nouēber Decēber. qz a martio septimꝰ Octauus No
nus z decimus fuerūt Itē cuiuslibet mensis tres sunt di-
es festi a romanis instituti scz kal'n. none z idus. qz his di
ebꝫ officia magistratuū aut alterabant aut elegebantur
Kalēde a colēdo ꝓmi dies mēsiū qs z rōani z hebrei coluerūt
None dies post ꝓmū. qui fuit kalēdaꝝ q̄ttuor vel sex ꝓmi
a nūdinis nom sūpserūt qz his nūdie erāt in ꝓplo romano.
Idus vero sunt proximi dies octo post nonas. aut ab yduo
id est separatione nundinarum aut ab edendo. quia erant
apud veteres dies epulaꝝ. vt patent in kalēdarijs
Tempus bimestre. id est duorum mensium.
Trimestre id est trium mensium. z sic de singulis.
Bimatus tui (zway iar zeit Trimatus tui (trey iar zeit

De anni partibus

Ver. quia viret (der glentz Astus (der sumer) ab estu
Autūnꝰ (der herbst) a tēpestate Hyems (der winter
Initia temporum anni
Ver petro detur. estas exinde sequetur
Hanc dat vrbanus. autumnus symphorianus.
Festum clementis caput est hyemis venientis

De impressionibus.

Tonitruus (dunnerschlag
Fulgur Fulgor z Fulmen (wetterglast oder schlag
Ictus celestis iaculi dicuntur a feriēdo. i. percuciendo Prīt
tū fulgur qz tangit. fulgor qz. incendit. fulmē qz findit
Cuneus est lapis q̄ fulmine descēdit (stral Iris (regēbogē
Halo. circulus apparēs ābire sidera in modū corone
Pluuia regen Nimbꝰ (ein grosser schneller regē Imber z
pluuiā z nimbū signat dictꝰ eo qꝫ terrā inebriet Labro-
cer. i. (gros regētroff Persecado (clein regentroflin
Gutta (tropff Stilla (tachtroff Grādo (bagel) a grano
rū silitudie Nix (schne Gingo gis (schneyen Glacies (eis Gelu (keltē Pruina (reyff) a purēdo arbores

Ros (taw Nebula (nebel Notus terre (erdtbidung
Eclipsis solis (sunnen schines vnderzug vel sunnē finster
Eclipsis lune (mones finster oder verleschung
Fauma incensio facta in aere apparēs. que t impeauma dr.
Uentus (wint) qr eius flatus vehemēs est t violentus Tra
hunt em̄ venti nōia aut a locis a quib⁹ flāt. vt affricus ab
affrica Subsolanus qr sub sole orit Aut a ꝓditiōe vt vul
turnus qr nocet vultui Zephirus quia facit virere grami
na tc Uñ aūt quilibet flat p adiūctos. sibi collatorales pt3
in figura Turbo (windlbraut) vent⁹ in se reflexus tur
bo dr Et aliqñ ex pluribꝫ vētis ꝫ semotis turbo est

De homine atqꝫ eius origine et sexu

Homo mensch ab humo id est terra
Antropos grece. hō latine. Hā ana sursum t tropos revolu
tio. qr solus homo celū spectat Uñ ouidius. i. methamor
Pronaqꝫ cū cetera spectent animalia terrā Os hōi sublime de⁹
Homuncio (menschlin Domūcu⁹ dit celūqꝫ videre
lus idē. diminutiua quātitatis humane non nature
Hnanus (zwerglinn Pigmeus. i. humanitas (menscheit
Humanus. ior. m⁹ (menschlich Humanitus Humaniter
aduerbia id est Adā pma creatura. nomē a quattuor pla⁹
gis. aut qr forte ab agro damasceno Uel qr ab eo nobis dā
nū venit Adam a quo dānū Protoplasma tis. (die erst
schopfung Plasma schopfung oð geburt Eua qr cū ef
fectu ve. inde euax interiectio dolētis. Adā creatus eua fa
cta. Xps ꝺceptus. nos geniti Eua eduxit Maria reduxit
Adā pccauit Xps libauit Uir (man) a virtute
Uirūculus (mendlin Uiriliter manlich
Uiritim aduerbiū (von mā zu man. per singulos viros
Mulier (weyb) qr mollis animi aut qr incōstās. vt mola vñ
Aber. ymo certe noui ingeniū mulier. vbi tu velis: nolūt
vbi tu nolis. cupiūt Ultra virgi. de didone ait Uarium sp
t mutabile femina
Muliebritas (weiblicheit Muliebriter (weiblich
Uirgo (iunckfrow E virginē ab etate viridi. Virgi. dixit in

bucco. de pasiphe. Infelix ego que te dementia cepit.
Virgunc(u)la (iunckfrolin
Adolescens iungling
Puer q; nō parit aut q; pur⁹ē
Infans (vnredent) q; nō fat
Infantulus la lū (iungling
Ermofroditus ta. aliās vl' ali q̄ in q̄ vel in q̄ vtriusq; sexus membra apparent.
Strumosus (kropfet
Gibbosus (hoferet
Struma (kropff
Hermodactilus (zytlosen.
Gibbus (hofer
Colica (oz grimmē) passio ipi⁹
Colon. (des grossen darms.
Iliaca. passio ilīū (der cleinen
Variola (die bur⁹ (dermlin peln oder vrschlechten.
Varioli a calore vario
Horbillus eius species
Horbilli ego cū saniescit ꝛ p⁹ eiectionē saniei stigmata relin quuntur

De proprietatibus

hōis interioris. ꝛ de affectib⁹.

Homo interior (die seel
Anima idem.
Spiritus (geyst
Intellectus (verstentnys
Ratio (vernunfft.
Ingeniū (syn) q̄i intus genitū
Voluntas (der wille.
Volitio (willigung.
Conceptus (vermerckung
Affectus (girlicheit.
Gaudium (freud
Letitia (frolicheit
Affectio (bewegnus
Ira (zorn
Letus) frolich
Hylaris (mudtsam
Hylaritas. iocunditas
Hylarāter l' Hylariter. iocē
Spes (hoffnung diter
Expes (onhoffnung.
Tristis (traurig
Tristicia (traurigkeyt.
Lugubris (weimber
Luctus (weinung
Dolor (schmertz
Timor (forcht
Tremor (erschreckung
Titubatio (zyttrung
Ossitatio (auffgynug
Suspirium (seufftz
Inspiriū (ynseufftz
Spiritus (atten
Respiro as are (attemzyhen
Gemo is ere (seufftzen
Gemit⁹ (seufftz) l' idē qō do
Ingero (ynbineslen lor
Digero (dewen
Masticare (widerkuen
Digestio (daung.
Egero (auf werfen) ꝛ b̄ nate supfluū qō digestū dicim⁹
Somnus (schlaff.
Somniū (traum
Somnolentus (schlefferig.

Topor (nafftzung.
Vigilia (wacht
Memoria Recordatio
Reminiscentia (dechtnuß
Drñt Memoria ẽptõr nõ oblitor. Reminiscẽtia po oblitor. Recordatio ẽgenᵗ illor.
Appetitus (begierd
Desiderium idem
Syndieresis (hymmelisch sel krafft

De integralibus & corporalibus partibus hominis

Exterior homo (der korpell
Corpus (leyb
Caput (haubt
Cephas idem
Acephas (onhaupt
Occiput (der nacke
Sinciput. añrior ps capitis
Interciput. media ps capit.
Vertex (scheytel
Craneus (hyernschaln
Cranella. idem.
Durameter (die vsserhiernschalen
Cerebrum (hiern
Cesaries
Crinis (har
Coma
Drñt Cesaries. a cedendo & tondẽdo viror. est. Crinis eo q vittis discriminat. & p prie mulierum est.
Pilus (har.
Come sunt pexi crines Jñ
Comare (strelen) vel ornare.
Unde therñ. in beautorañ.
Et nosti mulierum mores
dum moliuntur dum comãtur annus est.
Pili. dicti a pelle quia ex ea procedunt
Capillus (harlock
Cirrus (harschopff.
Trica (zopf
Caluicium (glatz
Caluicies idem.
Caluus a um (glatzig
Caluaria (dottenschedel
Timpus (der schlaff
Frons tis (styren
Vultus (antlitz.
Facies idem
Faciem natura Vultum dat hominis voluntas
Vultus mutat Facies nõ.
Visus (gesicht
Auditus (gehord.
Odoratus (ryeche.
Olfactus idem.
Gustus (geschmack.
Tactus (begreyffung
Sensus (entpfintnuß.
Oculus (aug.
Ocellus (euglin
Palmus (aug

Monoculus (eineygig
Obtalmia (augenwe.
Pupilla (augenapfel
Uuea idem
Palpebra (augenbrau) vel sinus oculorum
Acies (gesichte
Corona (der mitel cirkel) inter albuz z pupillam.
Cornea. qz vt cornu duz. albuginem dici.
Lacrime (treber
Trena idem
Lippus oculus est cui fluũt oculi
Cilium (braw
Supercilium (oberbraw
Interciliũ est mediũ inter cilia z supcilia. qõ sine pilis ẽ
Virquus (augẽwinckel) vñ Virgilij in bucco. Et quote transuersa tuentib⁹ birqs
Gene partes infra oculos vsqz quo barba se elicit. wãge
Mala (wẽglin oder becklin. Unde maxilla eminentior sub oculis pars
Nasus (nas
Polipus. fetor nasi.
Naris (nasloch
Nasellus
Nasiculus cleinnesslin.
Nasicellus
Simus. est qui nasum habz recuruũ surſum (krumnas.
Aquilus (langnas.
Pinnula (nasspitz.
Pirula idem
Interfinium (das mittel under nas/die cruspel.
Os oris (mundt
Oscedo (mundtstanck.
Osciduum est diuinatio que fit in apertione oris
Labium (das oberlefftzlin
Labrum (das vnderlefftzlin
Labia mulierum. Labra virorum dicitur.
Lingua (zung.
Glossa. idem
Dens (zan.
Dentes pcisores (vorõ zen
Dentes molares (stockzen) quia quid illi molant bocalij precidunt.
Dentes cani. sunt acuti medij inter molares z pcisores et sinistroz leuo ordine duo superius z duo inferius oppositi.
Gingina (zanfleisch.
Mandibula (biler/oder kynback.
Saliua (speychel.
Sputum idem.
Palatum (rache) concauitas est supra linguam.
Faux. quia effundit voces (guom.
Arterie. vene arte per quas a pulmone spiritus ad vocis mittitur generationem.

Ulua Uuula (trub Epiglotz (attemblat) Ul'nod⁹ gutture
us. est carnũcula que cadit sup̃ meatũ anbeltrus. aut arte-
rie orificium nequid in viã anbelitus decidat
Guttur (kel Collum (hals Gusa (vorderhals
Ceruix (hinderhals Gurgulio (schlund Mentum (kin
Thorus (feyste an dẽ kyn Palear idez Alio⁹ thorus pro
lecto or. Jn Contoralis (eĩ heiliger) vt infra de lectisternijs
Barba (bart Ephebus (onbart Lanugo (iungbart.
Rumen (yndruck Ruma idẽ Uel in gutture nodulus ex
istens Crumna indc. id est miseria
Sublinguũ. operculum est gurguli onis Alio modo est
humor nakalis frigidus z bũidus in corpore bũano (rotz
Catarrus (schnupff oder pfnysel
Cannapulmonis (das lungenror) vt sup̃. vocalis arteria
ysophagus) schlondtror Trachea (lungenror
Auris (ore Auricula (orleppel
Aures boim Auriculas asinor vel brutor dicas
Cartilago (krussbeyn/weychbeyn) sic in auriculis z silib⁹
Brachiũ (arm Armus idẽ Ulna (vorderarm/od elen
Lacertus (hynderarm) qz lateri infixus
Cubitus (elbog) qz eo flexo incubamus super ipso
Manus (handt) Et ptãs or. vt armata manus. i. ptãs
Callus est duricies manus Cyrus (hand) Jn Cyroteca
qz tegit cyr (hentschuch Digit⁹ (finger Pollex daum
Index (der zeigfinger Medius (der mittelfinger
Jr (das mitel in der handt Dextera (dy recht handt
Leua (die linckhandt Sinistra idem
Pugnus (faust Pugillus (feustlin
Palma (gestreckhandt oder spann
Unguis (nagel Ungla idẽ Ungues boim vnglebrutor
Artus (gleych Articulus (gleychlin
Musculus (mukbrot Ala (achsel oder arm oder flygel
Ascella (vnderuchsen Subbircus vel Subbirquin⁹
idẽ. nã cilleo. i. moueo. p ascella eñ brachia mouent Et qz
ibi sp sudor⁹ ẽ fetor. iõ subbirc⁹ or Et birc⁹ a fetore aial ẽ qõ
Titillicus (kutzelfleysch multũ fetet

Titillo as are (kutzln Glandula (druef/oder pulen.
Humerus Armus idem sunt Drñt tñ Plã humeri boim.
Armi brutorum Scapula (schulter
Inter scapulum (zwischen den schulteren
Pale ax. sunt dorsi dextera. leuaq membra eminentia
Truncus a collo ad iguem Pectus (brust Torax idez
Drñt tñ Plã pectus est inter eminentes mamillax ptes. qi
pectum. Torax vero a collo ad stomacũ tenditur
Cutis (haudt Pellis (fel oder haudt
Corium (leder) Drñt tñ Cutis carnẽ tegit Pellis qz iniuri-
as tegit. Corium qz ea caro tegatur Itẽ cutis bõis vel dũ
est in aiali Pellis dũ est inabstracta Coriũ dũ est i vsuz de
positum Ut cutis bouis. i. pellis cerdonis Corriũ sutorz
Mãma (brust) dr a mala qz rotunda est vt mala Inde
Mamilla le. diminutiuum Et sunt mãme mulierz Mamil
le mulierz Ubera peccorz Papille sunt capita mãma-
rum que suggentes prehendunt a papo as (dutwertzel.
Uber (brust/oder eytter) Et vbera pro eo fcato solũ dici plr
Lac (milch Porus (schweisloch Sudor (schweyss
Aruina (schmer Pingue (feyst Pinguedo idem
Drñt tñ. qz ysiõ. in xi. ethi. Aruinã dicit cuti adherere.
Pingue pro qõlibet corpus dicit. Serui. pmo geor. virgilij
dicit. q neq pinguedo liceat dicere sed nos sic vsurpam9.
Macer a um (mager Macies magerung.
Macilentus (garma ger Crassus (feyst
Crassitudo (feyste Corpulentus (grofleybig.
Caro (fleisch Caruncula (fleischlin
Fratres (bruder) quia sunt ex eodem seminis fructu
Sorores (schwestern) qz sociate semine
Germani (bruder) ex eadem genitrice. i. matre
Germane (geschwester) similiter Uterini ex vno eodẽq vte
ro licet ex diuersis patribus
Gemini gemelli qz vno partu geniti Frẽs patrueles sunt
quorum patres germani fratres inter se sunt.
Patrueles (bruderkinder
Patruus (vetter) patris frater quasi alius pater

Amica (baſ) ſoror patris quaſi alia mater
Matertera (baſlin) ſoror matris quaſi altera mater
Fratrueles ſunt filij matertere Nepos (kyndes ſun.
Neptis (kyndes tochter Compater (geuatter
Commater (geuetterin
Patrinus (gotte Patrina (gottin
Conſobrini (geſchwiſterkynd) quaſi pſorini. ſiue hoc ex fra
tre z ſorore. ſiue ex duab' ſit ſororib'.
Auunculus matris mee frater. quia ab'auo diminuit

De patruis.

Patris mei frater mihi patruus eſt. ego illi fratris filius
Patrui mei p̄ mihi p̄ magn⁹ ē ego illi filij fratris fili⁹ vl' filia
Patrui mei au⁹. mihi ꝑ patru⁹ ē. ego illi filij filie nepos aut ne
Patrui mei proauus. mihi ad patrua eſt. ego illi ne (ptis.
potis aut neptis filij filius aut filia

De amicis

Patris mei ſoror mihi amica eſt. ego illi frīs fili⁹ aut filia
Amice mee mater. mihi amica magna eſt. ego illi fratris
filie filius aut filia
Amice mee auia. mihi pamica ē. ego illi neptie fili⁹ aut filia.
Amice mee proauia mihi abaīca ē. ego illi nepos aut neptis.

De auunculis

Matris mee frater. mihi auūcul⁹ ē. ego illi ſoror' fili⁹ aut filia
Auunculi mei p̄ mihi auūcul⁹ magn⁹ ē ego illi filij ſoror' fili
Auunculi mei au⁹. mihi proauunculus eſt. us aut filia
ego illi ſororis nepos aut neptis
Auunculi mei proauus mihi abauunculus eſt. ego illi
neptis filius aut filia

De materteris

Matris mee ſoror mihi matertera eſt. ego illi ſororis filius
Matertere mee ſoror mihi matertera magna eſt. aut filia
ego illi ſororis nepos aut neptis

Auie mee soror mihi abmatertera est.ego illi pronepos soro
Proauie mee soror.mihi promater (ris au tpro nept;
tera est.ego illi sororis neptis filius aut filia

De nuptiis ⁊ ex his contractis ami-
cijs ⁊ appendentijs.

Maritus (man Marita (fraw
Masculus (mendlin Sponsus (brutgam
Sponsa (braut) a spondeo.i. promitto. vel a sponda.i. lecto
Nã sponsa pdormiendo sponso suam exit spondam
Arrabo. quod datur pro coniugio. ꝺr quasi bona arra
Arra (ein haftgabe/als ein mebelringe) Nam inter cõiuges
fiebãt quedã stipulationes ⁊ pmissiões. Coniuges q̃i fide
piũcti. ꝓpter indiuiduã vitã. vt subiũciant iugo mrimonij
Coniugium (vermebelung/oder die ee
Procus (kuppler) a procando nuptias.
Pronuba (eemecberyn
Innuba (vnuermebelte) quasi non nupta.
Nuptie (hochzyt) qr in his pmũ nubentium capita velank.
Uxores q̃i vnxores Nã olim nubẽtes puelle ad postes mari
ti vẽiẽtes. añq̃ igrederẽt laneis vittis ornato oleo vngebãt
Matrona nupta casta. vnde matrimonium (die ee
Matrona que in matrimoniũ venit. vel qr in matrimoniuꝫ
trusa. ideo dicitur matrona Mater. que genuit.
Paterfamilias q̃ sollẽnitate iurꝫ i familiã mariti vẽit (buꝛ
Monogamus (der ein ee fraw bat) qr vni tm̃ nu- (muter
psit Est em̃ monos vnum ⁊ gama mulier.
Bigamus vir duarum vel vidue
Digamus idem Nam gama mulier dicitur
Uidua (witbe) quasi viro ꝺdua. i. viro priuata
Uiduus (witlig Fratrissa. vxor fratris
Leuir frater mariti. quasi lit leuus non verus vir
Janices (zweyer bruder weyber
Socer qui dat filiam (schweber.
Socrus (schwiger.
Gener qui duxit filiam (dochterman

Paranimphus (brutfürer/oder hüter.
Paranimpha (brutfürerin/oder hüterin
Hymeneus.deus nuptiarum
Hymen deus castitatis.z pellicula virginitatis.
Tetigo qz tãgit z tactu rũpit illiꝰ qꝰ apparet z floret dicim⁹.
Diuortiũ viri z feie sepatio (eescheydũg) q̃ fit ex sñia iudicis
Repudium femine reiectio.hec aliter a legistis dicunt
Epitalmyon est carmen nuptiarum.
Osculum pacis est.
Basium amicorum est. (küs
Suauium lasciuiorum est.
Banneo (buren,bueben.
Benneum Lupanar Prostibulũ (buozhaus
Prostituta (buor Meretrix idē Scortum (bubin.
Pellex (zuwyb/oder kebswyb Concubina idem
Pelliceo.blande decipio.z est meretricum
Leno (buob Lenocinium (bubery
Lena (buobyn Prostibularius (frowenwurt.
Prostibularia (frowenwirtin.
Adulter (eebrecher Adultera (eebrecherin
Fornicarius (buorer Fornicaria (buorerin
Stuprator (ein iunckfrawschwecher) ille q̃ virginē violat.
Stuprum.violatio virginitatis
Desertor.i.stuprator.qz virgini sertũ.i.crinile deponit
Sacrilegus q̃ in psonam sacrã agit (ein kirchebrecher
Incestor q̃ amicã agit (einer der mit seyner muomē zu scha
Raptor.qui rapit quam cognoscit. (ffen bat
Hechus est generale
Zelotipus qui amat meã vel ego suã (ein mit gemeiner Jnō
Zelotipia q̃ est suspitio amorꝭ (ein arckwan der buolschafte

Ciuiñ et populi et vocabula seniorũ.

Ciuis (burger) qz q̃si in vnum vt viuant coeuntes dicuntur
Ciuilis (burgerlich Jnde Ciuitas
Consul (ratzherre) a cõsulando
Proconsul (einer an eins ratherren stat.

Exconsul.quia functus est consulati
Dictator fuit populi mgr Et est rome dignitas sup cōsules.
Durabat em dictatura ad quinquennium.cū omni anno
consules qui duo erant variebantur
Edictum (küniglich gebot) Et qr dictatoribꝫ edicta ꝓdebāt
Populus (volck) ꝓprehendit ciuem ꝛ plebem
Plebs (gemein volck) dēpt senatoribꝫ ꝛ patribꝫ.ꝛ dr qi plēs
Vulgus id est plebs Vulgus eo q facit quisq qō vult. Est
em vulgus passim inhabitans multitudo.

Iterum de infirmitatibus

Pyaria (die ruor
Epilēsis Morbꝫ caducꝰ Morbꝫ comicial' (fallēt siechtag
Epilenticus.qui patitur epilentiam Veruca (wartz
Emorroys idis. fluxꝰ sanguinis.ꝛ forte dū p os expuimus
Et qr dominꝰ sanauit in euangelio Emorroisam mulierē
vocatam a sanguinis fluxu
Podagra pedum Cirogra manuum infirmitas
Idropisis (wasserſucht Idropicus (wasserſuchtig
Singultus tus tui. anhelitus difficilis attractio. Vel me-
dici vt dicunt. singultus est sonꝰ violente commotionis
oris.ex fumosa stomachi dispositione proueniens Et dici
tur forte (die phnufft oder der nesch
Febris (kaltsiechtag Terciana drittetig
Quartana (viertegig Quotidiana febris (teglich ritt
Lepra (feltsichtag Leprosus (maltzig oder feltsich
Epidimia (pestilentz Pestilentia idem.
Calculus (gryen) Etiam Calculus paruus lapillus cadens
in calceum ledit calcem Etiam calculus lapis quo calcula
tur id est computatur
Letargia.obliuionis infirmitas Aleteo flumine inferni vt
patet.vi. Eneiō.
Scabies Prurigo Pruritus tus tui (raude) ex ardore
Prurigo.quasi perurigo quia ex ardore ad scalpendem
impellit ꝛ perurit membra
Prurigiuosus Phanaticus Scabiosus (manig rude

Crispus cruſ Crinis paſſus (breyt bar
Lentigo. rubea faciei macla ad modū lentis (rifeln od rokmē
Lentiginoſus (ryfemet
Lecus (blindt. Surdus taube Mutus (ſtum
Edentulus (on zen/oder zan lucket.
Mancus (on bandt) quia carens manu.
Claudus (lam/oder bincket Lozipes (ſteltzer
Contractus (lam zuſamen gezogen.
Mutilatio. membrozum priuatio.
Vertigo (haubtſchwindel

Sanguis

Sanguis (blut) in corpore. quia ſagiat corpus
Cruor (ſchweyſ Sanies (eyter Tabi idem
Putris tre Putridus da dū Marcidus a ū Tabes bis (faul
Capitoſus (hyrnig/eygenſinnig.
Lunaticus menig (quia mutatur ſm lunam
Vlcus eris (eyſ/oder geſchwere Vulnus eris (wunde
Cicatrix (maſ) quod remanet poſt vulnus

Complexio.

Cōplexio (art/od eygene natur/vſ der ſier elemēt eigēſchafft
Melancolia. terrea ꝛ ſicca ꝛ frigida complexio Jnde
Melancolicus. grauis tardus. iners. lutei coloris. triſtis
Flegma aquea. frigida ꝛ humida complexio. Et fere omnes
mulieres flegmatice ſunt.
Sanguinea optima eſt ꝯplexio. aerea humida ꝛ calida
a qua Sanguineus ad optima aptus. pulcer. amabilis.
liberalis. affabilis. prudens.

De affinitatibus ꝛ gradibus.

Pater (vatter
Pater Aure. vt tutor
Honoris. vt abbas
Geniture id eſt nature
Etate. quia ſenex

Creationis vt deus
Adoptiuus.ex optione
Pater Putatiuus.quia putatur.vt iosephꝫ pater Jhesu
Legittimus (eelicher vatter
Adulterinus (eebruclicher vatter
Naturalis.quouismodo.quia genuit
Vitricꝰ (stieffvater) Et pr̃a patratiõe Est ei patratio venerei
Genitor (geberer Prefamilias (hufvatter (pslũmatio
Mater (muter) q̃si gñatiõe existẽs materia.qz masculꝰ in ea
Nouerca (stieffmuter) quasi noua mater. (semen terit
Materfamilias (hufmuter.
Parentes q̃i pariẽtes.ꝫ. pr̃ gñerat/mr̃ parit/vtrũqꝫ gignit
Puerpera (kindtbetterin
Gemellipa q̃ ñ duos sz plres parit pueros Sic̃ gemini (zwi/
ling) Et nõ solũ duo sz plres possunt dici gemini.teste ysiõ
Unigenitus (eingeborner sun Filius (sun (qi.etbimo.
Primogenitus (erst geborner sun
Preuignus (stieffsun) quia prius genitus.
Gnatus.i.filius quasi generatus
Filius adoptiuus (erwelter sun.
Filius legittimus (eelicher sun.
Filius naturalis quouis modo genitus.
Filius adulterinus (eebruchlicher sun
Postbumꝰ (nachgeborn) qz humato.i.sepulto pr̃e est genitꝰ.
Filius doctrine.filius imitationis.vt aplꝰ nos vocat filios
Bastbardus generale est Spurius.ex concubina
Nothus ex adultera Hanser ex scorto
Soboles pgeniei ordiatio dicẽdo.prio genitꝰ vnigenitꝰ me
Filia (dochter Gnata idẽ. dius nouissimus rc̃.
Preuigna (stieffdochter) qz pus genita Dic sic̃ de filio supra
Item nothus de patre nobili.matre ignobili
Spurius econuerso.vel ex patre incerto.e matre vidua q̃si
extra puritatem castitatis conceptus
Orbanus na nũ. Pupillus a ũ. Orbatus ta tũ (wayßlin
Pupillus matre Orbanꝰ pr̃e Orbatꝰ vtroqꝫ caret parente.
Auus (eny) patris pater Aua (grofmuter/ane

Auus paternus Auus maternus
Auia vel aua paterna
Auia vel aua materna
Auctor mei generis est mihi pater. ego illi filius vl filia
Patris mei pater mihi auus est ego illi nepos aut neptis
Patris mei auus mihi pauus est. ego illi pnepos vl pneptis.
Pris mei pauus mihi abauus ẽ. ego illi abnepos vl abneptis
Pris mei mihi abauus attauus ẽ. ego illi adnepos l adneptis
Pris mei attauus mihi tritauus ẽ. ego illi trinepos vl trineptis
Cognati sunt patris. agnati matris
Affines vtriusq; Dec Suarinus.
Cognatio (gesypschafft vom vatter
Agnatio (von der muter) Affinitas (von vatter vnd muter
ysiõ. aliter de his dicit Quod agnati ex patre z dum desũt
filij in locum eor succedunt. vt essent nepotes aut eius filij
Cognati q̃si ppinq̃tate iũcti. z veniũt p feminei sexus psonas.
Proximi (nach frũnd) a sanguinis propinquitate
Consanguinei qz ex vno sanguine. i. patris semine

Iterum de partibus corporis.

Pulpa (magerfleisch) Itẽ caro qz cecidit. i. mortua est Inde
Cadauer (schelm) Pulpa vero qz pulsata percussa. vt in mac
cello. Donatus in commentarijs Theren. q pulpas ho
mines carnes vero bruta vt lupi aut canes comedunt Et
caro quasi cado. quia mortua nature aut suo vicio.
Neruus (geeder harwachß) sicut cartilago compacti
Os ossis (beyn Os oris (mundt.
Cõpagina capita ossium sunt. qz nerui bis sunt ꝓpacti.
Medulla (marck Hosta (ryp
Latus (seyt) qz latet dum super eo iacemus
Dorsum Tergum Tergus oris (ruck) Differunt tñ dor
sum quia duruz ad labores z ad portandum Tergum qz
supini in terra super tergo soli homines iacent. Tergus
brutor Vñ vir. in eneid. Tergora diripiunt costisq; visce
ra nudant Tergora quasi tersa apparent
Nucha (ruckẽmarck Spina dorsi (ruckẽ beyn/ruckgradt

Spondilia sunt iuncture dorsi.
Uenter Aluus Uterus idē kcant (bauch.
Drūt tū Uenter qz cibū digerit acceptū Aluus qz cibum recipit z solet purgari ab abluendo dict? Uterus mulierū
Umbilicus (nabel. Ilia (clein dermlin (ē.qz ī eo ꝓcipiūt
Clunis (arßback Nates idē drūt.qz a cluno.i.defendo. qz sedentis ossa defendūt Nates vero qz dū sedemus eis innitimur Ilia ꝙo qz obuoluamus nos Est em̄ ilios grece
Genitalia (gemechbt (obuoluere
Inguina idē Inguen z mulierū z virorū pōt esse
Priapus Dactilus Ramex Uirga virilis
Uerex Erreus Mentula (zagel) qz virus emittit.
Prepucium (zagel decklin.
Testis (bod/oder zeug) qz sic̄ q̄libz mas ꝓfectus hz duos testes ita in ore duū vel triū stat oīe verbū.i. testimonium.
Testiculus (bodlin Ulula.qz ventris valua
Aurea porta idē Pudenda (scham
Posteriora.qz naßa retro posui Nle dū illa purgāt iq̄nemur
Femur.qz ea pte sexus viri z femine discrepāt Est aspectu ea pars que est ab iguinib ad genua (buff
Sperma tis (mannsamen Mēstruum (frawē krancheyt. quia omne mense sanguis fluit liuidus p spinam dorsi
Ypomenes. venenum stillans ex vulua.
Matrix.pellicula que post ꝓceptū semē statim attractū clau?
Matrix (bermuter dic̄ z ꝓtinet in se decē cellulas
Embrio (ein vngeborn kindt Aborti? (vnzeyttig kindt
Secūdina dr pellicula in qua puer voluit in vtero matris.
Ast dr a sequor.qz sequit in mundū (kindßburdlin
Merda (dreck Stercus idem Urina (harn.
Uiritides sunt pori vesice per quos distillat vrina Ast dr vrina qz fit ex digestionis vstura Nam medici dicunt q̄ vrina est calamentum sanguinis z oīm humorū naturalium.
Urinale (harenglaß Pictura (bruntz
Padula (bruntzkachel/oder bruntzwinckel
Siphanius idē z ꝓprie mulierū Nā siphonis est sibul? quē mulieres mingendo faciunt.

Anus (arß Aulus idē Aora (geſchloß
Crus (beyn) qz in eo currimus. ſed ſub genub illa ps crus ē
Genu (knye Geniculo as are (knye byegen
Polos itis (knyeſcheyb
Suffragiēs (knybiege/oder knyewewche) quia ſubtus
franguñ z inclinantur ſicut ſupza in brachijs.
Tybia (ſchinbein) ad ſimilitudinem tube
Sura (wad Talus (knod) ſub ſura
Pes (fuß) quaſi poda. qz a greco nomine tractum Jnde
Talopes vel Talopodium (holtzſchuob) q̄ſi ligneus pes
Solea (ſool) quia ſola terram imprimimus
Talx Talcaneus Planta (ſool) Drñt tñ quia a calcan
do calxa. planitie planta. ſolea a ſolo imprimendo.
Subtellus (fuoßhylin) quia eſt ſub talo
Pedica (zehe oder fuoßyſen. quia pedem capit
Pedor (fuekſtanck.
Allux (groſzehe) cetera vt ſupza digitus
Angina (halßgeſchwulſt Orexis. vomitus exiēs ex ore
Orexia infirmitas ex nimia commeſtione
Cor (hertz Vecordia hertzwe
Cordiaca (hertzader) z eſt aliquando cordis paſſio
Vena (ader. qz p eā ſanguis vēit. i. fluit p corpus z iūcturas
Precordium (vorhertze
Pulſus (ſchlag Pulſatilis (ſchlagender.
Splen (miltz. Splenatica (miltzaō Jecur (leber Apar iō
Colon (bodler der groß darm) a q̄ vēit Colica paſſio vt infra
Jlia (clein dermlin Epatica (leber ader. patebit
Fibre iecor extremitates Et ſūt q̄dā vene dicte fibre. qz ab
ariolis ad phebi aras pro oraculis captandis ferebantur
Bilis (gallēpitter) humor fellis. z aliqñ p ira pōit Fel (gall
Liſtifellis (gallanblatter) quaſi ciſta fellis indeclinabile

Affectus talium.

Cor ſapit Pulmo loqt Fel ꝯmouet irā Splen ridere facit
Veſica (blatter) quaſi vas aque Jecur cogit amare
Vritides (blatterlochlin.

Lumbus inebriat. qz in lumbis ꝓsistit libido Ren (nyer.
Lien) makdarm Lienteria. infirmitas lienis
Podex cis (arkdarm Reticulū (netzlin Stomacꝰ mag
Intestinum (ingeweyde Viscus idez) Et plr̄ maxime ꝓo
hoc significato reperit Sunt em̄ viscera ꝑm ysid. xi. ethi.
circumfusa cordis loca quasi vistora. z ab alijs viscera di-
cunt omnia interiora sub cute z maxīe solide carnes. Hec
seruius. Exta plerumqz ꝓo eodem
Omentum (wam/oder gedarm) z continet intestinorum
maiorem partem. ꝑm ysid.
Cecum intestinū qd est sine foramine z vere hoc impossibile
nam habet vnuz p qd recipit. z aliud p qd expellit. sed alia
foramina respectu aliorum intestinoz non sunt directe
opposita. sed iuxta se posita Ideo cecum dicitur
Jeiunū tenue intestinum Jñ ieiuniū qz extenuat ventrem.
Omasum (kuttlen.
Colus (krumer darm oder budler) qz digestū p ipsum colat.
Colica passio coli (grymmē Laxus (weych in dem buch.
Cōstipatus (hert in dem bauch Cōstipatio (hertung.
Eructuatio (vfwerffung) prouenit em̄ ex cibi superfluitate
Tactus (schalg/oder guot Apoplexia idem
Spasmus (krampff Paralisis membrorum resolutio
Paratiticus (gelidbruchig
Stranguirea. vrine ꝺstrictio Dissenteria (blutscheyß

De senioribus z consulibus

Tribus bui (geschlecht
Tribunus. qz iura tribuit. aut tributa dat siue colligit Ro
mani creauerunt tribunos plebis z militum.
Senatus (ein rat) a senioribus. Conscripti patres Roma-
ni senatores. quia eorum nomina aureis litteris z ena ta-
bula conscribebantur
Senatusconsultus. a ꝓsulendo dr. qz senatus ꝓsuluit
Senatusdecretum (ein ratz meinung
Plebiscitum eo qꝺ plebs scire debet
Censor (ein richter) a cēseoz. eris sūt em̄ pr̄imonioꝝ iudices.

Judex (vrteyler/oder richter) quasi ius dicens
Justicium cij. quasi iuris tacitum. qnod fit cum iudicis sententia aut silet aut repellitur.
Preses (ein vockt) quia prouincie preest Prefectus idem.
Prouincia (ein versorgung/oder ein gegent einr lands): Regiones a romanis bello victe dicebanr puincie, pcul victe qbꝫ dabar prefectus. i. pcurator Dicimꝰ eñ istac in re meam accepi prouinciã. i. procurationẽ. valet eñ idẽ qꝫ meas tuere vices. aut partes Et Terentianũ est Unde in phormione D geta geta duram accepisti prouinciam
Pretor (ein oberer der stat) quasi preceptor
Pretorium (rathaus
Questor. quasi quesitor apud quẽ questiones agebantur.
Proceres (die edeln) quasi alijs precedentes
Primores. quia alijs preeminent
Primores z proceres pluraliter dicuntur
Summularius (seckelmeister Summarius idem
Erarius (der stat seckel) quia ibi era deponuntur
Erarium talis locus
Gazophilatium (ein schatzseckel) vbi gaze (die schetz) reruar
Fiscus (ein gemeiner seckel
Sindicus (ei gemeiner), pcurator. vt sindicꝰ eccie. i sindicus
Municeps nati in eodem municipio capituli
Municipiũ (freyheit) a pncipe impetrata Jñ iura munici
Burgum (ein burg Inde burgariꝰ z burgẽsis palia.
Protbonotarius (statschriber
Scabinus assessor iudicis (zunfftmeister
Monopolion Collegiũ (ein zunfft oder ein samlung
Zunfa. Fictũ est inde mgr zunffaz. sicut mgr ciuiũ
Tabellio onis (ein leffer/briefftrager
Tabellarius idem a tabulis
Mercenarius a. (myetling Conducticius idem
Conductor (gleytfürer
Thelonius vel Theloniator (zoller Publicanus idez.
Exactio (schatzung
Pedagium (fuꝛzol Adagiũ (wagen oder roꝛzol

Villa (dorff) a vilibus personis in ea
Villanus (dorffman Viliana (dorffweyb
Villicus. rector ville dicitur
Colonus (arbeytter/ackerman/oder rebman (sunt eñ adue
ne quibus locatur ager pro emphiteosi. i. pro vsufructu.
Emphiteos (bodenzinß.
Inquilinus quasi aliona incolens.
Aduena (frembder Adueua manet. sz inquillinꝰ ad tps mãet
Exterus (frembder Alienus idem
Longinquus (ferr her frembd
Indigena (ein eingeborner oder heimscher.
Incola (ynwoner) sed exaduenis proprie
Alienigena (frembd geborn Rurigena genitus in rure.
Francigena. genitus in francia
Sueuigena. genitus in suenia
Peregrinus (bilgerin) eo q parentes eius ignorantur
Urbanus. natus in vrbe (statman
Opidanus. natus in opido Romani quõdã soli vrbani. qz
sola roma merebatur vrbis nomẽ Ceteri aut opidani ab
opidis. aut castellani. a castellis
Opidũ (stetlin od mercktlin) qz opes in vrbẽ ferebat. aut bis
Famulus (ein knecht) z ex propria familia abũdabat.
Seruꝰ (ei knecht) qz ĩ bello fuatꝰ. nã iure belliꝰ fuꝰ obuit occi
Mãcipiũ (ein dienst) qz nanu captũ. vt hõ bequus Dec ∻di
sunt inducta iure gentiũ qz iure naturali oẽs liberi nascimur
Verna (knecht oder magt) communis generis
Vernaculus (knechtlin) diminutiuum
Architriclinus (schaffner Patronus (verweser
Pedadogus (zuchtmeyster/oder lerer.
Pediffequus. qua (nachuelgender knecht.
Empticius seruus (gekaffter knecht
Liber (fry Jñ liberalis z liberalitas
Ingenuus (edel) a genere sed nõ a facto habet libertatem
Liber (ein entlediger knecht) a seruitute liberatus.
Libertinus. filius liberti
Manumissus (ein lediggesagter.

Deditius. quia se victum dedit
Deditio (ein vffgebūg) castri vl' burgi vl' ciuitat' oppugnāti
Palatium (pfaltz Palentinus (pfaltzgraff.
Palinus (landt vogt.
Imbursator (ynseckler Aburſator (vßseckler

Milicie et belli vocabula.

Miles (ritter) q; romanus post vrbem conditam. mille elegit quos milites. i. propugnatores vocauit
Bellū (streyt) Antifraseos q; ñ pulcr. Bell' ior. issim'. i. pulcer
Rex (künig) quia regit Pugil et bempfer preyter
Tyrann' (künig) ppria ꝯcatōe q; fort' Hā cyrō onis. i. fortis
Satrapa est sapiens vel potens rex
Dux (hertzoge) Nam ducit exercitum.
Princeps (furst) dignitatis nomen
Monarcha (ein einiger furst
Julius monarcha romanor. primus fuit
Tetrarcha q; tenz q̄rtā ptē regni q̄lis apō iudeā philipp' fuit
Miliarcha (gewaltiger vber tusent ritter
Centurio (gewaltiger vber hundert ritter.
Miles ordinarius qui per ordinē militat ⁊ adhuc sine gradu Et dicitur Gregarius quia humilis. ⁊ ex grege.
Extraordinarius qui adeptus est virtute
Emeritus (ein alter ritter) quiescens a milicia Dis rome taberna meritoria fuit ꝓstituta. vt omnib' amore patrie in militia consumptis tandem quo viuerent prouisum erat.
Veteranus idem Equester ritter) ab equo
Tyro onis (starcker) aptus militie
Tyrocinium. i. noua militia. nā electo tyrone intemptabat'
Stipendium (solde) a stipitib'. i. denarijs
Pedester (fuofknecht) a pede. Phalanx. i. legio (ein schar
Satelles itis. qui satis latus tuetur
Satellitiū. i. satellitis stipendium
Excubitor qui excubias seruat (diā
Excubie ar (schiltwacht) eo q; extra cubāt ppe exercit' custo
Velites q̄i veloces pugnatores Hā in bellis romanor. post

terga militū eq̄s insidebāt.cū vētū erat ad hostes ōscēdēbāt
Castr (eī hoere) olim nulla bis mlier īterfuit.q̄ castū ne mi-
Centorium (gezelte (litia lasciuie ederet.
Funda (schling) nā iactib lapidū vt Traso apd Tbe.in op
Sagittarij cum sagitta (pugnatione ediū thaidis.
Balistarij cūarcu z balista.sic cum bambardis
Balista nomē cepit ab inuentoribus.scz a baleatis populis
Clipeus (schilt Jñ clipifer (schilttrager
Pelta idem ad lune similitudinem
Achille is.rotundus clipeus.
Umbo onis.ē locus medio clipei a q̄ depēdet Jñ vmbilicus
Parma (ein cleins schiltlin) a paruitate. (nabel
Scutum (buckler) Egis clipeus pelle caprina tectus.
Telum (lang geschoss pfyl
Jaculum (wurff) qz iacitur.etiam pro telo capiiur.
Venabulum (iagspyess
Spiculum (geschoss) ad modum spice.
Lancea (speer Cuspis (spyess
Fabrica (fewrpfeyl Mucro (spytz
Gladius Ensis Spata (schwert Drūt tñ Ensis an
sa Mucro scindit Gladius totū Spata.qz lata.
Framea (messer) a fractura
Anceps gladius vtrobiqz scindens Sicca (stabschwert
Siccarius.ille qui fert siccā.velud ātbonius in senatu Ro-
mano siccarius inuentus est teste Gullio in paradoxis.
Est em̄ bis pena statuta.vt in titulo lege de siccarijs.
Pugio (degen Crusile idē.qz intrudendo stimulat
Cluniculus cultellus cluniby supra ligatus
Pestus tui Claua Contus (ysner kolb) Pestus a cedē-
do.i. percutiendo dictus veluti inter daretem z cultellus
Virgilius in quinto commemorat Item contus etiaz ge
nus gladij est.a conctando.id est inquirendo. Nam occi-
dit querendo animam
Balista (armbrust) a baleatoribus populis
Arcus (bogen) quia a remotius arcet.
Corda (send) quia extensa sicut corda

Pharetra (kocher) quia fert iacula
Aries. instrumentum belli simile arieti
Crix Cratis Crstudo Hec ab animalibus nomina capiunt per similitudinem Cratis paries virgultus ꝓtext⁹. Testudo qꝫ pugnantes regit sicut testa concham
Petraria. quia facit petram
Mango quia manibꝫ agitatur (ein boler
Horforiū. qꝫ picit ꝫ piecto. in ptes sciudit suoqꝫ factu mor⁊
Galea (helm) sꝫ ex corio Cassis ex ferro vel auro Ba tificat
Manubie. spolia manu capta lea ẽ peditū Cassis militū
Conus. qō supponit galee Crista idē Torat (brustblech.
Lorica (pantzer) cetera a ptibꝫ indumētoꝝ trabūt sua nōia.
Veles itē. est leuis armara Ferētariꝫ ꝓ eodē ꝓcato
Tessera (kreyer) vt dū dat clā militibꝫ. ne fiat ꝓfusio iter eos
Cauterium (zeychen) signatura vt sint cauti de se (als rotkrūtz von osterich
Legio (ein schare) ab electione militū Cōtinet ei milia arma toꝝ sex. aut sex milia. sex centū sexaginta sex vt alij dicunt
Legio testeysiō. habet sexaginta centurias manipulos. xxx. chohortes. xij. turmas. cc.
Centuria centum militum est.
Manipulus ductor militū est. Sūt eiī hij q primo bellū incipiūt Vlñ apō the. vbi est ille manipul⁹ fuꝫ sanga
Turma est triginta equitum.
Cohors quingentos habet milites.
Acies (spiytz) qꝫ ferro armata Exercitus ab exercitio belli.
Classis. diuisio bellantum est
Modus est peditum densa multitudo
Cuneus est in vnū militū collecta multitudo
Concio pro eodem significato.
Alla est triginta equitum multitudo. vt ale auem ita ipsi tegunt exercitum (die bynder spitz.
Cornu est extremum exercitus quasi acutum
Agmen. exercitus dum transit ab agendo
Campestre bellum (wasser streyt Campester feldstreyt.
Castramitari (am feldschlagen

Circũuallare (vmblegen Oppugnare (bestreytten
Funditus euertere (zů grund erstozen.
Funditus eradicare. idem
Dirimere bellum (streydt vnder zyben
Dare treugas (eyn friden nemen
Emittere treugas (eyn frydt absagen
Indicere bellũ (ein streyt verkünden
Temptare bellũ (scharmützeln Luctari (ringen
Duellum (zweyer person streyt.
Delabrũ vel delabra (ein belem bart
Bladiator (fechter Dimicator idem

De panno et tela et de materia

z instrumentis eorum

Lana (woll) a laniendo
Vellus (schaff woll) ab euellendo. qz antiqtus oues nõ tõde
Linũ (flachs) qz lene z molle ẽ (bắ cũ nõdũ forpex inẽ? est
Bissus gen? lini cãdidissimi z mollissimi. z nascit in egypto
Canubũ vel canabis (hanff) Et ỏz a canus silitudinẽ. qz sic
Stuppa (reyst/oỏ kunckelflachs (crescit. Ally p pscribũt.
Tumetum (awerck) quia tumet
Placiũ est stuppa z crassedo serici Uestuca (ageln
Sericũ (syde) qz seres populi inuentozes fuere.
Bombex (baumwoll) Etiã vermis ỏz qui net sericũ
Filũ (faden) Glomus mi. vlteris (kluel) Colus (kunckel.
Fusum vlga. spyndel Pensum (wirten) qz appẽdet fuso
Alabrum (baspel) a duabꝰ alis.
Girgillus a giro. id est circulo
Mataxa (garnstal) a meta. i. circuitu. Globellũ idẽ a globo
Panus Panulus Cänellus (spuol Quia ex eius cursu pero
stamen fit pannus. Et ỏz cannellus. qz est ex cannis fact?
Subtela (spülseyl) vel ille stilus qui stamen disterminat duz
Uertibulũ (spülysen) qz vertitur. (texitur
Tela (lynnewat oỏ wepp Stamen (zettel) qz stat
Trama (wefel) est emi situ qỏ rectã viã mittit per telã.
Inde trames. i. recta via.

Subtegmen (der intrag Telatiũ (weberstůl.
Liciũ (bindtfaden/ harlauff/ oder warff bandt/ oõ kam/ oõ wepff) Et õre eo q̃ ligat stamina
Bilex (zwilich. Trilex (trilich
Radius (weber schifflen) Planicula idem
Pecten (weber strel oder blat
Textrina (tunck) locus texendi
Scãsile (tretstůl/ oder schemmel.
Textrium sub pedibus textoris
Ordior ris. weben. Texo idez.
Textor (weber. Textrix (weberin Pannus (tůch
Netrix (neerin oder spynnerin
Pannitorium (tůch hauß.
Textoriñ (weberhauß. Paniso as. are. spůlen
Paniſor (spůler Paniſatrix (spůlerin
Liciatoriũ lignũ quo liciũ inuoluit (das weberholtz

De veſtimentorum nominibus

Veſtis (cleyd) t ꝓprie mulierum
Veſtimentum idem t ꝓprie virorꝫ
Palliũ (mantel) q̃i pelliũ. qꝫ antiq̃t⁹ ex pellib⁹ fuit. t ẽ virorum.
Mantellus (mantel.
Manticulus diminutiũ (ein cleinꝭ mentelin.
Penula (mantel) quaſi deorſum pendens
Palla (ein erlicher frauwen mantel
Collibiũ (iunckfrauw mantel.
Clamis (mantel) t virorꝫ ẽ. Et ſm yſiõ. ẽ in latere optura
Clamis (ein mantel vff der seyten offen
Mant⁹ palliũ. q̃ ſolũ man⁹ tegat Prætexta fuit puerile olim palleũ qõ pueri vſqꝫ ad. xv. annos ferebant t ſoli nobiliuꝫ pueri dũ ſtudijs manciparenꝭ. vñ prætexi dicebanꝭ t dicit prætexta. qꝫ ei latior p̃textabaꝭ purpura
Toga ſm yſiõ. palliũ rotunduꝫ qõ inundante ſinu ſub dextro in ſiniſtrũ ponit. vt patet in picturis trium regũ.
Itẽ toga veſtis romana qõ nobiles tpe pacis portabãt.
Toga ꝓ vulgo a nobis (badhemmet) Toga palmã induc-

bant victores. In qbꝫ picte erant palme. i. victorie eorꝫ.
Toga candida. induebãtur candidati q̃ pfecti in marciũ cam
pum magistratus ambitione tenebantur.
Palludamentũ. palliũ regis in bello. quo induto significaba
tur oĩbꝫ mens regis cẽ ad bellũ Cõsuevit eĩ albũ aut pur
pureũ esse. licet Marcus crassus pullo. i. nigro paludamẽ
to ꝓtra parthos vtebat. De hoc phaleriꝰ li. i. ca. de pdigijs
paragrapho. nõ sunt nos Marcus Crassus ⁊c. ꝺr em̃ pa
ludamentũ a palã ⁊ mente. qꝛ ipo induto palã est mens ꝑn
cipis de bello faciendo
Sagũ sagi. palliũ militare Aulea (betler mantel.
Amiculũ ſm ysiꝺ. büren mantel) erat em̃ ex ligno. ⁊ in adulte
rio deprehense eo etiã induebantur ne pellẽ cõtaminarent.
Licet Valerius libro ꝑmo de simulata regione Amiculũ
scribit Dionisiũ abstulisse ydolo.
Holotes (kürken mantel.
Amphitapus (innen vnd vssen rauch cleyd
Pellicium (beltz) quia ex pellibus
Tunica (ein rock on ermel) Teste Nonio Marcello
Circũfestiũ (ein siwelcleyd/oꝺ ei gestept cleyd Liclas idez
Trabea (ein sammet cleyd) q̃si trans beatũ faciens. nã regũ
honoris erat trabeatũ esse.
Mastruga vl̃ mastruca (beltz oꝺ kürken) fit em̃ pellibꝫ bruto
Dyaplois (ein zwifach cleyd (rũ qua veste sardi vtunt.
Anaboladus pannus vl̃ sindon q̃ mulieres bũeros tegunt.
Sindon (sammet/oꝺ wysser pfeller.
Pegillũ reginaꝝ. Peplũ ꝓ matronaꝝ (ein schleyer.
Plage ⁊ Plagelle lintheũ thoracale. ſm Nonium Marcellũ di
citur. ⁊ est grande.
Strophiũ fastia breuis quo colligunt mãmille (schützlin.
Renno (ein rauch deck mentelin bis vff den nabel
Padagium (güldener mantel.
Polimita (ein cleyd von vil varben.
Richa (schweyßtüch Sudariũ idem.
Inclusum vel inclusa (ein inwendigs cleyd) quasi intustrũ
quia intus corpori adheret.

Camisia (hemet) qz in is camis. i. stratis antiqui dormiebãt.
Castula teste Honio est palliolũ pcinctus quo nude infra pa
pillas cingũtur z est mulierꝝ (ein vnder schurtz
Toga et feminarꝝ. z mulierũ est.
Flameũ (ein sturtz) vl q mulieres tegunt sua capita.
Reticulũ. tegmen capitis mulierꝝ ad rethesilitudinẽ
Tapete tercie decliatõis fm Marcellũ tegmen vnice varijs
pictũ coloribꝫ (ein gemalt decklach
Capuciũ (haubtloch) Etiã aliqñ capitũ tegmina
Suppar (ein schurtz) a femore vsqz ad talos ptensum.
Limbꝫ (ein frauwen rock vnden mit sammet verbremt oder
beschlagen) Inde ẽ qꝫ limbꝫ aliqñ capiꝫ pro vestimẽti (eĩ
bast) Alio mõ limbꝫ inferni ps dr. Sunt em ꝯttuor ptes
inferni. scz Infernus damnatorꝝ. Libus puerorꝝ. Purga
torijũ. z limbus patrũ.
Pannucia. peciata vestis (ein gebletzt cleyd
Rocinus (ein roter pfeller
Rocinea (eĩ rot cleyd) siẽ purpura a cocco rubeo flore tractũ ẽ
Teristrũ (ein kyttel/od ein schlutlin) aut terit faciẽ. aut a the
os. i. estas. qz estiualis vestis est
Suparus (stauch.
Supara longe vestes dicunt. z est plurale
Interula (ein vnderhẽmet) quasi intus adherens
Talaris tunica longa vsqz ad talos.
Talare palliũ longũ ad talos
Lũbare (ein cleyd das man vff gurt) qz lumbis adheret
Bombicina (baumwollen cleyd
Mollicina idem. quia mollis vestitus.
Sericea vestis (ein syden cleyd.
Olesericea (gantz von syden
Tramosericea (eĩ halb syden cleyd) cuiꝰ trama ex serico. z sta
Purpurea vestis (ein rodt cleyd. (men ex lineo.
Holosoza (ein gantz rodt cleyd) qz olon valet totũ
Byssina ex optimo z molli lino
Linostena (ein cleyd halber wollẽ/halber flechsen) qz in sta
mine linũ in trama lanã habet.

Acupicta (glyssemet cleyd) quasi acu texta.
Tunica incōsutilis. sicut dñi nostri iesu xpi.

De indumentis sacerdotis

Casula (meßgewand) Et aliqñ domus paupis. diminutiuñ a casa. quia ad cadendū inclinata
Dalmatica (diacon rock) qz eius vsus z textura in dalmatica regione primū inuentus est
Humerale (der priester goller) qz humeros tegit
Superhumerale (humeral zburg vl bara hoc kappe
Alba (alb/ein weyß linen tůch.
Zona (gurtel Manipulus (bantfan
Stola (stoel) q̄ z succingula. qz in amboby sacerdotis lateriō (bus succingitur
Succingulū (vndergurtel
Superpelliciū (karbemmet. kar Zock
Scapulare (schepler) qz inter scapulas depēdet.
Almuciū (kutzbůt Cuculla (munichß kutte/oō gugel
Aculeus idē. quia insutus ad modū aculei.
Sucortus (curßen) mulierū vestis est.

De indumentis pedum et crurium capitis z ceterorum.

Pileus (bůt
Galerus (bilgerin bůt) Et ponit sepe pro corona.
Mitra (haub) Et est mulierum
Caliendrū (ein růber kotzbůdt) qz calidū est.
Cyroteca (bentschůch Manica (ermel.
Caliga (boß Calceus (schůch.
Sotular (buntschůch Ocrea (styffel
Cripeda idē. qz in calcando creat. i. sonat.
Culpo (eng schůch) a culpando. qz delicati culpāt ipm
Pero (purenschůch) latus vt pera
Coturnus calceus tragicoz. soccus comicoz. Uñ Oratius in poetria. Hunc socci cepere pedem. grandesq; coturni.
Patricus (sockel. Clauatus (rinckschůch
Solea (soel) Planella idem.

Sandalia (bischoffschüch. Soccus (sock.
Liga (bokneſtel Faſcia (wyegebant.
Pedules lis. füktüch) Pedux (füktrit/oð fükſtapff.
Baxe mulierꝫ calciamta Corrigia (schüchrym

De ornamentis hominum

Mitta (haub oder harbant) Et a vincio is. ire. qꝛ ligat crines
Cenia (rubt bendel) vl' extrēitas vitte depēdēs ad modū co
Inauris (orn rinck o ð schelle) ornamēta auriby ul/ (rone.
ligata (als die heyden haben Torqs (halsbāt) t viroꝫ ē
Monilia ꝓo mulierum.
Armille qꝛ armis circul⁹ induit. i. brachijs t viroꝫ est. ab ar
moꝫ virtute collate victorie causa q̄ olim virile dicebātur
Monile pectoris ornamentū (fürspang.
Fibula (ei brustheffdlin oð am mātel/oð ei schoner gurtel rig
Lunula bullula aurea mulierꝫ in lune siltitudinē pēdens.
Spinter (ein vorspang oð ein glüff.
Speculū (ein spyegel) qꝛ in ipm spēs rei recipit
Crinile (krentzlin) a crinibus.
Sertum idem a sertis herbis.
Corona (kron) qꝛ circuitu vna Dyadema (kuniglich kron
Sceptrum (kuniglich zepter
Cridens idem. qꝛ tres quasi dentes.
Laurea corona ex auro. in signū triumphi
Inde laureatus. i. coronat⁹. Et baccalauri⁹. i. coronat⁹ lauri
bacca q̄lis mos in athenis fuisse compit
Thyara (bischoffoder apt kron.
Infula (infel) Inde infulatus
Cingulus (mankgurtel.
Cingulū (frauwen gürtel Cingula le (gürt) t est equoruꝫ
Strophiū phij. ein güldener gürtel. Et licet de sancto Johā
ne baptista oꝛ strophiū ex bidentiby. i. pellib⁹ ouiū
Balteus (ritter gürtel) Bulla (gürtelspang) vl' tumoꝛ aque ex
cadente pluuiali. gutta in eā (ein wasser blat) Et ā bulla si
gillū cere impressum. Inde bullatus
Semicinctum (halb gürtel

De lectis sterniis

Thorus (bet) z ꝓprie qui solet esse de herbis. Inde thoralis vel conthoralis (gemahel.
Lectus (beth) qz de varijs floribꝫ legebaꝫ.
Stratū (beth) qz substernitur quiescenti.
Puluinus (küssy) a plumis dicit. Puluillus (küslin
Puluinar (haubtpfulbe.
Lodex (golter) q̄si lodie. qz in ludis iuuenes theatrū exercen/tes cū in pstibulū iret. his facies suas obverecūdiā tegebāt
Fultra. qz lectos fulciāt siue caput z vocāt reclinatoria (nuckbetlin) reclinatoriū. oꝫ gütschlin/oꝫ lotterbethlin
Sponda (spanbeth Ceruical (haubtküslin) a ceruice.
Culcetra (bethzych Thoral (decklach.
Thapetū (debbich) qꝫ pedibꝫ substernitur
Simbolū tabetū (halbzauch debbich
Amphitabulū (beyder teyl rauch debbich
Stragula (gestreyff tüch Uiltrum (heren tüch) a villis
Tegimen vel tegmen) decke.
Tegumentum Cooperiorium. Cooperculum idem
Cortina (vmbhaug) de pellibus
Uelum (fürhang) a velando.
Auleū (beydēnisch werck) ab atthalo rege. pergamorum in eius aula repta. pānus in pietibꝫ regum extensus
Anabzatū. pānꝰ sursum in templis vel regū aulis ꝓtensus
Petasma matis. pietibꝫ templi extenditur.
Lintheū velū qꝫ in lectulo sternit (lylach) Et qꝫlibz lintheū.
Lintheamen. idem Mappa q̄ manuppa (hantzwebel
Napella (ein cleyn zwebel
Manutergium. est togilla cum qua tergitur manus.
Facitergium. quasi faciem tergens
Faciletū (schweyßtüchlin/oꝫ wischtüchlin) Sudariū. idez. Et dicitur sudarium. qz sudorem abstergit.
Stragulū z stratoriū (deck) quia strato superiacitur.

De nauigio

Nauclerus (schiff herre.
Nauta (schiffman) nauē ruens. dereſis poetica. Nauita idē.
Nauis (schiff) a nando dicta
Prora (vorder schiff) prior pars
Puppis (hynderschiff) quasi posterior pars.
Carina venter nauis. aut q̄ currina. vl' q̄ caret rima
Fori pluraliter tabulata aut p̄ caua nauiū latera. onera vl' in
Agiauia trāsit⁹ hortatoris ad remiges (census ferentia.
Colūbaria loca vbi remi eminēt. ad colūbaꝝ nidis silitudinē
Transtra sedilia remigū. q̄ transuersaliter in naue ponunt.
Remus (rūder) a remouendis fluctib⁹
Palmula (das breyt an dem rūder
Remex est gubernator nauis (ein rūger
Remigium (rūgunge.
Antemne q̄ ante amnē (ancker) ne fluctus nauē turbent
Malus (segelbaum.
Plau⁹ (nachschalt rūder oō stürnagel. q̄ clauo nauis regit
Anchora (ancker oō backe) Virgil'. anchora de p̄a iacitur
Ansilia (pfal) q̄ ligatur nauis
Alueus (wasserlauff) in naui.
Alueolus (schaff) instrumentū nauticū. puta hausorium (do mit man vñ schopffet.
Scrupus (rüderseyl. Restis (wyde.
Funis (seyl oder strick.
Velum (segel Linteum p̄o eodem.
Rudētes (segelseyl) q̄ vētō cōtracti. vt asini rudiunt.
Prouesia (bandseyl) al's Prosiuellū. q̄ fune in littore ligatur
Contus (stossel. Trudes dis. schaltri (nauis
Acateon (der grosz mittel segel.
Palum (der cleyn segel vornen in dem schiff.
Epidromos (der grosz segel hinden in dem schiff
Catafforates (anckerbly) ancore iungit. vel vt descēdat ad ex
Remulcus (zügseyl. (plorandam profunditatem
Cerutus. Ventologiū. Arthemo (wynd gemerck
Volume sunt machine quib⁹ naues deducūtur ꝛ adducunt in portum (welboltz.

Folium.XXI.

Nauium genera.

Nauis dicta a gnano. id est prudenti rectore
Velox (ein schnels schifflin) quasi velox.
Phaselus campax nauigiū Lembo (ein fischer schifflin
Horia Lampulus Lymba Leūculus Carbus pcodē
Onetaria (ein schiff mit gut.
Barca (ein schiff mit kauffmanschatz.
Corbita (ein grof langksam schiff
Pontonium nisi impellitur non transit
Scaffa (ein angehenckt schifflin.
Carascopus idem. z hoc barce torbite zc..
Actuaria nauis remis vel sil acta Auctoria (marckschiff
Paro (raubschiff in dem meer Mioparo idem
Pirata (meerrauber Parūculus diminutiuum..
Center tris (streytschiff.
Liburnus (fast lauffendt schiff Dromo idem
Calonis (boltzschiff Calon lignū Calaria idem
Ypogamus (rofschiff) Et vbi reliqua bruta traducuntur
Cintheri (troglin) nauis cinthri similis
Trabaria Candex Candica Cithoria. Nauis cinthri si
milis ex vna trabe cauata z capiūt ad maximū decē boies
Cibaria (speifschiff
Biremes Triremes Quadriremes ab ordie remor dicūt
Classis est nauium multitudo.
Traductoria (vberfürer schifflin
Epibacha (ein vberfürer Flaulum li (schifferlon
Celeuma neutri generis est cnatus nautar

De domo et eius partibus

Domus est que constat ex parietibus tecto z fundamento
protegens nos a caumatibus z imbribus Vel est vni⁹
familie habitaculum. sicut vrbs vnius populi. z sicut
orbis domicilium est totius humani generis
Domicula (beuflin.
Casa (eins armen manns bauf.

Casula (ein arms beuklin) a cadendo.
Vestibulum (vorschoff Janua (thur.
Antica (vorderthur Postium thur
Postica (hynderthur Sera (schlos Cardo (thurangel.
Limen (schwel) nã intrantiby est limis. i. transuersalis.
Fores plr (thuren oder beuser) Horatius primo sermone singulariter dicit fore in versu Exclusus fore cũ longarem⁹ foret intus Phe. in adel. plr Sed quidã fores crepuerũt
Fores dicuntur. qz antiquitus fores aperiebantur
Introitus (einganck) z est cuiuslibet rei.
Repagulũ Obex Pessulum Vectes Clater vel Claꝛtrus idem significant scilicet (rygel
Drũt tñ Repagulũ intrãtiby repugnat. Obẏcit eĩ iõ obex est Pessulũ a pello Vectes a vehendo. vti in castris z burgis. in bigis magis lapides ducuntur tpe noctis ad valuas firmas concludendas z muniendas. Clater vel claꝛtrus a claudẽdoꝛ qꝛie oꝛtoꝛ l'vineaꝛ ẽ At tex clatr⁹ fit cratẽ
Atrium (vorhoff/inganck prius se locus intranti obẏcit ab atro id. est nigro. qz olim sine fenestris aut a fumo. nam illic eĩ custodes. aut poꝛtitoꝛũ incubebant
Portitoꝛ (pforter Janitoꝛ idem
Gradus (steeg/oder staffel
Scala (leyter) a scandendo. At solum pluraliter grammatici priores seruius varro z ceteri dixerunt
Interscalare (layterstaffel.
Pauimentum (eerstrich) a pauio is ire. i. percutere nam percutitur vt solidatur Unde vir. de area facienda primo geoꝛicoꝛ simile dicit Area tñ primum ingenti equãda cilindro
Tabulatũ (byn Laquear idem Vir. in ẏ. eneiõ. Pendent lichni laquearibus aureis incensi.
Aula (sal Salarium (sumer bauß
Camera (kammer Thalamus (brutgamßkamer
Cubile (schlaffkamer Stuba (stub
Cenaculum vbi cenamus Mensa (tisch) ab amenitate
Hausape (tischlacben) qz sapimus in eo gaudium
Abacus (credentz Abaculus (ein clein credentzlin.

Paries (wandt Testudo (ein gewelb oder schneck
Fornix (schwybogen oder gewelb) Etiã fornix domus meretricum Inde Fornicor aris Iñ Fornicarius
Columna (pfyler) quasi collum sustentando Pilare idem
Statua (saul Celare (keler) a celando Celarium idem
Penu vl penus ors. vl penus ni. siue penũ ni. oĩa p eodẽ (kelr
Fundamentum (grundfeste. (lerbalk
Promptuariũ (speyker Dispensa (speykkamer
Almarium. qr ibi reponuntur ea quibus alimur.
Penetral (heymlich kamer
Cloaca dicitur quelibet fossa ad quã sordes defluunt r ora celo as. quod est abscondere vel sorbere. eo q stercora r immunda absorbeat r abscondat.
Puteũ est fetor vel locꝰ vbi frequenter mingit. q̃ guiter fetet.
Urinarius (seychwinckel
Tectum (dach Pinna (spitz
Pinnaculum. omne id quod supponitur pinne
Scindula (schindel Later (zyegel.
Tegula (schindel oder latt
Tignus vel Tignum (sparr oder latte
Tigellum diminutiuum (letlin.
Tigna iuncta faciunt tra dem.
Trabs (balck) qr extra aerso vtroscꝫ parietes terminat.
Proceres ẽm ysiõ. ix. ethi. dicuntur trabiũ capita. que extra edificia foris protẽdunt (ein vorschyessender balck/oder ein vorhoff an einem huꝰ.
Antes (ein vorschyesseder steyn an einer murẽ als ein pfost oõ kepfer) Vl sũt extra eminẽtes lapides Et soluz plr or Virl. ij. geor. Jã canit extremos effetes vinitor ãtes Illic capit a virgil. antes aut pro maceria. aut extremo viriũ or Tolus est veluti scutũ breue ĩ medio tecto. vbi tra dines coeunt (ein gybbel
Spiger r melius pluraliter epigri (holtznagel) quibus ligna coniunguntur Et dicitur ab epi quod est supra r agros quod est tractus. quia supertrahitur
Clauus (ein yser nagel a calibe. id est ferro.

Commissura coninnctio tabulaꝝ (zufugunge.
Hissocomion. locus in q̄ infirmi in plateis repti deponũt
Culma vel Coquina (kuchin Caminus (kemmich
Cucanar (ruochloch. Fenestra (fenster.
Fenestrella (fensterlin Fumus (ruoch
Fuligo (ruoß Conna (kennel oder roze o
Cannella idem Imbrex pro eodem
Stilla (dachtropff Stillidiũ (tropfflal Stiricidiũ idem
Suria (gefrozner scholl/oder zapff) appendens tecto
Cridiniũ. locꝰ cene trib⁹ lectulis discũbẽtiũ dictꝰ moze ꝑsco
Cecessus. locus secessus. quasi sine accessu.
Diuersozium quia ex diuersis ꝓuincijs conuenitur
Apogeum (ein bule in dem erdtrich
Cenedochium (ein belgerin buß

De edificijs sacris

Ecclesia. qz glozioſus locus Ilam cleos id est gloria
Delubzum (kirch) qz delet vmbras peccatozum
Basilica idem. qz fundamentũ fidei Tẽplũ. qz locꝰ ãplus.
Capella (kappel) aut qz olim pellib⁹ caprinis tegebaß aut qz p
ßcato tali abutimur. qz capella est parua capza Cñ vir. in
fine bucco. Itẽ iam satur venit hesperus ite capelle
Sacellum. id est locus sacer
Oratoriũ Oraculũ Propiciatoriũ (bethuflin
Orñt tamen Oratozium tñ oratoni consecratũ Oraculũ
dum in ea responsa dabantur Propiciatoriuꝫ propitiati
onis locus Est eñ propiciatio placatio.
Sancta sanctozum. locus quẽ solus presbiter intrabat in le⸗
ge. qui ceremonie aut archa conderetur.
Fanũ. i. tẽplũ. a faunis populis. qz gentili moze ea ꝓstruxere
Martyrium (marter) vel locus martirij
Ara producte (ein altar) Et sunt are inferozum
Altare idẽ Hꝫ altaria sunt supioꝝ Cñir. in bucco. En quatu
oz aras. Ecce duas tibi delphin. duoꝝ altaria phebo
Pulpitum (pulzet. qz in publico positum.
Chorus (koz in einer kirchen) multa ßcat.

Cancellum (cantzel/oð ei getter) sine cratz. a cãcellatz lignis
Ambo onis (ein predigstuol
Analogiũ idẽ ab ana qð est sursum z logos sermo. qz in alto
Claustrum (closter) deberet esse clausum loco sit
Monasterium idem vnius proprij hominis habitatio. vel fortassis a vita monastica. vel quia omnia apud ipsos sũt monos .i. vnum z communia. Abbacia ēt apud
Cenobium (refental) qz est omnibus comnsune
Cenobita. cõmunis generis. id est quentualis.
Refectorium (refental) a refectione.
Ambitus (krützganck) z corripit mediam
Circuitus idem. vel (vmbgang Cimiterium (kirchoffe

De sepulcris

Sepulcrum
Monumentũ
Tumulus
Sarcofagus (grab
Mausoleum
Piramis idis

Differunt tñ sepulcrum a sepulto olim ąsq; in domo sua sepeliebatur Monumentũ qz monet pretereuntem facere sepulti memoriaz Tumulus qz est terra tumens Sarcofagus. qz ibi corpora absumunt Sarcos grece id est caro Fagos id est comedere Mauseoluz. a nauseolo rege egiptioz Piramides vero regum sepulcra in altum columne ascendentes Pirami similitudinem habebant Quale primum apud egiptios in vsu sunt vt legitur in cronicis.

Epithaphium (vbergeschrifft vff dem grab.
Epicedion idẽ Differunt tamen. quia Epicedion est nõ corpore sepulto. aut a loco translato Epitaphium vbi corpus est sepultum Et illic quiescit
Feretrum (bar Baratrum idem Loadg ēt alio ꝛ bara
Senotaphium (ein leer grab
Nen ie (totten gesange) est cantus in funeribꝫ mortuoz. vñ Oratius scõo carminiũ Sed ne relictis musa procax iocis Ecce retractes munera nenie.

De publicis edificijs.

Ciuitas (ſtat) ꝛ populi eſt Urbs idē ab orbe parte arati
qua muri deſignabantur ꝛ menium dicitur.
Oppidū (ſtetlin oð mercklin) vel a muroꝝ oppoſitione vel ab
Villa (dorff) vt ſuꝑ patuit opib illic recondendis
Caſtellū (caſtel) a vite caſtitate.
Pagus (dorff) a ꝓuentu hominum. aut qꝛ domus in pago
ſunt diſperſe. Inde paganus ruſticus (oder ein beyd.
Caſtrum (geſchloß Vicus (weyler a via
Colonia (ein newe ynwonung) antiquis cultoꝛib ſpoliata
terra. nouis reductis colonia dicitur
Compita. locus in quib ruſtici in agris ꝓueniūt
Murus (ein mawer Menia (zynnen
Phala (ein hultzener turn
Munitio (beueſtung oder ein bewarun oder were) eo qꝛ
manu facta ſit Munimentum idem
Cohoꝛs (die auſſer gewere) qꝛ oīa coerceat ꝛ concludat.
Vallū (ein auff geſchit were/oder ein auffgeſchit erd-
Vallus. fuſtes punib fit vallum (trich Agger idē
Sudes dis (zawnſteck Palus li idem
Maceria (zawn oder wandt.
Seps (zawn) Maceria vineaꝝ eſt. ſed ſeps ſatoꝝ ꝛ frugum
Faux (ein gang der ſtat) ad faucum animalium ſimilitudinē
qꝛ per fauces eſt via cibi in ſtomachum
Suburbium (vorſtat Turris (turn) terrens hoſtes
Propugnaculum (ercker.
Arces ſumme turres ſnut a quib hoſtes maxime arcentur.
Cochea altiſſima turris rotūda quaſi ciclea nam ab eo quaſi
a circulo tota ciuitas conſpicitur.
Porta (thor) ab ex vel importando
Promurale (zwinger). i. ante murum.
Vicus (ein gaß) quia in eo vie ſunt
Platea (ein groß gaß/do die lantdtſtras gat
Cloaca (waſſerlauff. ꝛ hoc ꝑ vicos quaſi ꝑ eos colatur aqua
Etiā locus ſeceſſus a cluo ꝓbo. nā clūib bis inſedemus
Pretoꝛium (ratbauß) quia ibi debet ſedere pretoꝛ.
Curia (rotbauß) qꝛ in ea geritur ciuitatis cura

Forus richthauß)a fando aut foroneo.athenaꝝ rege.
Gymnazium generalis exercitioꝝ locus sicut scole ꝛc.
Pondorium (marckthauß
Meritorium (werckhauß)mercenariꝰs
Taberna est proprie domũcula in q̃ panis ꝛ vinus ꝛ carnes cocte venduntur. ꝛ dicitur a tabulis que ibi substernunt mercibꝰ proprie(ein wirtzhauß
Asilum (freiheithauß) Nam ab a ꝛ silen' tactus neminẽ licuit in asilo ledere ꝛ tangere
Mediastinus (pranger oder halß ysen)qꝛ in medio foꝛi situs.
Foꝝ (marckt. Circus (platz)a circuitu equoꝝ.
Theatre locus spectaculoꝝ ꝛ erat rotunde figure
Amphiteatrum idem.ꝛ hec loca a romanis ꝛc
Spectaculum (ein gesicht/oder schertz
Macellum (metzig/oder fleyschbanck
Apolotoꝛium.vbi lauantum ponuntur veste
Marcatum.locus vbi res marcatur.
Theolonarium (zolnerhauß) Et aliqñ ipsum vectigal oꝛ
Prostibulum (frawenhauß)a prostituo
Lupanar idem.a lupa vxoꝛe Faustuli
Fornix idem hꝫ ꝑcatum a fornicoꝛ.vt sup̃ patuit
Carcer (kercker)a coercendo
Ergasculus idem locus damnatoꝝ
Eculeus idem qđ carcer.genus toꝛmenti ad modũ crucis
Liminium (gefencknuß) expulsio extra limem.
Postliminium (erlosung)id est reuersio.

De terre vocabulis.

Terra (erdtrich)qꝛ terit Tellus idẽ est dea terre
Humus idem q terra.ab humiditate ꝛ humoꝛe
Lutũ)koth)quasi nõ lotum Limus (schlim) qꝛ lenis ꝛ mollis
Scenum (wust)qꝛ atrum vt vmbra
Gleba (ein schol erdtrich
Glarea (vnfruchtber erdtrich) Vir.ij. georicoꝝ Flaꝫ ieiuna quidem cliuosi glarea ruris
Creta (weyßerdtrich

Hyuica terra fissa (zerschlunden erdtrich) a hio as. hyuic⁹ a um. apertus a um. vel fissus a um.
Argilla (leym Blis tis (letten Cespis (ein was
Arena (sandt Cabulon idē (oder ein lycht erttrich
Scabra terra (ein rauch heertz erdtrich Inde.
Scabies venit
Lama scharpff erdtrich) Oratius primo epistola. Viriby per cliuos flumina lamas
Mons (berg) cui terra eminens.
Cliuus est descensus montis Vir. in bucco. Holisq; iugū demittere cliuo
Jugum (die hol des bergs
Collis eminentius montis iugum
Tumulus (klein berglin) qi tumens tell⁹ Mōticulus idē
Campus (feld) terra plana
Equor z terre z maris equalitas Vallis (tal.
Conuallis z le. inter montes loca depressa
Solū q; firmū (ei heert erdtrich) Jn̄ soliditas. i. firmitas
Scopulus eminens in mari lapis (ein felk) aut a speculando aut tegumento nauium dictus.
Saxum q; duz. Prout habeť in ps. De saxo durissimo
Rupis (ein felk) q; non facile rumpitur
Lapis (steyn. quia ledit pedem
Petra idem. q; pede trita z consumpta
Arenarius (sandtstein Bibulus idē q; imbibit aquas.
Tofus (tauffsteyn Silex (kyesling
Marmor (marmelsteyn

De locis terre.

Locus z plr̄ loci p̄ncipia artis vt marie īloica z rethorica Topicorum liber de illis locis tractat
Topographia est loci descriptio vñ Vir. in. i. eneid. Est in secessu longo locus insula portum efficit
Regio landt Prouincia Ora Territorium idem
Plaga (gemerck nach dem hymel
Prouincia (landt Regnum reych

Insula (ein insel) quia in solo id est in mari posita
Mediamnis i medio amnis. id est fluminis sicut augia maior Item amnis dicitur aqua suauiter currens. z dicitur ab amenitate. quia ibi semper locus delectabilis inuenit.
Saltus locus vbi noui exiliunt frondes (ein nuwerwalt.
Faustes or angust⁹ inter mõtes aditus z sup faux ciuitatis
Confrages loca vbi venti concurrunt patuit
Lustrũ (ein tyer gart) vt lupor cubilia l' brutor bitacla siue latibla tenebrosa dicũt lustra Et qñq; ludi q̃nquẽnio Rome ab augusto celebrati. z pro q̃nquẽnio lustrum capitur.
Lucus (ein finster wald) quia non lucet
Desertum (wuste) qz ibi nõ seritur aut a mãsiõe hoim defũct.
Heremus (wuste) z vbi nulla fuit hominum mansio
Auiariũ (ei stat do vogel fliegent) loc⁹ in quẽ solis auib⁹ ẽ accessus Item Inuia sunt maris Auia siue deuia terre
Amena loca delectabilia. quasi amata
Tempe loca tessalie virida z perpetuo flore
Apricus a ũ (lustberlich) loc⁹ accessu solis z aperto celo gau
Opacus a ũ (ein finstere stat Opacitas (finsternus dẽs
Lubricus ca cũ (ein schlipferig stat) a labendo. i. cadendo
Tenebrosus locus. quia tenet vmbram
Estiua loca sunt quib⁹ pecora estate vitant calores. Vnde Statius. z vmbrosa patuere estiua licet.
Nauale locus vbi naues edificãt Textrinum idem
Statio (schiff stat) vbi ad tempus stant naues
Portus locus vbi naues hyemant
Importuniũ (ei stat on lust. loc⁹ vbi nullus est port⁹ aut refrigerium.
Portus (a portandis commertijs
Baya. locũ ãtiq; a baiulãdis ꝓmertijs z est idem cum portu
Littus (landt am meer) qz maris fluctibus elidit
Ripa (ein land an dem bach oder flyessende wasser) quia flumine rapitur eius terra
Circũluuium. locus quẽ aqua circũfluit (als die maynw
Alluuium quem aqua abluit (als der ryn zũ Lostnitz.
Margo cuiuslibet pars loci (oder ein vmbschwayff

Maritima loca maris intima
Burges (tyeffe) aque profundior locus.
Abyssus (tyeff) qr abest fund⁹ Et dr ab a qđ est sine r byssus qđ est genus lini cādissimi. quasi sine busso. i. candore.
Sentina. locus in quē confluunt omnes immundicie
Sterquilinium (schey⁹grub.
Spectaculum est locus ludi. aut ipsemet ludus
Specula (ein wart) vt tpe belli in montibꝫ r altis turribus speculatores de aduētu spoliātiū prenunciāt eo q speculāt id est anteuident. r dicitur a spacio cis. q est ꝓsiderare.

Loca terre inferiora.

Specus. a qua prospici potest.
Specula (ein grub
Spelea (grub) grecum est. dicit Seruius super buccolicis Et nota q speleum deriuatur a spelunca
Spiraculum. locus quo terra spm edit. id est ventum
Lauerna (bule) quia caret verno id est luce
Infern⁹ (die hell Auern⁹ idē. qr sine luce. aut qr ibi nullū ver ē
Byat⁹ ꝓruptio terre ꝓfunda (eī gefallen erdtrich) Translatio est ab homine cuius oris est byat⁹.
Profundum (tyeff) a procul r fundo
Baratrum. profunditas atra (die helle
Tartarus (die helle) quia illic omnia sunt turbata
Gehenna (helliſch feür) r capitur pro loco eiusdem ignis.
Herebus Stix a tristicia Coccitus. a luctu. Letcus ab obliuione (dye helle.
Flegeton ab ardore. a deo infernorum.
Achyron. ab inuidia.
Sunt em̄ hec q̄nq; a poetꝭ inferni flumina. vt ꝑz. vi. eneid⁹
Infernus locus oīm inferior Orcus. id est infernus.

De itineribus

Iter (weg) antiqui dixerunt Itiner. ideo māsit gtūs itinerꝭ.
Via idem qua itur vehiculum
Publica (fry oder landt straß.

Folium.XXVI.

Regia via (landtstraß Regium iter idem
Priuata via, que dūcit ad opidum aut villam solum
Strata, quia vulgi pedibus trita
Semita (ein fuoßsteyg) quia semis id est media via.
Metados generis feminini pro eodem
Callis iter pecudū iter mōtes āgustū. ⁊ calce pedū pduratus
Trames (ein ⁊wericher weg, qz p agros trāsuerse trāsmittit
Diuerticulum (scheydweg) qz vna via diuertit ab alia.
Cōpita pcursus plīū viaꝝ, qz plēs in ea vie ꝓpetūt. vt sūt Bi
Biuium id est duplex via (uie Triuie
Clinosum iter est flexuosum
Orbita (wagen layß Vestigium (fuoßtapf
Miliare (meyl) a mille passibus
Leuca idem, quingentos habet passus
Stadium (ein roßlauff) Et ꝓtinet centū vigintiq̄nq̄ passus
Octo stadia faciunt vnum miliare
Stadium a statione Herculis venit, quia ipse vno spiritu
tot passus confecit.

De ponderibus.

Pondo indeclinabile id est pondus.
Pondus quia pendet in libra quasi pendus
Libra (ein wag
Examen filum medium quo trutina equatur ⁊ regitur
Trutina (zung in der wage.
Statera idem, quia equaliter debet stare
Calculꝰ minima ps est pōderis. ꝓstās ḡnis lentis geminis
Siliqua vicesima quarta ps solidi.
Scrupulus, sex siliquas continet
Dragma (acht teyl der vntz.
Denarius pondus aut numerus decē nummorum.
Solidus (schilling) quia illi nil deest, ideo solidus dicitur.
Semiuntia (ein halb vntz
Semissis idem
Quadrans (das vierdteyl der vntz
Vntia (vntz oder gewicht.

Libra (pfunt). xij. vntijs pstat. sicut annus. xij. mensiby. z est
pōdus pfectus Dr em libra qr includit in se cūcta iā dicta
Hina (ein pfunt (pōdera
Sextercius est pondus duaz librarum z semis.
Sextarius duaz librazz est quibus assumptis dr bilibris
Assumptus quater fit greco nomine
Cerix quinches pplicatus quinarem siue gomor facit
Aditū sertū reddit pgiū Nā pgius sex metik sextarijs.
Marca (ein marck Centenarius (zentner
Talentum (ein pfunt oder ein lot
Bilanx (ein wag) qr bz binas lances. i. scutellas

De mensuris

Metreta (ein moek) z est mensura liquidorum.
Modius (ein myt/oder summerey) z est granorum
Thorus pro eodē Et fm ysid. triginta modioz mēsura dr.
Urna (aymer Plaustrum (fuoder Seuma (sam
Ulna (ein eln) z est panni z lini
Postarium (strich holtz.
Quartale (fierteyl Quartarium idem

De mensura agrorum.

Digitus (finger breyte) ps nimia agrestium mensuraz.
Untia inde habet tres digitos
Palmus mensura quattuor digitorum.
Pes sedecim digitos bz: z hoc fm latitudinem
Passus (schryt) pedes habet quinq
Jugez (ein iuchart) meli? hoc iugez cj iuger dicimus sed b fm Alexā. sibi vsurpat legentes de agricultura Varronē z Collomellā immo Laurentius Vallen. Et tortelies testes sunt dicere hoc iugez. in secunda inflexione.
Jugerum autem ptinet longitudinem pedum ducentorum quadraginta latitudinem centum viginti.

De escis.

Cibus (speyß Victus (narrung) a viuo

Alimentum (füerung) ab alo verbo Alimonia idem Hz drñt Hã alimẽtũ est q̃ alimur. Et alimonia est alẽdi cura
Affluẽtia (vberflussigkeit.
Opulentia (rychtum) ab opib
Esca (speis) abedo verbo diminutiuo
Esculentum idem.
Epulũ ab epulor Dapes eiusdẽ kcati. Sed drñt Hã epule priuatorum Dapes vero regum sunt.
Pulmentum (ein gemus) a pulte dictum
Satietas (genugsamkeyt Saturitas idem Sed drñt Nam satietas potest ex vno cibo quasi satis sit Saturitas vero est ex vario alimentorum apparatu
Crapula (fressery) q̃ cruda epla Hã crapla digestionẽ ipedit
Jantaculũ (fruo essen) a Jano deo qui est anni principius a quo t Januarius Et iantaculum est primum ferculus qõ mane t ppe diei principium datur. qr eo ieiunium soluitur
Prandium (ymbis) ab apparatu
Uerenda vesperbrot) quia post meridiem sumitur
Uerẽdari est post meridiẽ comedere Cena (nachtmal
Obsonium (ein clein essen/oder schlafforunck
Simbolus vel um (ein gemeinvrten
Annona (getrad oder frucht) qr omni anno crescit noua
Panis (brot) a pan. i. totũ vel oẽ. qr omni cibo apponitur
Libarius (speykbrot) t est seruoy
Fermentatius panis (gebefflet brott
Fermentum (beffel) nam fermen sonat corruptionem vt talis panis quia mutrescit (schymlet.
Reubatius (ein leyb brotz.
Azimus (vngebeffel brot) ab a. i. sine tzimus corruptione
Siligineus (rockenbrot Triticeus panis (weytzen brot
Ordeaceus panis (gersten brot Auenatius (haberm brot
Succinericeus (esche brot
Focatius idem. qr in foco id est in igne coctus
Libanicus (brot gepacken in dem offen
Libanus (bachoffen Artbocrea (krapff.
Placenta (pfanzel Libum idem Nabulo (bypp

Laganū vel lagena (flad Crusta (rind Crustula idē oder
Corta (kuoch Similа (semel oder wykbrot. bretzlin
Pastillus (ein pastil Farina (meel
Furrur (grust od cleyen Caro (fleisch) qr a cado vts dcm ē.
Crudū dr qd nō est coctū (raw Coctus gekocht) qr caoctū
Assum (gebraten) quia ardeat
Elixum (gesotten) qr lixos grece est aqua latine.
Frixum (gerostet Salsum (gesaltzen. qr sale aspersum
Opipatum (gepfeffert Rancidum pfynnet
Succidium (auffgehenckt fleysch.

Caro
- Fumigata (rucher fleisch
- Ceruina (hirschen fleisch.
- Ursina (beren fleisch
- Leporina (haken fleisch
- Vulpina (fuchs fleisch
- Lupina (wolf fleisch
- Vitalina (kelberin fleisch
- Bouina (rinderin fleisch.
- Ouina (schoff fleisch
- Porcina (sew fleisch.
- Ferina (wilprett.

Lardum (speck
Offa (supp
Vippa (weinwarm
Vappa (wasser supp
Brodium brüe
Jus idem (oder iussel
Balreda (sultz.
Frustum (stuck) a frumi ni quo capitur
Mica (brosen
Farcimen (brotwurst

Buccella (ein mundt voll) qr buccā. i. inflationem oris facit
Mortisium (alles das man im morser zurstampfft
Lac (milch) a candore
Colustrum/nouum lac dicitur
Caseus (keess) qr lac coactum.
Lac pressum (kes/oder zyger) Virgilius in buccolicis Et pressi copia lactis.
Seraciū (zyger Quaccū gerunnē milch) qr lac coagl'o actū
Coagulum (renny. Mel (honig
Fauum (die fusse des honigs/oder der wab
Artbocopus (mundtichel) qr artus panis

De potibus

Potus (tranck) a greco q est potes Potio idem.
Vinum (wein) Hā cito venas sanguine replet

Lieum idem.a proprijs libari pataris Bachum idem
Temetū est bonū vinū.eo qō tenet mētē Et hoc inebriando.
Temulentus a um (truncken.
Vinolentus (vol weyn Merum (luter weyn
Roseum vinū qō nos rubeū vocamus Mustū (most
Mimium (weyk wein) qr est sine mimio id est ruboze
Succinacium (gelfar weyn) succine gemme similē est.
Limpidum vinū (clar wein) quasi perspicuum
Limphatum vinum (gemischt weyn mit wasser
Turbidum vinum (trub weyn
Falernum (ein gutter wein) a falerno campanie monte
Vilum (ein arger wein) quia vile
Infertum vinum schenck oder opfer weyn. quia nil sibi debet afferri. id est commiscēri.
Spurtum vinū qō offerre nō licet spurium. i. aqua mixtum
Pendulum vinum (seyger wein.
Honorarium vinum est quod datur regibus
Crudum vinum (vnmilt weyn) quale est vinum seruorum.
Acetū (essik) vinū aq̄ mixtū q̄i aq̄dū. qr hoc citius aceteścit
Acidum quasi aqua mixtū. sicut in torculari post expressum vinum aqua infunditur acino ꝛ vinacio
Conditum (kruter/oder gemacht wein.
Lactatum potio ex lacte
Mulsum. quia melle mixtum ꝛ aqua
Mellicratum pro eodem..
Idromel (lauter trāck) qr ex ydros. id est aq̄ ꝛ melle
Incomelum (most gebonigt) quia fortiter commotum
Saccatum (sackwein.
Oxymellum. mixtio aceti ꝛ mellis
Rodomellum potio vbi in succo millis rose admiscentur
Fecula vua (trubel seniff.
Vinum passum (gesotten wein
Defrutum vinum (gefangen wein) quasi defraudatum.
Carenum vinum (wein vff den dritten teyl ein gesotten.
Ptisana (gersten wasser.
Sicera est omnis potio que extra vinum inebriat

Cerusia (byer) a cerere. qz ex fructibꝫ ꝓficit Medo (meth.
Succus (safft) qz sacco exprimitur
Fex heff Tartarꝫ (weynheff.
Garum Muria Liquamen (ingesaltzner visch brue.
Differunt tñ. qui Garum dicitur a garo pisce quia grecis
primum est salsus Muria dicitur. quia ex aqua ⁊ sale
facta in modum maris acerba. Sed liquamē vero quia
post pisces in salcamento talis liquor liquatur.
Amurca (olheff Halfesya (malfasyer
Halfesetum idem Accasia (byren most
Claretum (claret
Nectar deoꝝ potus. vt dicunt poete. nectit linguas bibētiū.

De singulis vasorum generibus. ⁊ pri
mo de escarijs.

Vasa dicta a vescendo qz in his esce deponebantur
Fictile (getreytvaß) est vas luteum decoctū Inde tunc
Lutifigulus (haffner) nam lutum fingit. i. ꝓponit in olla
Celatum vas (ein auß gegraben oder gemalt vaß.
Anaglipa vasa sunt superius sculpta Discus (teller.
Scutella (schussel) a scuto cuius hz similitudinem
Lanx (ein gemalt schüssel Parapsis (viereckt schüssel
Patina (breyt schüssel Patena idem
Apofera (opfel schüssel) a pomis ferendis.
Cinsorium (teler brot Salinum (saltzfeßlin
Acetabulum (essickfeßlin
Cochear ðz instrumentū quo cibi liquidi solent manducari.
(leffel) vñ versus Dum cochear intendit intrare in oris hy
atum Sepius impedit fortuna eiusdem meatum
Sinabellum (senffeßlin) quia ðz a sinape
Poculū (trinck geschir) Vir. in buc. Et bina pocla nob al
Vinale. poculum ex vino. himendon facit
Vitrum (glaß Patera schal
Crater (becher) olim habuit duas ansas
Ansa (ein hanthab an dem trinck geschier
Craterculus Cyatus Cipbus (ein cleinß becherlin

Cniſtis pro vno hausto sufficit (mygolin Higale idem
Calix (ein bultzes trinckgeschir) qz colon id est lignum
Calatꝰ idē Cyotha (zwey origer kopff Ortha (ei orig kopff

De vasis vinariis et aquariis

Dolium vas rotundū Enofozum (weynfaß
Flasculū l' Uasculū Flascula l' Uascla Fasculū (fleschlin.
Lagena (lagel. Situla idē ydria (wasser krug
Situla. qz sitientibus apta
Cirnea in aphitrione. a Plauto potest dici vas vinoz corio
Uter eris (weinschlauch circūductum
Cadus (weynfaß.
Carinum vas fictile (yrderin schussel
Amphora (kruog Orca (zuber Orcius idem
Orciolus (zuberlin (diminutiuum.
Ciphus. km ysiō. xx. Cthimo. vas in quo manus lauamus
Cupus a cupiendo vina vel aquas
Cupa idem (ein kupfere krug
Dulgariū (melck vaß Dulcra Dulcrale idem sunt
Lebrum (kinds bad zuberlin) qz in eo fit infantium locio
Peluis (becklin) qz in eo km ysiō. pedes lauantur
Lauacrum (gyeßvaß) z reuera generaliter oē vas lotionis.
Fusozium (gyeßvaß) ab efundendo

De vasis olearijs

Emicadiū Lechitus Scortia (oel vaß) quia ex corio
Alabastrum (salbey būchß Pixis idis idem
Lenticula. vas olei quo sacerdotes z reges inungūtur vt
vas sacri crismatis

De vasis coquinarijs et pistoriis

Cocula oīa vasa coquēdi causa. a plauto dicuntur.
Olla Fidena Fidelia (haffen) Unde persius respon
det Uiridi non cocta fidelia limo
Tedale (branteyßen Patella (phan) qz patula
Cacabus (ein stürz oder ein kackel/oder ein haffendeckel

Fodula (kachel. Patina (pfanne
Libes est quedam olla (ein tygel. Gramacula (hely
Sartago. i. patella olla enea Et ōra sarcos, qō est caro. z ago agis. qz in ea caro agitatur (ein roſtpfan
Frixorīū idē Tripes (trifuoſ.
Tribrum (ſybe) quasi currifrum. qz p ipm frumēta currunt.
Rotabulum (ſybe) a prozuendo ſtercora
Mortarium (mozſel ſteyn.
Tribulum idem oder der ſtoeſſel
Mensuale (backbanck) ad modum menſe
Craticula (ein roſt Caldare vel Caldarium (keſſel
Artauꝰ (eī backmeſſer Pilus ſtoſſel in eim mozſer Cōtꝰ idē
Sitropodes ſunt vaſa fictilia triū pedū. vel olle coquinarie

De vasis repositoriis.

Gazophilatiū (ſilberkāmer) z ppzie vbi thesauri tēpli reponū
Arcba (ein arch) ab arcendo intrantes tur.
Cibutum. id est arcba (ein datlin.
Loculꝰ deponēdaꝝ rex ē Et iā locꝰ p crumena z p feretro.
Crumena Cruma Saccus Marſubium (ſeckel
Pera (ein deſcb Capſa (ein lederſack.
Fiſcus (ein gemeiner ſecket
Siſtartia nautarum ſacculus.
Inuolucrum. idem Et dicuntur ſiſtertie. qz ſunt ſute inuolucra quia aliquid in ſe volutum teneat.
Canistrum (ein kretlin Ciſtella (ein kyſtlin
Ciſta ōra a coſta. qz ex coſtꝭ. i. ex cānis vl lignis q̄b texit. fit
Cophinus Corbis (ein korb oder ein zeyn
Sporta idem Sportula diminutiuum
Riſcus eſt fiſſura vel feneſtra patens in pariete. vt patet i eꝝ nucbo tberen (ein kenſterlein
Armarium (barnaſchkamer.
Scrinium (ein ſchreyn.
Mantica (watſack Theca (kaſt
Capſula a capio (lederſack Coriola idem.
Clitella (brieffaſch) vt chortiſani ducunt.

De vasis luminariorum

Focus (herde) quia fouet id est nutrit ignem.
Flãma (der flãm Teda (brant Torr idẽ. Carbo (kole
Pruina (gludt Scintilla (funck
Fauilla. i. scintilla Ez scintilla dr, pr ie accensa Fauilla vo extincta r igne deserta. qr fauilla est extinct9 scintille ignis vel cinis (genneyst oder emritz Linis (esche
Tedifera ferrum vt lapis super quo ligna aut tede ponunt. brantey ken
Lucerna dr a luciniũ vel a luce q̃si intra se lucem arcens
Licinius est candela lucerne. quasi lucinius.
Candelabrũ (leuchter oder kertzstal) quasi candele fer
Candela (kertz) a candeo. quia accensa candet
Lucunar (banget liecht) quia in luce r aere
Fax (fackel Facula idem
Cereus (kertz liecht von wachs
Funale qđ intra ceram fit funis (butz) Jñ finus venit
Lichn9 (dacht) a luceo. Lepũ (vnschlit Lãpas (ampel
Laterna dicitur in quo latet ignis
Lucubrum dicitur quod in vmbra lucet
Pira lignorum congeries vt ardeat Pir eñ est ignis
Rogus dicitur cum iam ardeat
Bustum cũ iam sit exustum Fuit eñ tpe Pytagore sepultura per ignem tanq̃ per elementum perfectius Jn quo rogo busta corpora pire subiecta per cineres recolectos condebantur in terram. vasis aut ereis aut terreis
Acerta (weyrauchfas/oder rauchfas. Turibulum idem.

De lectis et sellis.

Lectus (bett) a lectis herbis
Thor9 (trũtbet (a pr tostis herbis qr olim gmine dormiebas
Stratus a sternendo dictus Dectria genera erant ante laycorum inuentionem r vsum
Lama (ein cleins betlin vff der erden
Grabatum (ein syechen bette/grecum est

Baionola (ein rofbare) lectus qui cū eqs baiolaf.i. portaf.
Beniales lecti (ein brut betlin
Sponda das vfferteyl an eym ſponbette
Pluteus interior pars lecti Aſſer (bret
Lunabulum (wage Luna idem. puerorum eſt
Scamnū (banck) a cadendo. Hā olim alta erant ſcamna
Scabellū (fuofchemel Supedaniū idem fcat
Scāſile. gdus vbi honorati ſedēt. a ſcādo. qr altius ſcandif.
Sedes dis (ſtuol) a ſedendo Sedile idem.
Soliū (kūnigſtuol) qr ſol⁹ in ea rex ſedet. vl qr ex lignis ſolio
Cathedra ſedes doctorum dis factum.
Thronus id qō eſt ſoliū Subſellium eſt ceteroꝝ kabedra
Sella dicitur quaſi ſedda (ein ſattel.
Selle curules (richterſtūl) Hā mgrātus roman oꝝ bis inſi
dētes. iura reddebāt. Et dicebāt Curules. a curribꝫ. nam
mgrāt⁹ ꝓpter itinerꝫ lōginqtatē in curribꝫ ducebantur
Tripodes. ſcamna hebentia tres pedes.
Tapodium (ein ding dar an man ſich leynet.
Tapodiare (an leynen

De vehiculis

Carrus. a cardine rotarum
Biga Carricula (karr Reda (ſchlit Vehiculū idem
Currus (wagen) quia rotas habet quibus currit.
Quadriga idem quia quattuor habet rotas.
Carpentum. pompaticus currus
Pilentū ꝓtectus currus qbus olim matrone vehebantur
Carpentum (ein vaſnacht wagen) vel currus triūphalis
Plauſtꝝ fm yſid. ꝓx. ethimo. Eſt duaꝝ rotaꝝ oneribꝫ portā
Auriga (fuorman Vector idem dis aptum
Bigator (kerrer Bigarius idem
Currus falcat⁹ (ſtrytt wagen) Hā falx eſt belli inſtrumentū
Rota te. dicitur a ruo is ere. eo q ruat (rad.
Circunferentia (ein felge an ein rade
Radius ōr illud tectū ⁊ ſubtile lignum qō a mordiolo rote
vſqꝫ ad cantum dirigitur. ⁊ in vtroqꝫ infigit (ein ſpeych

Cantus (nabe Axis idem (oder ein achs
Chemo (ein dichssel Cuno (ein lon vor dem rade
Scidula (ein leyterboum
Esseda est gen⁹ vehicli. prio reptū apd belgas gallie ppl'os vñ vir. iij. geor. Bellica vel molli meli⁹ feret essedo colla (ein balsschltlin oder ein kerchlin das mā an dem hals zeubt.
Cauilla (ein leyter an eim wagen.

De episcopis ⁊ clericis.

Clericus vel clerus (priester oder schuoler q̄si sorte electus
Papa (der bapst Patriarcha (ein oberst vatter
Archiepiscopus (ein ertzbischoff
Episcopus (ein bischoff
Metropolitanus (eins gantzē lāds/od balybischoff) sicut Maguntinus oder ein ertz bischoff oder ein furst der bischoff) Episcopi vero dicuntur a scopin qd est sup intēdo
Pontifex. princeps sacerdotum dicitur
Summus sacerdos (der babst
Summus pontifex idem Antistes. qr ante alios stat
Sacerdos (priester quasi sacrum dans.
Sacerdotes gentilium vocabantur flamines ⁊ flamēdiales
Flamendiales nos vocamus sanctimoniales.
Presbiter (priester) prebens iter salutis
Leuita (ein leuit) a leui progenie
Dyaconus (ein euangelier. ꝓ ebā ꝓ ꝓfacer
Epydiacones. ab epi qd ē sup̄ ⁊ dyacones. q̄ i supior diacon⁹
Subdiaconus (ein epistoler Lector a legendo (ein leser
Psalmista. a psalmis cātandis Cantor q̄ voce modulatur
Tōsurista q̄ hz tōsurā corone Rā tondeo radere ꝙcat
Precentor. i. p̄mus cātor Succentor. i. subsequēs cātor
Concentor qui cum alīs canit
Accolitus grecum est Ceroferarius idem. quia debet circa lecturam euangelij ferre cereum. id est candelam
Exorcista (ein beschwerer) nā sup catbecuminos ⁊ energuminos īuocat dñi iesu xpi nomē. vt sps īmūdus egrediat.
Hostiari⁹ q̄ in antiquo testamēto fuerunt templor⁹ custodes

ne quis immundus ingrederetur Janitor idem.
Edituus (mesner) quia edem tuetur
Archidiaconus (ein ertz priester

De monachis

Monachus (munch) quia monos. i. singularis vel vnum z acos id est cura. Nam sui vnius gerit curam
Cenobita (conuent bruder oder schwester.
Cenobium (refental.
Anachoreta dicitur qui deserta petit relicta vita cenobiali vt sanctus iohannes z helias.
Cenobite vitam apostolorum sequuntur
Heremita (ein sydel/oder walt bruder
Abbas (apt) quasi pater. Nam abba grece est pater
Prior Primas Cardianus. dignitatū nomina
Conuersus (ein leyen bruder.
Conuersa (ein leyen schwester.
Inclusus (clusner Inclusa (clusnerin

Nomina fidelium

Xpianus (ein cristen/oder ein cristenlicher) qz crismate vnct⁹.
Catholicus idem quasi vniuersalis.
Catholica sedes est romana curia
Catholica sedes (cristenlicher gelaub
Orthodoxus. id est recte credens
Orthodoxa fides id est cristiana.
Neophitus (ein nuwer cristen mensch) quasi nuper natus.
Catheciminus oz. q doctrinā fidei audit. z nōdū baptismū
Catheciminus grece id est auditor recepit.
Competens oz qui post fidei instructionem ꝓpetit gratiam
Laycus (ein lay Popularis idem
Proselit⁹ (ei frembder) oz aduenar circūcisus q ꝓ lo oi misce
Eccia pselita. i. iudaica Synagoga (iudenschuol (bat

De philosophis

Philosophus (ein liebhaber der kunst

Philos.i.amor Sophos.i.sapiētia Et sic dr amator sapiētie
Phisicus (ein naturlicher meyster.a phisis qđ est natura
Phisicus ppie (ein artzt Phisica (naturlich kunst/od ertz
Phisologus (ein naturlich rede ney.
Phisonomia (ein naturlich gesicht
Ethicus (tugentlicher meister
Ethica (ein kunst von der tugent Pollitic⁹ (ein statlicher.
Pollicia (kunst von regyrung der stet
Polis id est ciuitas.vel plurale.yca id est scientia
Economus (ein hauflicher man.
Economia (die kunst von regyrung des huß.
Loycus (listiger vnd erkanter wozer disputierer.
Loyca die kunst der listigkeit
Grāmacicus (ein kunstiger der buchstaben vnd der diction
Grammatica (die selbe kunst.
Rethor (ein zyerlicher reder Rethorica (die selbig kunst
Resis id est ornatus Inde rethor
Astronomus. dicitur qui docet legem vel regulam de astris
vel qui nominat ea (ein stern seher.
Astrologus. dr inspector r mensurator astroꝝ Et dr ab astꝝ
r logos q̄ loquēs de astrꝫ vt auguriās (ei reder vō dem ge
Astrologia talis sciētia Geometer (ei erdtrich messer stirne
Geometria scientia de terre mensura.aut magnitudine
Mathematica.generaliter pro eodem.
Secta dr a sequendo quia alicui⁹ sequitur documenta
Platonic⁹ q̄ seq̄t platonē. Sic̄ btūs augu. Achademic⁹ idē
Achademia villa platonis.
Arestotelicus.qui sequitur Arestotelem
Paripothteicus idem.a deambulatione.
Stoycus.a stoa porta.in athenis iuxta quā eo⁊ fuit studiū
Tales ponunt virtutem summum bonum.
Cinicus ab immundicia. quia tales publice cum vxoribus
suis dormiebant.eo q̄ matrimium esset licitum
Epicurus posuit summum bonum voluptatem r crapulam
a quo dicuntur Epicuri.
Gynnosopbista.pbs a tali secta.quoꝝ erat.nude preter pu⁹

denda. perinde vagari solitudines. z philosophari
Theolog⁹. i. de diuinis loquēs l' tractās (ein gotlicher lerer.
Theologia (ein gotliche kunst.

De poetis.

Poeta q̄ q̄ vere vl' q̄si vere gesta sunt obliq̄s figuris ōscribit
Poeta (ein tichter) Oratius in poetria pictoribꝫ ait atq; poetis Quodlibet audiendi semper sunt equa potestas
Poesis (gedicht Poetria (die kunst der poetry.
Liricus a pluralitate carminū. q̄lis fuit inter nr̄os Oratius
Tragicus quia ob hirci premium vnde Oratius Carmine qui tragico vilem certauit ob hircum
Tragedia. carmen scribens illustrium facta malo tamē omine id est fine. qualem inuenimus Senecā iuniorem.
Comedia est villanus cantus z nuptiaꝝ apparatus. a camos id est villa. aut a cōmessatione. postq̄ in theatro legebatur.
Comedus. comediarum scriptor.
Comicus vt familiaris terrenus.
Itē fines comedie letitia z nuptie. psone eius rusticane sunt Principiū comedie est lis. z controuersia
Itē finis tragedie est infamis mors. principium eius gloriosi facinoꝛ z letū. psone tragice sūt reges nobiles z diui.
Elegia est carmē miserie planctiuum. Quale est boetij de cōsolatione Cum ipse in principio inquit Et veris elegi flectibus ora rigant Est em̄ eleys idem q̄ miseria Inde
Elegiacus. id est miserie scriptor
Satira carmē reprehensoꝛium z nudum omni saturitate plenum z facundia Quale est carmen Persij z Juuenalis
Satiricus scriptor satire.
Satira aut satirꝫ dꝫs siluestribus aut quia satis ire. z reprehensionem intendit
Heroici qui z diuini dicuntur diuinoꝛum scriptoꝛes Qualis apud grecos homerus z apud nostros diuinus Daro in eneiō roseo oꝛe scripsit. z pene immoꝛtali ingenio
Hystoricus q̄ scribit hystoriā. vt thytus liuius z valerius
Hystoria (ei geschicht) ab histerō. i. videre. q̄ de gestꝫ z visis ē

Fabula que in toto falsa dicitur. a fando dicitur
Apologeticus. Emo sub simili prehēdēs qō sub metapho
ra fieri potuit. vt est apō Esopū z auianū Et tale genꝰ Emo
nis est inuentū. vt p verisimilia hoies ad bonos mores indu
cerēt z corrigerēt sub enigmate Itē triplex ē genꝰ hoīm. būi
le vt rusticoꝝ De q̄ vir. in bucco. z partim in geor. Mediꝰ
um vt sunt ciues. quale est apud vir. in geor Et sublime q̄
le est regum. vt apud vir. in eneiō. Venus diuorum vt re
gum z deorum Venus transformatum. vt de homine bru
tum cē. Quale est carmen Thasonis. in metamorphoseos.
Itē triplex est dicēdi caracter Exegematicus vbi solꝰ poe
ta loquitur. vt vir. in geor: Dragmaticus. vbi psone indu
cte loquuntur velud in comediis Mixtus est. qui z cōmu
nis dicit In quo poeta z inducte psone loquunt Quod
fit in eneiō virgilij Item poetria gaudet in his personis
licet non non omnis. scilicet gnatione. parasito. mimoso
lio. gesticulario. themelico. Gnato blanditor
Parasitꝰ adulator Mimus imitator Talius a saltando
Gesticularius a gestu hominum Gesticolator idem.
Hystrio. qz videri vult aut hystorias dicere
Themelicus. musicus. scenicus. quī in lutinis organis lirꝫ.
vel citharis cē. aut tibijs precinnebat.
Scena locus vmbrosus cortinis id est velis in theatro ve
luti domus instructa In qua laruate persone ad gestus le
ctoris ostentandos prodebant
Studium humanitatis (die poetry) quia de factis hominū
z deorum. siue de verisimilibus est.
Facetia (ein hofelich geschwetz
Facetus (ein clug oder hoffelich reder) curialis. vrbanus p
prie de doctrina. z proprie in factis scilicet q̄ iocos z lusus
gestis z factis comodat z comparatur.
Curialis. a cura vel curia Curiosus (hoffelich
Legalis Ciuilis stetlich

De magis

Magꝰ (schwartzkunster) malefici ob facinoꝝ magnitudinē

Nigromanticus (schwartzkunster/oder ein zauberer) a nicros. i. mortuus. quia eorum diuinatio est circa suscitandos mortuos aut per ossa mortuorum
Ydromanticus ab aqua
Piromanticus ab igne.
Chiromanticus a manu
Aerimanticus ab aere.
Incantator. a carmine
Diuinator (zauberer ab execratione
Fastinator a fasin. i. apparitione
Phytonissa (zauberey) a phytone serpente. quem apollo interfecit a quo et pbitius est dictus.
Ariolus (zauberer) qr circa aras preces nepharias emittit
Auriſpex. aure inſpector
Horuſpex. horarum natiuitatis inſpector
Geneſes dicuntur. qr per ſigna duodecim naſcentium iuxta ſuam natiuitatem mortem et exitum predicunt
Genediaci ideo dicuntur qr natalitii ſeruant ꝓſiderationem
Augur. qr auium cantu et garritu futura predicit.
Aſtrologus. qui ex aſtris futura pronunciat.
Sortilegus. quaſi ſortem legens
Sortilegus. qui p creaturā aliquā diuinat (ein losswerffer
Soliſator qui ex membris aut extis ſalientū in ſacrificio animalium aliquid proſpex aut triſte pandit.
Preſcigium (zauberey) qr preſcindit faciem oculorum
Preſtigiator (gauckler/oder zauberer
Ioculator (ſchimpffmacher) a ioco
Geſticulator. fictor aut geſta ribmatiſans
Lenobates (einer der auff dem ſayl geet.
Funabularius idem

De ruſticis et eorum inſtrumentis.

Ruſticus (ein pawr
Ruricola (ein bawer oder ackerman
Agricola idem
Agreſtis idem
Ruſticitas (bawrheit
Aratrū (pflug
Stiua (gaytz am pflug
Buris idem
Stiuarius (pfluogbalter
Stiuaria (pfluogbalterin
Homer (wegyſen oder ſech) qr terram vomit.

Dentale (pfluoggrundel) illud lignum in quo vomer induc-
citur ad dentis similitudinem
Traha (ege) Rastrum idem Etiã qñq; dentale. pro eodem
quia multos acutos clauos habet quasi dentes.
Ligo (karsch oder hawe.
Furca (gabel Bifurca (zweyzinglet gabel
Trifurca (tryzinget gabel
Falx est instrumẽtũ aptũ segetib; vineis ꝛ pratis (ein sychel.
Falcastrum (ein segens
Serrula q̃i serra. instrumẽtũ aut culteil⁹ q̃ purgãt arbores.
Scoditia (ein pfad schuffel Grabatum idem. Et aliquan
do pro gremio aut lecto Ubi pro gremio grabatũ pro lecto
pone grabatum Fossoriũ (grabschuffel Sarcul⁹ idẽ.
Ferrũ fossorium qđ habet duos dentes a sarriẽdo (rytyfen)
ꝛ dicitur fossorium a fodiendo
Pastinatum. ferramentum bifurcatum quo semina purgãt
Area (then Atrium idem.
Granarium (kornhuß) a granis dictum.
Cilindrus est rotundus lapis quo equatur area Unde vir.
in primo geor. Cum area primũ ingenti equãda cilindro
Horreum (scheur oder stadel
Tribula (flegel Ventilabrum (werffschuffel
Vannus (ein wanne) est instrumentum purgandi frumẽta
Cumera (kornhußlin Palea (sprewr
Spelta (feken oder dinckel
Tessera (gemerck einẽ kornhauffen) qbꝫ frumẽtoꝝ nũer⁹ desi
Fenũ (hew Fenile (hew wagen gnat
Herula (mistberen Lenofectorium idem

De agris

Ager (acker Aruum idem. sed socionalis Virgilius de ẽ
in primo geor. Ager consitus. id est arboribꝫ aptus De q̃
in secundo geor. Ager pascuus. vt pratum quia animalia
pascit De hoc tertio geor. Ager floreus vt sunt orti De hoc
q̃rto geor. virgilij.
Rus (acker) Veteres dixerunt agros incultos. vt siluas ꝛ

Stipula etiã dr soliũ qđ in culmo ẽ circa cicutas ītra cãnas
Cicuta (das knopflin an dem strohalm) Uñ vir. in bucco.
Est mihi disparibꝫ septẽpacta cicutis fistula Et cicuta p
alio kcato vide infra capitulo de herbis
Canna (der gerad halm von eim knopflin zu dem andern.
Spica (eher Spicus pro eodem.
Folliculus est theca frumenti in arista (kozen secklin.
Arista (eher spitzlin) quasi aride stans.

De leguminibus

Legumẽ (gemuk) Et ꝑ oẽ qđ manu legit. vt fabo pisa lẽs ꝛc.
Faba (bon) a fagin. i. comedo. quia primum hoc legumen
homines comederunt
Lens (lyns Cicer (kicher
Pisa (erbis Uicia (wicken.
Phaselus) wolffstreel Lupinus idem.

De stabulis

Stabulum (stal) a stando Bostar (rinderstal
Ouile (schaffstal Caula idem oder ein rokstal

De pastoribus

Pastor (hierdt) a pascendo Papale (ein biertten beüflin
Mango (rokhiert oder roktauscher
Agaso (ein esels hiert) quasi asinos agens ꝛ ducens.
Mulio (maulhiert Ennoicus (geykhiert
Opilio (schaffhirt Bubulcus (seuhirt
Bubulcus (rinderhirt.
Pedum (hirten stab) est baculus curuus adiectus pedi ani-
mantis puta bouis vel vacce cogit ipsum stare Unde vir
gilius in bucco. At tu summe pedum.

De equis et eorum ornamentis..

Equus (rok Equa (ein merhin) Nã equi in quadrigis cũ
bantur Inde dicunt equinus a. ad equum pertinens
Caballus (rok) qr cauat pede terram quasi cauallus

Sonipes (ein reysig ros mit schellen oder mit harnasch bebengt. quia pede gressu sonat
Alipes (ein schnelles ros) quasi alas in pede habens
Dextrarius (ein handt ros) quia ducitur per dexteram
Palefredus (ein beyros) qz leni passu z freno ducitur.
Gradarius (zelter Hannus idem
Heredus (ein karren ros) quia equus ducens redam.
Spadix (schymel oder apfel grawros.
Frenū (zaum) a furiēdo, qz equus furiat. iō sibi frenū dat.
Lupatum (ein wolffzaum oder ein krum gebyß) ad similitudinem dentium lupozum
Cam⁹ (ein scharpfer zaum) q supbi eq frenāt/od ein scharpfs gebyß) Cū in pō In freno z chamo maxillas eoz tē
Habena (halffter Capistrum idem
Capulum (zugel Corum (zaumleder
Sella (satel) quasi sedda Lingula (satel ryem.
Panellus (satelpolster.
Lingula (gurt) z sic est feminini generis
Strepa (stegreyff Scansile idem
Calcar (spoz) quia adheret calci pedis
Antela (vozder gerayt Postela (hinder gerayt
Subtela (gerayt vnden an dem sattel.
Falera (satel teck Epiphium idem.
Sagma me. pōdus ōz qō supponit selle. sicut mantica.
Mantica (ein watsack
Sagmarius (ein semner ros/od tragros) qz sagmas id est pōdera portat.
Strigilis (ros streel oder strigel
Sudaria (wischtuch
Cauterium (breñ eysen) Flam equi cremantur circa clunes. z seruant quosdam caracteres

De scriptoribus et eoz instrumētis.

Scriptor (schriber Scriba idē ꝓmunis est generis
Notarius qui notas facit in chartis publicis (schreiber.
Cancellarius (kantzler Protho notari⁹ (der oberst schryber) vel primus notarius (als stat schreyber

Pergamentum (pergamen Papirus (papir.
Cedula (zedel Carta (geschryfft oder buoch.
Liber (buoch Codex idem Codicillus (buchlin
Registrū (register Bulla (bull Trāscriptū (abgeschrifft
Litere plr (brieffy Epla (sendbrieff Missiua idem
Pumex (pyms Corrosorium (schabmesser
Scriptorale (schribmesser Pēna (feder Calamus idem
Fluum (federseel Calamare (federfeklin Pennale idez
Incaustum (dindte Attramētum idē.qz atrum.i.nigrum
Pluteus (schriberbrett Pulpitum (pultbret
Regula Liniale Linearium (lingir.
Punctorium (puncteysen
Antipita (liebtschyrm Punctorium (abbrecbe
Epicaunerium (ein filtz auff dem bulbret
Quaternus (ein quattern Quinternus (quintern
Exemplare (das man abschreybt
Exemplum (das man schreybt
Tenaculum (bebeysen/oder bebboltzlin
Tabula (tafel Stilus (stiler Brāma (geschrifft
Orthographus (ein gerechter schriber
Hystoriographus (ein geschicht schriber
Abscōsoriū (liebtschirm Cronograph⁹ q̄ scribēdo fuat tpa
Cronographia temporis descriptio
Cronica liber tempor Cronicus temporum scriptor
Falsigraphus (ein falscher schriber.
Falsigrama (eī falsche geschrifft Epigma (ober geschrifft
Cyrographia (bandt geschrifft
Minium (menig oder rot dinten Cynobrum (cynober.
Lasurium (blaw dindten Rubrica (rubrick.
Dictica (ein teücht taffel.
Dica (mercktafel/oder ein kerbholtz) ihesus Heu mihi quid dicam non possum soluere dicam (oder ein schuler taffel

De fabris z eorum instrumentis.

Faber (schmidt) a faciendo ferrum z est nomen generale
Aurifaber (goldschmidt

Cuprifaber (kupffer schmidt Ferrifaber (eysen schmidt
Humphus (rosznagel. Sufferrator (hüffschmidt
Vngarium (nottstal Babatum (huffeysen
Serator (schlosser
Fornax (esse Caminus idem
Incus (ampos Cudo is. cre. schmiden
Forceps (zang oder eysne scheer.
Tenella (zang. Malleus (hamer.
Marcus (der gros hamer. Marcellus (der mittel hamer
Malleus ideo dr. qr dñ ferrũ calet ꝛ molle est ipm cedit.
Marcus quasi maior malleus
Malleolus (hemerlin Lyma (feyl.
Scalprũ (grübel eysen
Celum (grabstickel) sicut aurifabri vtunt. ꝛ scribit p diphthõgon. Inde celare. i. sculpire
Tornus (dreyer eysen) Vñ Virgilius in buccolicis. Et lenta vicia facili supaddita torno.
Tornator (dreer der kopff/od schüssel dreer
Celtes (grabstickel Cos tis (wetzsteyn
Allo onis. schlyff steyn. Alla le idẽ Follis (blasbalck.
Sypho (ein blasbalck in der küchen) Et sypho vrinale. sibulus in mingendo mulier vt sup dictũ est
Aspersoriũ (sprengwedel
Alueolus (leschtrog) vt fabri vtuntur. quia ferrum in eo pjciunt vt frigescat.
Anticorium (fürfell als die schmidt haben
Fabrica (schmidt od ein bauw) Et est generale nomen sicut officina (ein werckstat.

De metallis

Minera (ertz) quia in mineris. i. terre venis inuenitur.
Minorale. idem.
Metallum (ertz) a metallon. i. spes. Nam eius natura ẽ vbi vna inuenitur est spes aliam inueniendi.
Aurum (golt Argentum (silber
Ferrum (eysen Calibs (stabel.

Stannū) zyn Plumbū (bley
Cuprum (kupffer Es eris. glockenspeyß
Argentū viuū (queckſilber Mercurius idem
Erugo. qſi eris rubigo. ſicut ferrugo ferri
Rubigo (geſchmid roſt Ferrugo (eyſen roſt
Squama (eyßen flandach) Et piſcū eſt ſquama.
Spuma (goldt ſyndel Auricalcū (meſſig
Litbargiriū. girū. vl litargū (kunterfey

De fabris lignariis

Lignari⁹. oꝛ oīs ligni artifex Carpentari⁹ (zymmer man
Carpenta te. eīn ſpan. Carpētū vt ſup dictū ē de vehiculis.
Securis (agſt) a ſecando Aſcia (bybel
Dolabrū (ein bart do mit man ebnet/ oꝛ ein zwerch agſt
Dolabra idem
Dolobella le. vl dolobellū li. i. parua dolabra.
Dolo as. are. i. lenigare (hobeln/ ſchlichtē/ oꝛ ebnen
Bipennis (zwerch agſt) aut qꝛ habet binas pinnas
Lenigal (hobel/ oder ſtoßbemlin.
Lenigal idē. Hā lene ſm Ariſt. in p̄dicamētis oꝛ cui⁹ ptes cō
Lene (ſchlecht. Inde lenigal (iacent
Terebrū (negber Terebellū (negbozlin.
Terebrare (pozen Cnauicell⁹ (winckelmeß) Angulare idē
Angulus (winckel
Serra (ſeeg) Perdix dedali nepos ſerre inuentoꝛ.
Circinus (zirckel/ oꝛ ryß. Perpendiculū (bleymeß.

De murariis et eoꝛū inſtrumentis

Latbom⁹ (ſteynmetzel) Tbomus. id eſt diuiſio. Lapicida
idem. a ſcindo. id eſt diuido
Cemētarius (maurer. Cemētū (moꝛtel. Calx idem.
Muratoꝛ (maurer. Murarius idem
Murus (maure) qꝛ munit qꝛ circūdat.
Muratus a. um. vmb gemauret. Murul⁹ (eī meurlin
Sabulū (kyß/ oꝛ gryß Sobuloſa terra (eī gryßig erdtrich
Arena (ſandt) qꝛ ſm Varronē ſi nō aſpiratā arena q̄ arida oꝛ

Vñ Virgili⁹ in Geor. bibulas vitet arenas. Et ꝓmo Eneid⁹ Vospicio, phibemur arene. Si ꝓo aspirat harena ꝺr quia in cemento muris adberet Gipsus. vl̃ gipsuz. si. gypꝛ

Gipsare (weyssen) oꝺ tyncben

Trulla est qꝺã instrumentũ cementarioꝝ ferreũ latũ ad cõplanandũ murũ ꝛ ad lapides cũ calce cõponendos ꝛ diuungẽdos. quia trudit ꝛ detrudit calce vel luto lapides (eĩ kell.

Amussis (bleywag) ab a qꝺ est sine. ꝛ mussо qꝺ est dubito. qꝛ sine dubio cementariũ reddit certũ.

Perpendiculũ. idem.

Ascis (maurbammer) eꝝ vtraq; parte scindens

Asciculus diminutiuũ.

Marmorarius (bildbauwer) Quia olim imagines diuum eꝝ marmore erant. ꝛc.

Lapicidina (steynbütt.

De his que in ecclesia fiunt.

Continua ad rubricã de edificijs sacris. vt supꝛ de sepulcris

Palla (ein altertüch.

Velillũ li. a velũ qsi p diminutõez q̃i velulũ (fan.

Calix (kelch. Patena (paten) qꝛ patula

Pixis (buchs.

Ciboriũ (crisme buchs) sicut sacramentũ qꝺ est anime cibus in eo seruatur.

Ampulla (alter kentlin) qꝛ ample ꝛ vẽtrose vtꝫ. Imago (bild.

Crucifixũ (kreutzbild/oder marter bild.

Lepida de. est antiquoꝝ patrũ imago

Statua (gebauwen bild) quia stando repꝛesentat. Alio modo statua. i. columna

Simulacrũ. oĩis imago repsentans cuius. i. sile.

Reliquie (beyltum) quia hoc nobis relictũ.

Cerimonie (beyltum) ab opido cerere. vt ptz a Valer. libꝛo ꝓmo de religione paragrapho vbe eĩ a gallis capta. Exuuie dicunt cuiuslibz rei eo qꝛ exupant. Et hec tria solũ pluraliter inflectunt. i. declinãtur

Sacrariũ. locus templi vbi sacra reponũtur

Sacrista. idem. Sacrista (einmeßner) Edituus idem
Campana (glock. Mola (schell.
Tintinnabulū (glockenklengel) Campanile (glocken hauß.
Horalogiū (zeyt glock) quia loquitur horas.
Baptismus (tauff. Baptisteriū (tauffsteyn
Aspersoriū (sprengwedel Caldare (kessel
Extrema vnctio (die iungst, tauff.
Confirmatio (firmung. Penitentia (büß
Crisma (krisem Confessio (beycht
Eukaristia (das heylig sacrament) qđ dicit bona gratia.
Velum templi (hunger tůch
Canapiū. pānus extēsus supra altaria ne aranee decidāt
Epiciculus idē. qz ad modū circuli olim formabat.
Depositio (der begrebnuß tag) Exequie idem
Dies septimus (der sibend tag.
Tricesimus (der dreyssigst.
Anniuersarius (iarzeyt tag/oder iartag.
Inferie mortuoz sacrificia q̄ inferis soluūtur Vñ Virgil. x. eneiđ. Totidē qs educat inferis viuētes rapit inferias
Cetera vide vbi supra de edificijs sacris z de sepulturis.

De libris ecclesie

Psalteriū (psalter) a psallendo. i. canendo.
Antiphonariū (antiphonar) qz ē antiphonū. i. sonū psalmoz.
Hymnarius (hymnus bůch.
Hymnus (lobgesangk.
Epistolare (epistel bůch) ab epi. i. supra z stolon missio. Inde epistola vt supra dictum est
Euangelium. id est bona predicatio.
Euangelizo. id est predico.
Breuiarium (breuir) quia sermone breui perfringitur.
Missale (ein meßbůch.
Graduale (gradual) Et aliquando pro ipo cantu qui aut gradatim aut intra gradus ecclesie debet cantari. Tract9 idē.
Exequiale (doten bůch. (ptinēt aiaz.
Obsequiale (ein dienstbůch) qz in eo ptinētur que ad curam

Matutinale (metten büch
Uespertinale (vesper büch. Speciale (ein sunderlich büch.
Manuale (bandtbüch Uiaticū (wandelbüch
Biblia (bibel) que diuiditur vt patet.
Bibliotheca (liberey Libraria idem.

De festis et officiis sacris

Festiuitas. Solennitas. Celebritas (feyer.
Festiuitas dr quia in ea diuina res fit.
Solennitas. aut a sole. quia puta. aut a solido. id est firmo. quia eam mutare non decet
Celebritas. qr in ea tm̄ celestia agantur
Pasca (ostern) a transitu egipto filiorz israhel.
Pentheco ste es. pfingsten. q̄ post q̄nq; decadas pasce celebra
Epiphania (d erschynlich tag) ab epi id est sup̄. r pha (tur nes. i. apparitio. qr angelus pastoribz r stella magz apparuit
Scenopheya (kyrchweyhe) sunt tabernaculorz festa
Encenia. noua templi aut dedicatio aut sacramentorz innouatio. vt in vigilia pasce fit.
Dies palmarum (palmtag
Cena domini (der grün donerstag
Sabbatum (sampstag) quietis dicitur dies. quia in ea dominus quieuit a creatione r in sepulcro.
Dominicus dies (der suntag) quia dn̄s in eo resurrexit
Parasceue es. karfreytag) dies passionis dicitur.

De officiis sacris.

Officiū (ampt) quasi officiuz. qr quisq; in eo id facit qd̄ nulli officit. id est nocet. r actus virtutis officiū est de quo Tullius officiorz libros tres scribit.
Uespertinū officium (vesper ampt) quia tunc incipit vesperꝰ stella apparere. que est noctis inicium
Matutinū officiū (metten zeyt) qr circa mane in luciferi ortu
Missa (die mes) aut qr in ea hostia mittitur patri. aut qr circa tale tp̄s cathecumini remanētes in eccl̄ia. qr non dū renati sunt foras missi ne sacramētis altaris interessent.

Chorus.multitudo canentiũ.qz in inicio misse stabant circa aram in modũ corone.vl qz a pcordia cantus
Monodium Dicitur vnius cant⁹ a monos grece est
Succinsum idē (vnum latine. Et ados.id est cantus
Succentor inde.
Biccinium.or cātus duor. Chorus or cũ multi canũt.
Antiphona.cantus recipr̃ocus
Responsoriũ.qz in eo vnus canit p̄sum.alter rñdet
Lectio.qz nō canit sed legit Canticũ leticie vox
Psalmus.qz ad psalteriũ cantat.
Hymnus (lobgesangk Alleluia idem
Kyrieleyson (herr erbarm dich) Hā kyrion.i.dñs.z eleys.id
Osanna.i.saluifica (est miserere
Offertoriũ.qz cũ cantatur munera altari offerũtur
Oblatio. Sacrificiũ. Imolatio (opfferung
Libatio ē calicis oblatio tm̃.vt in Eneiō. Aulai in medio libabāt pocula bachi. Et alibi. Hūc libate pateras ioui.
Victima (opffer) z hoc ꝓpter victoriā habitā z ħ p vincendis
Hostia (opffer (hostibus
Libamen (opffer) a libo.as.i.offero.z boc de liq̄dis z vino.
Litamen sacrificium in littore ab his q̄ maris periclitarunt
Iñ lito as.i.in litore sacrifico. Iñ lituus.i.cornu q̄ ad litādū pl̄us p̄uocabāt. Etiā lituus baculus augurū curuus.
Holocaustū (opffer) vbi totū qō offert igne p̄sumit.vt in veteri lege. Hā olon.i.totū z cauma.i.incēsio.
Manus impositio fit p benedictionē
Exorcismus.ē ꝓtra dyabolū increpatio vl cōiuratio
Oratio.i.petitio (ein gebett
Exoratio.i.petiti impetratio. Orat q̄ petit.exorat q̄ impetrat
Nec Donatus. Hūn Terēn.in Eunucho. Fine ħ a te exorare biduū Symbolus vl symbolū (gemeynsame erkantnuß) sicut est noscere fidei articulos
Symbolus.i.similiū bolos.i.morsus. Hūn Terēn.in Eunucho.vt de symbolis essent.i.comederent
Letania.i.rogatio (bittunge) z hoc pro leto.i.morte.
Supplicatio.id est deuota oratio

Folium XL.

De musica et speciebus eius

Musica (die kunst des gesangs) Et dr a moys grece qđ ē aq̄ latine. qr circa aquaz sonus inuēta est.
Armonica q̄ in vocū cantibz ē
Armonicus a. um. dulciter z suauiter canens
Armonia (einbellig lieplich gesang
Armonia bona cōpositio dr. Et ē generale
Organica. que ex flatu ꝓsistit
Richmica. q̄ digitoz impulsu numeros recipit. sicut citbara
Richmus grece est numerus latine
Modulatio (gesangk Armonia vocis cōcordātia
Symphonia (der stymmen boflich temperierung
Euphonia (gūt gesang) z dr ab eu. qđ ē bonū.
Concentus (einbellig gesangk
Concinnus (beymlich gūt gesangk.
Concinne (eintrechtiglich bofflich Concinniter idem
Ars. vocis eleuatio dr. Czorg sack pgeffen
Thesis. i. vocis positio z finis Suauis vox (ei milte stym
Acuta vox (scharf vñ reesch) Tenuis vox (ei cleine zarte stim
Bassa (grob vñ nyder) z declinās Aspera (zitterende stym
Rauca vox (beyßere stym Pura. ē violēta sicut tonitrus
Clara. que resonat in auriby Deutzd, ey sayben, frl mit ꝙ fatz
Eca. que eructata nil post se relinquit soni.
Perfecta vox. que est alta. suauis. z clara
Organū (orgel) z ē generale omniū vasoz musicalium. tñ vsu nostro speciale est instrumentū
Tuba (trummeet) a terrenis est inuenta. Vñ in Eneiō. Terrenusqz tube. mugire p etbera clangor.
Tubicēn (trometter) in tuba canens
Tubicena (trometterin) Et fm pstianū etiā dr h z bec tubice
Clangor (ein schall) tubaz vl campanaz sonus (na
Struor. est vox tubarum.
Tibia (ein floet) qr olim ex tibūs animaliū erat
Claudū (zwey pfeyflin aneinander gemacht) vbi alterū altero longius est. Jñ claudus venit cui? pes pede longior est

Fistula (schalmey/oder pfeyff.
Classicum.i.tuba vl'sonus tube.vl'signū bellicum.vl'concentus omniū instrumentorum
Buccina (heerborn/od busaun)a buca.i.oris inflatōne. Ūñ perflauit fistula buccas Cythara (harpff
Lyra (ein leyr Barbiton idē. Ūñ Horati⁹ tercio odarū. Defunctūq; bello barbiton hic paries habebit. Lire inuētor mercurius ab Horatio primo odarum dicitur.
Fides.est corda cythare. z aliqñ pro ipa cythara. Quia teste Laurentio vallensi. Sicut in fide nemo dz dissentire.ita ī sono fidis dz esse ꝛsonātia Fidicen (harpffer
Monocordū (trumscheit)qu ia habet vnā cordā
Clauicordiū.quia corde clauis tanguntur.
Clauus (lauten oder harpffen nagel.
Lutina (ein laute Fidula (ein fideln oder ein geyge
Psalterium (ein psaltery
Cimbalum (zymbel Cicitabulum idem.
Tinnitus.sonus cimbali. Tinnio is.ire.sonare cimbalum
Plectrū (richthēmerlin Pecten (staffel. (signat.
Tympanū (beücke)aptū ad sonādū Timpanella.diminu.
Sistrum.i.tuba ab inuentore in cymbalis festis cōsueta adhiberi in dymdamis montibus.

De ludis

Ludus (spyl)a Ludio inuentore Ludius.i.ioculator
Ludio dionis.idem.
Ludibrū (spott od betrügnif) Nā ludere est decipere
Itē antiq; ludi fuerūt multiplices.scz theatrales.qz in theatro fiebāt vt ludi scenici tragici zc. Itē Megalenses circenses lustra.olimpici ludi.agones palestrenses ginnici zc.de his ptz legētib⁹ historias romanas z grecor. (li inuēta
Alea (spylbret)ab inuētore. Alea nomīe in inicio troyani bel
Calculus (bretsteyn) Item plura habet significata.vt patz in his versibus. Calculus ē pondus minimus lapis .ensis acutus Calculus ē ratio.numerus .sententia .carbo Mor bus z in ludis scacorum calculus ibit.

Tessera (würffel) Talus. Taxillus idem
Virgus (oz ynnerteyl in eim spylbret) qz p ipm tesseres pgūt
Factus (ein würff.
Unio (eyn esk/oder eyn aug vffoen w urffel.
Binio (ein tauk zwey augen Trinio (ei try/od try augē
Quadrio (ein quater/oder fier augen
Quinio (ein czinck/oder fünff augen
Senio (ein seek/oder sechs augen
Scacus (schaffzabelbret) Nomē hūs ab inuentoribus eius
quodam scaco populo.
Rex (kunig vff dem schaffzabelbret spil.
Regina (kunigin) in eodē ludo Rochus (ein roch
Miles (der ritter) in scaco. Alficus (der alte
Calculus hic dicitur (ein vende.

Loca penalia

Quid carcer eculeus. ergastulus sint. vide supra de publicis
edificijs in fine.
Lipus (ein diepstock Cathena (ein ketten
Pedica (ein zechlung/od ein füs eyken/od dumelstock) aut a
pede. aut q̄si podica qui pollucem allucem stringit.
Compes (füsb andt) quia cum pede.
Collumbar (ein halk eyken.
Manica ferrea (hand eyken) quia manum tenet.
Flagrum (geyßel Flagellū idem
Flagella teste Seruio scdo Heoz. dicūt summe arboz ptes
a ventoz flatu. Et credo flagellus ideo dici cum ex his viz
gultis flagella fiunt
Ferula (schüler rüt) a feriendo. id est percutiendo dicta vl qz
ex ferulis facta. Unde Virgilius in bucco. Florentes feru
las z gradia lilia quassans.
Virga (ein rüte) a vireo es. ere.
Vibex (ein birck) vel inde virga dicitur.
Palmariū vl palmiteriū. qz palma. i. manus scolariū cuz hoc
Crux (ein galg/oder kreutze (tangitur
Patibulū idem. a patioz. quia magna fit in ea passio

Culleus quasi claudius (ein folter oder ein tumelfeßlin) qz in eis vsqz ad caput malefactores clauduntur.

De venatione. aucupio. piscatura. z captu animalium.

Venor aris. iagen. deponētale est Venator (iager.
Venatio (iagung) actus venādi. Venaticus (iagehundt
Molossus (ein leydthundt) Etiā gen⁹ canū. a molossa epiri citate Venabulū (iagspeiß) a cui noie oia venatōis instrumēta licz. vtī de milicia. Venabulū ē venatoris iaculū. venatio ois aut ē laqis z pedicis. aut iaculo rheti vl indagie de hīs ptz alibi. Auceps. i. aues capiēs (ein vogler) z ē venatōis spēs aucupū Aucupiū (vogelgestel Auguriū. ē
Piscator (vischer) piscatura (vischūg) act⁹ piscādi (cui⁹ auiū
Rhete (ein netz) z est generale
Simplagiū (ein cleinß einfachß netzlin
Plaga funis quo rhetia ab ymo z summo tendūtur.
Funda (ein vischer garn oder netz) qz in fundū mittit Vñ virgilius in primo Geor. Latuz funda iam verbera tamnem Et supra de instrumentis belli.
Trahum (zūgnetz) a trahendo.
Cassis huius cassis (iagnetz) Jn venit incassum. i. frustra. qz ipa venatio frustra fit sine casse. i. sine rheti.
Canopeū q capiunt culices. in modū tentoriū extendit
Viscaria (ei lewm rūt) quo capiūtur aues siluestres. A visco (leym) dictum.
Auicella (ein klob) Ego credo dici auiuz tenella (ein klob domit man vogel fecht.
Hamus (ein hamme/oder ein beer) rheticulū ad piscandū
Pedica funis quo pedibz bruta capiunt
Aculeus (ein angel Muscipula (ein mauß vall
Murilegus (mūßhundt oder katz) q̄si mures leges. i. colligēs
Mattus (katz Pedica etiā dr (ein klob
Viuariū oīe viuoz animaliū receptaculū
Mustrū (thyergart) Est etiā spaciū quinquēnale vt supra
Piscina quasi piscium tina (ein weyer

Piscosus a.um. id est plenus piscium.
Piscinorius piscium vorator. Hagale (vischer heuflin
Auguriū (vogelhütte/od vogelheuflin) a tegendo dictū
Decipula (ein vogelschlack) in qua capiūtur aues. a decipien
Captēcula idē a capiēdo. (do ꝓstructum.
Cauea (vogelkeffet) quia est cauea.

De molitore et pistore.

Molo is. ere. molen. Multo as. are. freqnter molere
Multor Molitor Molendinator Molēdinarius (mülner
Molēdinū (mülē) Mola idē. Molaris (mülsteī/od stockzan
Taratantara (redstab) baculus q̄ mouet triticū ad molarem
od ei beutel dē die mülētreybt. Et ē nomē a sono fictū
Vertebrū (mülstein Rota (radt
Almolum (schon wyf mel.
Furfur (grust/oder kleyen) Siliqua idem.
Capisteriū (ein mülter. pistrix knetterin
Metreta (metz/od sechster) p paruo modio
Pistor. Panifex. Alibanarius. Furnari⁹ (Becker/od pfister
Pistrix (pfisterin/od brotbeckerin) Pistrina (backhauf
Pistrella (beckenheuflin Alibant⁹ (backoffen. Furn⁹ idē.
Fornicale (offen gschir. Ador (semelmel.
Aluenatū (habermeel. Lantobrū (waytzen kleyen
Pasta (deyck. Acrismus (senfft geheffelt brot.
Artocobus (mundtschelle. Pistendrū (offenscheuflin.
Cetera vide vt supra de escis.

De carnifice.

Carnifex (metzger) Et de homīe or carnificiū. vt carnifex. i. se
ductor. Sicut lectū est freqnter a Xereñ. vt carnifex. q̄ ex
homīb carnes. i. cadauera facit
Lanius (metzger) quia laniat pecora.
Mactator (metzger) Marcellū (metzig banck/od heuflin
Farcimen (bratwurst. Fartor. factor eius.
Hilla (schübling Salsuriū idez
Sumen exta suū. aut pinguedo (schwein geweyde) Hz teste

Nonio marcello Sumen māma mulieris est a sugendo
Auxungia vl axungia (schmer) Aruina idem. (dictum.
Alia require de escis z hominibus.

De sutore

Sutor generale est ad omnia que suunt.
Sutrinū locus ad quem pro suendo conuenitur.
Sutura (nat/oder neung. Sutio idem.
Calceator (schūmacher Calciatrix (schūmacherin
Coreator (lederer) id est corei factor.
Cerdo onis (ein ledergerber.
Forma (ein schūmacher leyst Subula (aal/od suwel
Alluta (loesch/od rodt leder Seta (borst) de suibꝫ
Spacus Abita Digitica (drat/od fingerhūt.
Pellifex (kürkner pelliparij Pelicina (kürkner gaden
Sartor (schneyder Sartrix (schneyderin
Sartina (ein schneyder gaden.
Netor (neer. Netrix (neerin.
Forfex (neer scheer/oder ein schneyder schere.
Ulna (eel Acus eris. eī nadel. Plica (falt. Ruga idem

De his que mercatorum sunt.

Mercator (kauffer. Mercatrix (kaufferin
Mercantia (kauffmanschatz.
Institor (kremer. Institrix (kremerin.
Instita (kroumgaden) nomē vestis vt supra de vestibꝫ patuit
Cōmertiū variarū rerū cōmutatio.
Campsor (ein wechßler Cambiū (wechßel
Numularius (wechßler Trapesetū (wechßelbanck.
Fenerator (wücherer. Usurarius idem
Mutuator (wechßler) pro equiualenti valore rei.
Mutuum (wechßel) qđ est meum facio tuum. et ec onuerso
Sors (gewunnen gūt) quod est vltra capitale.
Capitale (haubtgūt. Moneta (muntz
Monetarius (müntzmeyster. Nūmisma (geschlagē muntz
Mercipotus (wynkauff. Mercidicus (vnterk euffel

De rasoribus ꝛ balneatoribus

Rasor (ein tůchscherer
Barbetõsor (ein bart scherer. Balneator bader.
Rasor iũ. Rallũ. Nouacula (schermesser.
Flebothomꝰ (lasseyssen. Flebothomator (lasser) Minutor
Flebothomia. Minutio. Veneincisio (lesin (idē.
Fasciola (lasbind Scartazo as. are. schrepffen.
Ambubeya cõis generis (ein reyber/od ein reyberin/ qĩ ambiens balnea. Ego vo in cometariꝰ Acronis in Oratiuꝫ sup scõa satiri pmi libri. que incipit Ambobeyax collegia repi lingua siriox dici simphoniã vl tybiã.
Lixiuiũ (laug. Lixciniũ. idē. qz cineres in lixa. i. aqua
Derisoma matis. ein bad quest. Vletosa (vyn tůk
Strigilis (badlach) quasi tergilis Sabatiũ (badhemedt.
Toga idē. vl iuppe. Regre sup capitulo de vestimentis.
Estuariũ (badstůb Lixa (wassertrager. od wassertragerin
Tina (wann/od badzuber) Jn argentina. qĩ tina argẽti nomen ꝓpotis est ciuitatis Strasburg
Scaffa (schaff/oder badzuber.
Urciolus (ein zůberlin Terme arũ. natůrlich badt

Ad iudices spectantia.

Juder (richter) quasi ius dicens
Juder delegatus (dem etlich sach befolhen sindt
Subdelegatus (vnter richter. Pses Foyts
Arbiter (schydman) Est em iudex ꝑ sensu vtriusqꝫ partis
Arbitrarius idem Arbitriũ. i. voluntas (wille
Assessor (eins richters besitzer
Vicarius (ein statthalter) quasi vicem tenens.
Officialis (amptman Jurisperiꝰ (ein gerichts weyser
Legispitus (gesatzt erfarner) Quidã nolũ t dicere legista. iurista. latinista. Teste vallensi guarrino ꝛ ceteris grãmaticis honoratis. Bñdicimus canonista. qz canon grecũ est. Sed noia ista a grecis ꝛ non a latinis debẽt deriuari.
Aduocatus (rechts helffer

Patronus (beschirmer/verweser.
Causidicus (redener) causam dicens.
Actor (clager Reus (schuldiger Testis (gezeug
Deponere testes (gezeügnuß geben/od zeügen vnlegen.
Negare testes. Nõ admittere testes (gezeügen verwerffen
Appellare a testibus idez Sigillator (sigler.
Sigillifer idem. quasi ferens sigillum
Notarius (eyn offenbar schreyber.
Examinator (verhorer Cõmissari?. qz sibi causa ꝓmittit.
Littere excõmunicationis (banbrieff.
Littere absolutionis (banentlosung
Cessatio interdicti (kirchẽ ꝛschlach brieff) vt dñi diuia intdicunt.
Littere infamilie. que vadunt ad familias.
Littere reintrusionis. quasi renouatõis prioꝛ processuum
Littere relaxationis (entschlach brieff.
Sententie (vrteylbrieff.
Appellatio (berueffung) a sententia inferioris ad supioꝛes
Littere recognitionis (bekantnuß oder vergicht brieff
Instrumentum (zeygbrieff. Autentica (gelaubbrieff
Copia (ein abgeschrifft Protbocollũ (ei entworffen brieff
Libell? (ein spruch brieff.
Monitorium (eyn warnung brieff
Citatio (ladbrieff Nuncius (ein botte.
Pedellus (ein weybel od pedell Preco onis. büttel.

Instrumenta legalia.

Voluntas vltima (der letzt will
Testamentũ (ein testament) mentis testatio. vl' post monumẽ
tum. id est mortem exprimitur in ipo testatoris voluntas.
Testamentatio. testamenti factio
Testamentari. testamento aliquid legare
Legatum (verschafft Legatio (verschaffung
Legare (verschaffen am todtbette.
Olographum testamentũ. quod totũ manu testatoris est scp
Irritũ (vnrecht oder irrig) qõ nõ est rite factum. (tum
Inofficiosum. qõ liberis exhereditatis sine naturali officio

in alienas transferr' psonas. Suppressus (vnꝛgedꝛuckt.
Ruptū (zerbꝛochen) qꝫ fit dum nascitur postumus. qui neꝫ
nomine exheres. neꝫ heres est institutus
Codicillus scriptura sine solennitate.
Fideicōmissum (gelaublich beuelhnuꝝ
Pactum (fridsam vberkommung) quasi ex pace factum.
Placitum (wolgefellig.
Mandatum (empfelhnuꝝ) quia olim fiebat datione manus
Ideo mandatum dicitur.
Ratum (fast) quia ratione vel rite factum
Cautio (vꝛsicherunge Emptio. emptoris actio (kauffung.
Venditio (verkauffung) vēditoꝛis actio. Locatio (leyhe/
rūge) locantis actio. Cōductio. illius cui locatur
Donatio (gebung) doni actio vl' datio.
Stipulatio. a stipulando (gelꝛhnuꝝ) Spōsio. a spōdeo. idē
Promissio idem. a promittendo.

De rebus.

Res a recte habendo. vel a raro esse. vl' a reoꝛ. id est opinoꝛ.
Hereditas (erbschafft) ab es eris dictū. i. a pecunꝛs.
Peculiū. oꝛ a patrimonꝛ substātia. a pecudibꝫ nomen traxit.
Vñ z pecunia antique diuitie in pecudibꝫ erant. Vñ Vir
gili⁹ in buccol'. Nec spes vlla libertatis erat. nec cura pecli
Perciscūda. est bonoꝫ hereditarioꝫ diuisio
Precaria (leybding Victalicū idē. aut a victu. aut a vita
Depositū (zūlegung/oꝛ bylegūg) hec aliter a iurispitis.
Depositū (hyndergelegt gůt Pignus (pfandt.
ypotheca. idem. aliter tamen apud iuristas.

De medicis.

Medeoꝛ eris. artznyen Medicoꝛ aris. idem
Medeoꝛ huic re. medicoꝛ illā rem. dicit Seruius. licet scdo
Beoꝛ. legitur. Senibus medicantur anbelitis.
Medic⁹ (ein artzet Medela (artzney Medicamētū idē.
Archigenes (oberster artzet) Et oꝛ ab archa qꝫ est pncipalis
z genesis qꝫ est natura. quasi pncipalis inter naturales

Phisicus. i. naturalis. Et dr a phisis qđ est natura.
Empericus (landtfarender artzt) modo sonat in malum
Licet empericus dicꝰ sit q̄ rerū medicine habeat experiētiā.
Methodicus q̄ solū morbum considerat ꝛ non elementa ne
qꝫ etates neqꝫ causas.
Cirurgicus penul. cor. i. medicus manu ꝛ ferro p̄cisionē ope
rans. Et dr a ciros manus. ꝛ ago (lyh oder wundtartzet
Pigmentarius (apotecker Apotecarius idem
Cathaplasma (zūg oder pflaster Emplastrū idē
Pigmentū est p̄fectio ex vino ꝛ melle. ꝛ diuersis speciebꝫ suaꝫ
uis ꝛ odorifera (zūsamen gestossen vil spetzerey
Anthidotū. dr venenū qđ datur p̄tra vitā vl istud qđ dat cōꝫ
tra venenū. ab anti qđ est p̄tra ꝛ datū. q̄ ex p̄trario datū. cōꝫ
traria em̄ p̄trarijs curant. vl sumi t̄ p̄ro medicina
Ungentū (salbe Formacopula. cōis gr̄ (ein salb ẏkauffe
Herbarius (kreutler.
Apoteca (ein apotec' Triffera (trikeny

De vineariis.

Vinea (weyngart Vinetum idem
Vitisator. Vinitor. Vineator. Colonus (eyn rebman/ oder
eyn weyngartner.
Vitis (weynrebe) qr hz vite qualitates. qr in ea vinū nascit.
qđ est calidū ꝛ humidū in quibꝫ est vita
Labrusta (wynter traub/oder ein wilde reb) qr in labris. id
est in terre superficie crescit. Vñ Virgil. in bucco. Aspice vt
antrū siluestris raris sparsit labrusta racemis.
Palmes (rebstock) Et dr mollis materia. que per brachia viꝫ
tium emissa fert fructum
Palmes (neuw geschoß. Unde Virgil. Leto tergent in palꝫ
Gemma (vorbrotz/oder reb euglin. (mite gemme
Nodus (euglin oder knopflin) Oculus idem
Palleolus nouellus palmes
Flagella sunt vitium ꝛ quarūlibet arborꝫ extremitates vl caꝫ
cumina quia a vento acta.
Vua (trub/oder weynber) quia vua id est humore plena

Uuapassa(durre weynber
Racemus ē botrionis ps
Uinatiū(trester) qz vino caret.
Spado(vnfruchtber geschoß) ad spadonū silitudinē
Sermēta dicūtur qz inferunt(setzling
Surcus.trūcus q̄ post arboris abscisionē manet(abschnytz
Surculus.paruus surcus(herschoß
Scrobes (teste Seruio) masculinū ē.fouea in quā vites po nūtur. vl q̄ sub viribꝫ foditur. Uñ ꝑgil. in scōo Geor. Aut scrobibꝫ mandet mutata subactio.
Uallus (ein rebsteck
Ruscus (rebenband) Ego credo materiā pro materiato. forte ex ruscō olim vitiū ligamina sunt facta. Est eñ ruscus herba. Uñ ꝑgil. in bucco. Horridiorꝫ ruscō, piecta viliorꝫ alga.
Spico as. are. rebstecken spytzen. ad spice silitudinē
Torcular(trot prek. oder kelter.
Prelū li. keltter baum/oð trotbaum) a premendo dictū.
Calcatoriū(tretzūber
Qualus(seūbtzein
Quasillus. idē. sunt p q̄ colanť vina.
Baratrū(bütty.
Uindemia(weynberbst) qz tpe tali vinū demit. Uñ ꝑgil. in scōo Geor. Spumat plenis vindemia labris
Mustū(most) quasi mulsum
Putatorium(rebmesser
Falx idem
Putare. est arbores purgare
Putamē. ē arborꝫ purgatio
Spira (kelter oð trotspindel) Est eñ spira reuolutio circuli nō ad se redeūtis. vñ spire ꝑpentū sunt. z fumū nauis gira
Bumasta. ē vua magna. māme bouis simílima. Uñ (tōis.
Bumasta q̄ bouis māma. De his Uirgil. scōo Geor. qui velit eū latius legat.

De animalibus in genere.

Animal(thyer) qz est aiatū
Quadrupes(fierfüssig thyer
Brutū(ein vnuernünfftigs thyer) q̄ sensu obruptū
Pecus oris. grosse thyer. vt equi ⁊c.
Pecus pecudis. ein kleins thyer. vt oues ⁊c.
Pecu indeclinabile z pluraliter. hec pecua pecuorꝫ vl pecuus

dicũtur cõmunia animalia. a quo vlterius venit pecuare ꝛ pluraliter pecuaria. Vñ Virgil. tercio Geor. Vitte in venerẽ pecuaria ꝑm⁹. Et hec oia a pascẽdo venũt. Pec⁹ heißt alles das mangelet menschlicher gestalt.

Armentũ (ficb bzuchlich zuo strayt) ꝛ maxime equus q̃si armis aptũ. vl' ór ꝺgregatio maiorꝝ aĩalium que sunt apta ad arandũ ꝛ vt sic ór ab arma. eo q̃ cornibꝰ sit armatũ

Jumẽtũ (arbeytsam fych) q̃si iuuamẽtũ. qz thaur⁹ iuuat nob

Brex (ein schar kleyner thyer) sicut ouiũ. (arare.

Lanigeri greges (schefflin) qz lanas gerunt.

De pecudibus in specie

Ouis (schaff) Bidens idẽ. a dentib⁹ duob⁹ quos habz ceter eminentiores.

Agnus (lam) agnoscit eũ balantẽ in voce matrẽ

Agnellus (lemlin Balans antis. schefflin

Balare. clamare ouem Balatus ouiũ clamor

Hedus (kytzlin) ab edẽdo. qz delicatissim⁹ est esui

Aries (wyder Capra zebalb Muto onis. idem

Aries. qz olim ad aras in sacrificio mactabatur

Verues (wyder) quia habz vermem in capite

Caper (bock) quia ardua loca accedit ꝛ capit Capra (geyß

Hircus (bock) a lasciuia nomen traxit

Ibex (gemß) siluestris capra ab in montibus eundo

Eglos. i. capra. Jñ egloceron (ein steynbock) Jñ egloga. ꝛ est ßmo caprineus Capricornus (steynbock.

Ceruus (byrß) a ceron. i. cornu. Vñ Virgi. in buccol'. Vinacia cornua cerui. Cerua (bynd

Damma ßm aliquos (ein otter) sz reuera ꝓ ceruo vl' cerua sepe reperit. ꝛ in italia dãma gen⁹ cernoꝝ. vnũ ꝛ latum cornu bz (eĩ demlin) Vñ vgil. in buccol'. Cũ canib⁹ timidi venient ad pocula damme. Oratiꝰ ꝓ vtitur in se Hene. ꝓmo libro odarũ. Cũ ór. Et supiecte pauide natarũt eq̃re damme

Pynnulus (rehpocklin Capolus idẽ (oó eĩ steinbocklin

Lepus (haes) qz leui pes Cunniculus (kuniglein

Cunnicl'us. qz in cunnis. i. foueis sunt ꝛ canũ indagine a spe

luncis excludũtur.
Sus (saw) a subigendo agros.
Verres (gemeest schwin/oð ein eber) qz grãdes hz vires
Porcus (farch) q̃i spurcus. qz iacet in ceno z spurcicijs
Procellus (ferlin Setiger (saw) qz gerit setbas
Seta (porst Scrofa (saw) a sono fictũ. scz sera. scra.
Vicurris. porcus natus ex apro z porca, domestica
Aper (ein wild schweyn) q̃i afer. id est a feritate dictus
Bos (rynd Thaurus (styer Vacca (kwe) q̃si boaca
Vitulus (ein kalp Jumentus. id est iuuenis bos
Vitula (kelblin Jumenta iuuenis vacca
Vrus (ein püffel) bos siluestris. Jñ vri iuxta sueſiã, puincią quã vraniã vocãt. quia in clipeo ducunt caput vri.
Asinus (esel) qz sine sensu. i. sensu. aut qz tardus sensu
Asellus. paruus asinus.
Onager. id est siluestris z ferus asinus. Et ðz ab onos qð est asinus. z ager vl' agros. qð est verũ vl' agreste (ei waldesel.
Canis (hundt) de hoc supra de venatione
Velter (wynd Molosus (rüd/oder leythundt
Vulper (frauwen hündtlin) qz culpaꝫ de pedore quẽ nõ fecit.
Vdoriscus (spür hundt Vdoriscus idem
Caniculus. Catulus. Catellus (hündtlin.
Sunt tamen generalia aut catul⁹ vl' catellus leonis ꝛc.
Canicula (hündtlin.

De equis. vide supra

Bestia z fera dñt. qz omnis bestia est fera. z non econuerso
Bestie em̃ st̃ q̃ morsibꝫ z vnguibꝫ seuiũt exceptis serpẽtibꝫ. vt pardi. leones. z siles a vastãdo dicte q̃i vastie. vl' a vi q̃ seuiunt. q̃i bestie. Fere aũt sunt ille q̃ z si nõ seuiant morsibus et vnguibꝫ. tamẽ siluestres sunt sic dicte. qz naturali vtãtur libertate z desiderio suo ferunt. z ðz fera eo q̃ ferẽ quocũq; velit vt libera. Oñe omis fera ðz bestia. Oñe etiã bestia nõ ðz nisi q̃ mansione hominũ vtitur. z tunc ðz a beth. qð est domus. z sto stas. Jnde bestiola. i. parua bestia. Jñ bestiarius a. um. id est crudelis. z viuens ad modũ bestiarũ.

Ferus.ioꝛ.iſſimus (grymlich.
Liciſcus ciſca.canis vl canicula ex lupo ⁊ cane ꝓcreata. Vñ Virgi. in buccol. Multũ latrãte liciſca. Sicut mul⁹ mula (ein maul) ex aſino ⁊ equa. vl equo ⁊ aſina
Leo.a leon.abiecta n.dicim⁹ nos latini.hic leo leonis. Et vt ꝺr iſiꝺ.xij. Ethimo. Leo grece interꝓtat rex latine. eo q ſit ꝓnceps oim beſtiaꝝ. Virtus eoꝝ in pectoꝛe eſt. Firmitas in capite. Cũ dormiũt vigilãt oculi. Cũ ambulãt cauda ſua coopiũt veſtigia ſua ne eos venatoꝛ inueniat. Cũ genuerint catulos triby dieby ⁊ triby nocty catulus dormire ferꝛ. tũc deinde patris rugitu vl fremitu veluti tremefact⁹ cubilis loc⁹ ſuſcitare ꝺr catulũ dormientẽ. Circa boies em eoꝝ naꝛa ẽ vt niſi leſi nequeãt iraſci. Ꝑz em eoꝝ miſericoꝛdia exemplis aſſiduis. Ꝓſtratis enim parcũt. captiuos obuios repatriare ꝓmittũt boies nõ niſi in magna fame interimunt.
Ligris (tiger thyer) Et fluuiũ armenie velociſſimũ. Vñ ꝼgil in buccol. Aut ararim pathus bibet germania tygrim Tigres finguñ bachi currũ trahere. vt ptz in poetria
Panthera (panther thyer) a pan qõ ẽ oĩe. qꝛ oim aialiũ draconе excepto amicus eſt panther.
Leopardus (ex leone ⁊ parda. vl ex leena ⁊ pardo.
Vnicoꝛnis. Monoceron. Rinoceron (einhoꝛn
Simeus (affe) Simea (effin) Hã homĩ ſimilat.
Elephas antis. elephio grece ẽ mons latine. quia mole coꝛpis elephantes dicũtur.
Gripheꝫ (greyff) aial pennatũ ⁊ quadrupes. Vñ ꝼgil. Jungẽtur iã griphes equis. tale aial odit naturalr equũ
Linx (luchs) Ex cui⁹ vrina (plinio teſte) lapis liguriꝰ naſcitur. Jõ inuidia ſuã tegit vrinã in arena ⁊c.
Vrſus ſi. ferꝛ dict⁹. q oꝛe ſuo formet fetus q̃ſi oꝛſus. Hã aiũt eos in formes generare partus. ⁊ carnẽ quandã q̃i qõdam fruſtum parere. quã mater lãbendo in mẽbꝛa ꝓponit. ſed ꝓ immaturitas partus facit. deniq; triceſimo die generat vñ euenit vt ꝓcipitata fecũditas iformis ꝓcreet. Jtẽ vſoꝛ caput ualidũ ẽ. vis maxia i brachijs ⁊ lũbis. vñ erecte iſiſtũt

Lupus (wolff) a ledendo dicitur Lupina (wolffin
Vulpes (fuchs) quasi fallax pede. z incessu vario
Vulpecula (fuchslin.
Taxus (dachs) z arboris ē ꝓpriū. Uñ ꝙgil. Lyrneas fugiāt ex
Castor. ē aīal qddā mirabile qđ viuit ī tra (amina ta ꝓpos.
z in aq̄ cauda ei⁹ naturā piscis habet z corp⁹ carneū ē. Uñ
cauda eius in ieiunio comedit z corp⁹ nō. z habz quattuor
pedes anteriores duos q̄si anserinos cū quib⁹ natat. poste-
riores quasi caninos In q̄ntitate parui canis est. dētes ha
bens acutissimos z pellē ꝑciosam. testiculi eius multū va-
lent medicis. z ōra castro as. qz cū sentit venatorē se sequē-
tē seipm castrare vt euadere possit. sciens se fugari ꝓpter testi
culos. Idem z Fiber fibri. z beuer. z canis ponticus ōr.

De minutis animalibus.

Mus (mauß) qz ab humore terre nascit. tamē est naturale
Mattus. Muriceps. Murilegus (katz.
Glis itis (ratz Sorex (spitzmeußlin/od wassermeußlin.
Uñ Thereñ. in eunucho. Ego sum tam miser vt sorex
Martrix (marder Aspriolus (eychorn.
Mustela (wyßel Talpa (scher/oder mülwerff.
Cicada (hewschreck Locusta (ros Grillus (hewmück as grill
Formica (emeiß) qz vorat micas Papilio (fyffalter
Ericius (ygel Erinacius (señ ygel

De serpentibus.

Anguis (schlang) qz anguliosus. i. curuus eius est incessus
Anguicomus (gebarete schlang
Anguipes (gefuste schlang) pedes habet.
Serpens (schlang) quia serpit occultis accessibus.
Aspis (schlang) a spergēdo. i. īmittendo byos. i. venenum
Aspidula. id est paruus aspis.
Coluber. quia colit vmbram Idrus (wasser schlang
Basiliscus (basiliscbg) quasi regulus z basis serpentum
Dipsa (dürstschlang) qz quē momorderit siti ꝺsequētē interit
Prester schlang die alweg laufft mit offem mundt

Emorrois (blůt ſauget ſchlang
Ipſalis. ſerpens qui ſono necat.
Ceraſtes (gehornet ſchlang) habet eñ in capite cornua.
Amphiſibena (zweyheůptere ſchlāg) vnů ab añ. aliō a retro
Celindrus. ſerpens aliqñ in aqua. aliqñ in terra habitans
Rimatrix. ſerpens aquam veneno inficit
Cecula (blyndtſchleych. Lacerta idē. qr qī latera habet.
Lacerta (eydechß) Vipera idē. qr vi parit. nā maſculus femi-
ne caput ori imponens eā impregnat. Et in voluptate ob-
lita caput marito deſecat. Ipa po ī partu rumpit. aut adeo
vetoſa ēaut fet ab intra ſe emordet. z ſic exeůdo ptů pueīt.
Stellio. ſerpēs pulcer. ſtellar ſilitudinē maculis qbuſdā cō-
Centupeda. a pedů multitudine (ſperſus
Draco (drack Locodrillus (lindtwurm
Dracena (dreckin Buffo (erdtkrott.
Aranea (ſpynn) quia net in aere.
Rana (krott/oder froſch Rubeta (laubfroſch
Calamites (rorfroſch) quia ſub canna arundinů morantes
Egredula (erdtfroſch) qr in agris z ſicco viuit.
Scorpio (ſcorpion.
Venenum (gyfft) non vadit per venas.
Virus (gyfft) indeclinabile neutrů. quia vi cor penetrat.

De vermibus.

Vermis. ē aīal qō plerůqz de carne vl ligno vel de quacůqz re
terrena ſine vllo cōcubitu gignit. licet qñqz de ouis naſcat
Apes (byn) naſcit eñ teſte ſeruio ſup iiij. (vt ſcorpio
Beor. quedaz truncata caruncula ex qua apes formant ab
a. i. ſinez pes. qr pmo naſcit ſine pedib. z poſtea sůit pedes
Busca (flyege Apieſter (bynen kunig Coſtrů idē (qr du
cit apů castra Veſpa (wefftz Culex (můck
Fucus (hůmel) Vñ pgit. in iij. Beor. Ignauů pecus fucus
a pſib arcet. Ibi ot Seruius. apes de bob. ſcabrones de
equis. de mulis fucos. de aſinis veſpas pcreari. Sca-
bro (bůrnuß Bruc (keffer) Sāguiſuga (egel) Irrugo idē
Cantareda (gryen kefferlin Cantaredes idem.

Limax. Concha. Testudo (schnecke.
Eruca (rupp) vermis olerajz arborum folia rodit.
Bombex (syden wurm) net ex se sericum
Teredo onis. holtzwurm Teredo inis (wurmmeel.
Tinea (schab) vestimentorum est
Emigraueus (haubtwurm
Lumbricus (darmwurm/oder regenwurm
Ascarida vl' ascaridis. vermis cutis. Lostis idem
Pediculus (lauß Lens dis. nyß.
Pulex (floch Tarmus (speckwurm.
Ricinus (bunds lauß) adheret enim auribus canum
Uria (sawlauß Limex cis. wentel
Lenomia (bunds mück) vl' a cenon. i. cõe. qz cõmunis musca est. z tamen maxime mordet.
Licendula (schynet wurm) quia tempore noctis lucet
Asilus (brem/oder hũmel.
Nestrũ idem. Et ostrum sine dypthongo capiß pro purpura.
Tabanũ idẽ. pro purpura. qz ostroz sanguine tingit
Cynomia (hũdts mück) a cinos. i. cais Cinifes fis (schneck
Locusta (hewschreck Bibio (weynmück
Burgulio (wibel in dẽ korn) Burgulio etiã pmo Geor. virgilij ymis (teste seruio) veluti rana. cr maior ps guttur erẽ
Surio (sury Cirillus (bandtsury

De piscibus.

Piscis (visch. Spina (dorn oder grad
Lactes (visch milch Poligranũ (rogen
Squama (schüpp Brantia (visch federlin
Cancer (krebs Balena (walfisch.
Ceta vl' cete (meerfisch Delphin merschweyn
Congrus. quidã piscis similis anguille. is grandis. z morat in cauernis petrarũ sub aqua (wilbyn.
Carepus (groß Barbalus (barb Taracus idem
Carpo (karpff Fundula (grundel.
Esox (lachß Sturgio (stoer/oder stüby.
Salmo (salm Lucius (hecht Gracius (krefling

Pauſo (hauken Ypocus idem.
Strumulus (ſtockfiſch Ruburnus (bücking.
Allota (aland Silurus (hürling.
Tymallus (eſch Lartius (lachß.
Parca (egling/od berſich Pelm⁹ (ſchleyen. Tinca (karpff
Forona (forben Anguilla (ael.
Allec piſciculus ad liquorē ſalſamentor̄ ydoneus. t dr q viuat ex ſola aqua nihil aliud comedens (ein hering.
Truta (ferhynn Forena (füren
Praſmus (prechſam Tenta (ſchlyen.
Rubiculus (rotling. Melanurus. piſcis ſic dict⁹ (milling

De auibus.

Auis. Ales itis. Volucris (vogell) Ez dr̄ñt Nā auis dr. qr q auia hoc ē deſertas ſiluar̄ vias currit. Ales vero ab alte volando. Volucris a volatu.
Pullus (yeglich iung vogel) licet in euangelio dr. ſedens ſup pullum aſine.
Ala (fettich) qr alta petunt aues per alas.
Penna (feder) a pendendo id eſt volando dicta Nā cuz aues volant/quaſi pendere videntur.
Pluma (pflaum) quaſi piluma. quia ſicut pili in animalibus ita plume in auibus. Aquila (adler) ab acie viſus
Vultur (geyer) a tardo volatu.
Fenix (eyniger vogel) in arabia Strutio (ſtrauß
Pauo (pfauw Paua (pfewin.
Grus (kranich) quia ordine gruunt. i. incedunt.
Ibis. Liconia. Roſtriſona (Storch.,
Pellicanus (pellican) Auis egipti habitās iuxta Nili flumi (nis ſolitudines.
Gradipes (drapp.
Griphus. eſt aial quadrupes t pennatum. Sunt enim griphes alites fere. t ſūt in oīb leonibus ſimiles p̄ter alas t facies. quibus aquilis ꝓueniūt. t multū equos infeſtant et eis inimicanť adeo vt equitem armatū cū equo in ſublime rapiunt (ein greyff.
Ardea (raygel Falco (valck.

Accipiter (habich Lapus idem. qz vtrunqz nomen habeo
at a capiendo alias aues Nisus (sperber
Nisula (sprüntz Alietus (wannen weber/oder kretz.
Herodius (falck oder platyßiln) qz animalium sue speciei est
heres id est dominus raptorum Hiluus (wihe oð oz
Girouagus. a giro. i. circulo. z vagando dictus
Oloz (schwañ) qz tot. albo. nã olõ. i. totũ Lign. idẽ a cãdore
Laofficus (wannen weber. Uespertilio (fledermauß
Noctua (eyl) qz nocte videt. z tuitur Ullula idem
Bubo (huw Nocticorax (nachtrap.
Strix auis noctua a sono dicta Lutius (kutzlin
Philomena (nachtgal Luscinia idem.
Irundo (schwalbe Passer spatz
Monedula (hetz Cornix (krew Corvus (rap
Columbus (taubenkutter Columba (tubin
Palumbus (holtztaub Palumbes idem
Phasianus (fasant Fasis idem
Ossigragus (bein bruchel Cortela (troschel
Merula (amsel Frigellus (finck
Carduelis (distelvogel Carduelius idem
Accalãdis idis (tistel vogel) vñ vir. Resonãtaccalandida du
Sincedula (zeyßlin Alauda (lerch mi
Canapellus (schefflin Regulus (kunigklin
Caudatremula (bachsteltz Ripiuaga idem
Uicedula (ried schneyff. Luafuga
Upupa (widhopff Graculus (hẽher.
Cuculus (gutzgauch) a sono Sepiuaga (zan schupflin.
Picus specht (rot von varbe
Merops (grun specht Turtur (turteltaub.
Parix (meyß) a pariendo
Perdix (repbuon Coturnix idem
Galandra (galander Psitacus (sytikoß.
Turdus (krometvogel. Mergus (scharb
Mergulus (tucherlin Sturnus (starn.
Pica (agrest Amorellus emerritz Quastula (wachtel.
Ortogometra pro coturnice quidam accipiunt. est enim du-

trix gregis sui ab ortos .i. rectum z metros id est mensura
Et forte vulgo dicitur (vrban
Ornix (orhenn Fulica.berganus Anas (wasserendt
Anata (haufendt Anatinus (ein iungwild entlin
Anetarius (antrech Auca (gans Anser (ein ganser
Gallus (han Gallina (hen Gallinatius (kophan
Capo (capaun Ouum (ey Uitellus (dotter.
Albumē (eyerclar Cochula (eyreschal Crista (kamm

De volucrum vocali proprietate

Turdus.trutilat Sturnus.pisitat Perdix catabat
Anser.gracitat Turtur.gemit Columba idem
Palumbes.plausitat Anas.tetrinit Grus.gruit
Cignus.drensat Accipiter.pipit Miluus.lipit.
Gallus.cucurrit Gallina.grocilat Pauo pupilat
Hyrundo.trinat Aquila.clangit Uultur.pulpat.
Coruus.grocitat Graculus.frigulat. Ciconia.glotorat
Passer.pipit Psitticus (chere) dicit domino suo
Cuculus.cuculat Cicada.fritinnit Apes.bombilat
Bubo.bubilat Strix Uispertilio.stridunt.
Noctua.cucubat Ullula.ululat Bucio.bubit
Regulus.zincillulat Merops idem
Irundo.zinzillulat vel strictinnit

De quadrupedū vocali proprietate.

Homo.ridet z loquitur
Leo.rugit Bos.boat Uacca.mugit
Equus.binnit Tigris.rancat Panter.caurit
Pardus.felit Linx.orcat Ursus.vncat.
Lupus.vllulat Aper.frendet Elephas.barrit
Leruus.glocitat Onager.idem Asinus.rudit.
Uerres.quiritat Aries.blacterat Ouis.balat
Sus.grunnit Hyrcus.mutit Canis.latrat.
Et tingit dicendo r.s.m
Vulpes.gannit Catulus.glaucitat Lepus.vagit
Mus.mintrat Mustela.dintrit Grillus.grillat.

Sorex.desticat Anguis.sibilat Rana.coaxat
Lattus.catillat
Vinum.biblit.dum eo infuso athomi quidam in eo sursuz apparent quasi buliendo ascendere(als die cleyn steublin in der sunnen.
Cereuisia.blictit.vitro infusa aut cipho.

De arboribus in generali.

Arbor(boum)quia aruis id est terre infixa est
Arbusta(newboum)quasi arboris hasta
Arbustum neutri generis locus in quo crescũt arbores Vñ virgilius in buccolicis Resonant arbusta cicadis
Rubetum locus in q̃ rubi crescunt(ein buschlin oð weldlin
Arbor ðr de sterili ⁊ fructifera Arbos aũt solũ de fructifera.
Frutex(ein nider boum quia fronde terram tegit.
Silua(waldt)aut a silentio.aut a xilon id est a ligno dicta
Nemus(ei grosser wald)a numinibꝫ q̃ pagani ibi ꝓstituerunt
Lucus(ein finster hober waldt)p ꝓtrariũ.qr ðtrahit soli lucẽ vel quia ibi cerei lucebãt ꝓpter nemoꝝ densitatem.
Saltus(ein hochwachsender walt.aut noui frondes.quia saliunt in altum(geschoß.
Auiaria secreta loca ⁊a via remota.aut tm̃ auibus adibilia vogel oder holtzweg.
Recidiuũ(widerwachß)qr repullulat a trunco ðsecte arboꝝ
Insitio(ympfung Inciso iõ Et dicũt tps ⁊ actꝰ plãtãdi Insitio ẽ cuius fisso trũco surculꝰ fecũ de arboꝝ sterili inserit
Incisio quia trũcus finditur ⁊ inscidit Planta(zwyge
Plantare(zwygen Plãtariũ(gewechs mit eygnẽ erdtrich
Plãtaria dicũt q̃ ex semibꝫ nata cũ radicibꝫ ⁊ terra ꝓpria trãsferũt(teste Iuio) Cespes(wasß)q̃i citra pedes crescẽtes.
Frons dis(ast)quia fert virgulta vel vmbras(blat
Ramus(zweyge)quia de roboze.id est arboris trũco crescit.
Oculus(ein newer knopff/vorschoß
Radix(wurtz)qr q̃i radꝫ terre ẽ infixa Trũcꝰ arboꝝ staßa qr a radice trudit.⁊ extrudit frõdes ⁊ folia. Cortex(rindt qr circuit exteriꝰ Liber(basß)qr ablata cortice.lib ẽ arbor

Cuber (bast). i. sub libro. est ꝛ etiam interius arbori adherēs
Curculus (abschnit) q̄si serculus. qꝛ serra præscinditur
Virgultum (ꝛwygrutlin Vlimen idem. ambo a viriditate
Flagella supra de vineatore (dolt Apex idem.
Folīū (blat Coma idē vñ oratius. iiii. odaꝝ Redeunt iã gmi
na cāpꝭ arboribusq; come Flos (blum) qꝛ cito fluit ꝛ cadit
Germen (blust) aut surculū p̄gnātē. a gerēdo dicim⁹ Fruct⁹
frucht) a frumē Hastula (schεyt) q̄i abstula q̄ē arbori ab
Fomes (durrschεit oð eī duerer abschlag des boums (lata
oð zundel) vñ vir. ꝑmo eneið Rapuit in fomite flāmam
Quisquilie aꝝ. terraꝝ sunt purgamina vel stipule cū surculis
ꝛ aridis foliis iuncte ꝛ collecte Caries putredo ligni
Cyma est virgaꝝ summitas (toldel spitze Stipes stam
Virectum (grun gewachs) aut locꝰ in q̄ virida crescunt
Medulla (marck. Succus (safft

De arboribus in speciali

Palma (palm Pacis alma
Olea (olboum Oleagina idē Oliuū (olberlin Oleū (ol.
Oliua aliqñ ꝑ olea capit Oleaster (wilder olboum.
Trapetum (olstampf) mola oliuaria dicitur
Balsamus (balsam baum
Opobalsamū (eī balsam safft Hilobalsamū (balsam boltz
Xilobalsamū idē Carpobalsamū est fructus balsami
Tus (weyrauch baum Tus (weyrach) a tōdeo. qꝛ resina
stillat ī glebas terre a q̄bꝫ extōdit. ꝛ debz scribi sine aspira
Myrra (mirr) qꝛ amara Tus ꝛ mirra in arabia
Piperis ꝙo arbor in india Aloe in india ꝛ arabia
Cinomomum arbor (zymet. in ethiopia ꝛ arabia nascit. Et
dicitur iō cinomomū qꝛ cortex eī⁹ in modū cāne ē rotūdus
Amoniū fruter albo ꝛ odorifero flore ī siria ꝛ armenia nascit
Acbantus Casia nō nostre plage sunt. ideo transeunt
Laurus (larberbaum) Apolini ꝛ victorie sacratur.
Lauribacca (lorber Inde baccalarius. i. bacca laurea
tus. antiquo athenensium more.
Malus fe. ge (apffelbaum Pomus idem.

Malum (apffel) oē dr qđ est rotundum Pomum idem
Pomū Seruio teste. dr oē nō corticis duri. Nux ꝓ oē bñs corticē dux. vt vir. in bucco. Castanea sꝫ nuces.
Malum arantie (baumerantzen
Malumgranatum (granatepffel.
Malūpunicū. pomū ex loco nomē traxit Nā poeni p dyptō gon. i. affricani Vñ i cāticꝫ. Et germinassent malapunica
Horby (ein wilder apffelbaum Arbus idē Seruius. q. ge or. est testis Horbū (holtzapfel. Arbutū idem
Pirus (pirenbaum Pix (pir) Or aut in eius summitate accuitur vt pir. i. ignis. aut quia piramo simūlis
Piramus mi. vel Piramis dis (kegel
Nux (nuß) arborē z fructū signat. nux a noceo qr eius vmbra aut stillicidiuꝫ proximis noceat arboribus.
Nucleus (kern) quia cortio duro tegitur.
Auellana (bakelnuß) ab opido auellā s. qr ibi inuenta.
Corilus (bakelstaud Corilum (bakelnuß.
Cornulū. aut aliqđ ex corilo. aut loc⁹ in q̄ crescunt corili
Dedera (ephaw) ab errando. qr sic crescit z errat. vel qr semp
Corimbus (ephawberlin heret
Populus (alberbaum) prima longa. duabus alijs breuib z herculi sacratur.
Ceruſus (kirschenbaū Ceruſuꝫ (kyrß) Nā dicēdū esset ce rasus z cer asuꝫ. ab opido pōti Cerasō illic īuēto. teste Fuio
Cynus (krichenbaum Lentiscus idē (oð ei nesspelbaum
Prunus (pflaumenbaum Prunum (pflum
Persicus (pfersigbaum Volem⁹ idē Persicū (pfersig.
Esculus (nesspelbaum Nespilus idem
Sergi⁹ vna cū seruio dicit Esculū in glādē. i. iouis glādē. Esculū talē esse in siluis qualis est nespilus in ortis.
Cidonius (küttenbaum Coctanus idem.
Coctanum (kütten.
Amarillus (amelberbaum Amarillum. fructus
Aceremaßalter) tunc habet aceris in genitiuo.
Acer (us a um. vel Aceraceus aliquid ex acere
Accasius (schleb dorn Accasium (schleb Spina (dorn

Spinetum (dornbegk Cornus (bagdorn.
Cornum (bagwurtz Dumus (heydelstaud.
Doradumi (heydelbeer Dorarubi (bromber
Doracelsi (erdtber Cipressus (cipressen baum.
Cedrus arbor quam vocant greci cedron. quod est orbor ardentis humoris z imputribilis (cederbaum
Abies (thann) quia pre ceteris arboribus alte eat
Abienus a um. aliquid ex abiete factum
Pinnus nus nui. vel Pinus pini. quedaz arbor z dicitur a pin quod est altum vel dicitur a pinū quod est acutū quasi sub acumine foliorum (ein furbenbaum
Pinnum est fructus eius. Pinnetuz est locus vbi crescūt pinni
Succinum (furben holtz.
Pix idem Flā picea. i. pinnus Taxus (eyben baum
Taxeus arcus (ein ybner boge
Platanus (aubom a foliox latitudine Fraxinus (asch
Fraxineus a um. aliquid factum ex fraxino.
Buxus (buchßbaum Buxum (buxbaum boltz
Buxeus a um. aliquid factum ex buxo.
Juniperus (wecholterbaum Juniperum (wecholterber
Fagus (buoch Fagum (biechel) fructus fagi
Fagineus a um. aliquid factum ex fago.
Ornus (hagenbuoch Quercus (eyhe Jbex idem
Itē prīa etate que saturnea z aurea dicebatur. Deste quidē pmo metbamor. Doīes vago glāde vescebāt Et dr fagꝰ a fagin. i. comedere. Querc⁹ a q̄rēdo. Jbex ab eligēdo Blās qz gulā implēs eychel. Halla (eych apffel
Jligneus a um. aliquid factum ex ilice sicut quercineus a ū.
Sambucus (holder aliqd ex quercu
Sambuccinus a um. aliquid factum ex sambucco.
Alnus (erlin) qz alitur amne
Alinus (ei felbber od wyd) qz in locꝭ vliginosis crescit meliꝰ
Salix (wyd. qz celeriter quasi siliendo crescit
Popꝰs vt .s. etiā est genꝰ salicꝭ. cuiꝰ folia vna pte virida altera q̄ alba z birta ß fingūt poete ī introitu herculis cū theseo p raptu pꝓpine ad inferos Flā ea folia ī suo serto igne

tartareo sufflāmata ex parte exteriori
Robur dicitur omne lignum firmum
Vimen mollis virga r viridis. r ōr a vlreo es. vel sic ōr q̄ habeat vim multā. Natura eī est talis vt etiā si arefactū abluat̄ virescat Virica (heyd) hūilis arbor. r q̄ radix tota sit
Tilia (lynd) q̄r antiquitus ex ea facta sunt tela.
Arundo (ror. q̄r cito arescit Canna idem
Scirpus genus iunci est. r est planus sine nodo (ein bynt
Ulna (gryef) r crescit in profundo paludis.
Alga que r eadem species est crescit in profundo maris
Uiscus ci (mystel) r capitur pro bitumine. Nā ex visco pro auium captura conficitur Dicit eī Plini. q̄ ex stercore tordele innascitur arboribus Sauina (seefenbaum
Amigdalus est nomen arboris (mandelbaum Sed amigdala est fructus istius arboris
Castanea (kesten) Et fructū cū arbore signat Uñ arbor inest siluis que scribitur octo figuris. Fine trib⁹ demptis vix vnam inter mille videbis.
Ficus ci. fe. ge. scōe declinationis p arbore Uñ luce. xiij. Arborē fici q̄dā hēbat Et ōr a fecūdus. eo q̄ sit fecūdior r feracior oib⁹ alijs arboribus. q̄r bis vl' ter gñat fructū in āno r vno matureſcente alter oritur. Dinc r carica ōr fructus vel massa fructuū ei⁹ a copia Inde hec fic⁹ us ui. p fructu illius arboris Caprificus siluester ficus r mortuor. q̄r
Uibex (birck Uiburnū locus vibicum sterilis arbor
Uariofilus (negel baum Uariofilus negelin
Muscatus (muscat baum Macis (muschat plūt
Piper (pfeffer Et piperis arbor in india nascit̄ in latere mōtis caucasi. folia habet ad iuniperi similitudinez. cuius siluā serpentes custodiunt. sed cum maturum fuerit. incendun tur illa loca vt fugiant serpentes vt possit colligi
Leucopiper (langer pfeffer Macropiper idem
Immaturū pip (lang pfeffer Rugosum pip (clein pfeffer
Zinciber (ymbar Crocus (saffranstaud.
Crocū (saffran Morus (maulberbaum Morībace⁹ idez
Ficcomorus siluestre genus mori Dicit̄ tñ q̄ sit grecus ter

minus Et arbor ficcomori folijs moro ī alijs ficui similis
Lupulus (hopffe Humulus idem Ago credo fictum esse
Nam incoctus humuli fructus cereuisie inebriat Inde
ebriorum vox. hum. hum. vt visum est in saxonia
Tremulus (aspenbaum) a tremendo

De herbis

Arthimesia (byfuß oder buck Abrotanū (staal wurtz.
Absintheum (wermut
Urtica (nessel) q2 vrit Accalissa idem q2 calida.
Allium (knobloch Porr (lauch Plantago (breyt wege
Ruta (raute Borrago (buretz oder borache (rich
Apium (epff Apum fructus Nepita (weyß wurtz
Poleium (poley.
Feniculum (fenchel Anetum (dylle.
Tillus (kolbe Satureia (saturey.
Organum (rote dosten oder wolgemut.
Salūa (saluey Menta (muntz.
Lauenduta (lauendel Maiorana (maioran.
Valeriana (baldrian Trifoliū (clee Hibiscus idem
Ligustrum (weyß glocken blumen.
Ysopus (isop/sepli oð ispen. Cicuta (wiet trich) venenata
Cepa (zwibeln) quasi cephas. i. capiti similis herba est
Sinapis (senff samen Pastinaca (morheln
Ciminum (kummich Serpillum (feld kumig.
Coriander (coriander kernlin
Viola (vyel Rosa (roß
Lilium (gilgen Spina (dorn
Spinetum (dornheg.
Cētaurea (erdtgal) Herba a cirone cētauro inuēta. q̄ cinnēto
Aristologia (hoolwurtz ris nomē sortit
Betonica (betony Ligustica (lybstyckel
Eruca (weysser senff Buglossa (ochsenzungen
Vulgago (bakelwurtz Angelica (engelwurtz
Benedicta (benedicten wurtz Alcanna (ferbkraut.
Anisū (enyß Anisum pariter dicimus Attriplex (malt

Folium. LIII.

Auricula muris (meyserlin Basilicum (basyly
Barba iouis (bukwurtz Altea est malua siluatica (ibisch.
Balaustia (plüt von margranopffel.
Camamilla (kammil
Cicer (kichernkraut.
Cinoglossa (hundtzung Celidonia (schelkraut
Citrullus (erdapfel. Ciclamen (schweynkraut
Castoreum (bibergeyl Cirorea (sunnen wurbel
Camphora (ampfer. Diptamus (pfefferkraut.
Dactilus (datekerne Dragentea (trachenwurtz.
Elleborus (nießwurtz. Liquiritium (sußholtz
Ebulus (attich Eupatorium (wild salbei
Flamula (brantkraut Fumesterre (erdtrauch/oder
tauben kropffkraut
Gergites Hilium Panicum (hyrß.
Gladiolus (schlatenkraut oder schwertlin
Gentiana (entzian. Heduara (zitwen.
Galanga (galget
Genesta (ginster oder wildreben
Hermodactilus (zytloß
Jusquianus (bilsenkraut
Jperiton (sant iohanns kraut Jringus (seh distel
Rabe (augstein) vt patet in herbarijs
Cadopacia (eberwurtz Carui (kummich.
Camepitheos (vergift nit mein Cemedreos idem
Lactuca (lattich Miliumsolis (meergrieß
Mandragora (alraun Malua (papeln
Mellilotum (bynsauge.
Nardus (nardenkraut) spinosa z odorifera. q̃ crescit ī india
Nenufar (seewurtz) z flos z siria.
Napellus (napelkraut Petrosilium (petterling.
Peoma (peonkraut ab inuentore
Raphanus (rettich) Et est duplex scz maior z minor Maior
merrettich oder kren) Raphanus minor (ruben rettich
Risum (reyß Solatrum (nachtschadt.
Staphisagria (bezkicher

Saxifraga (bybernel Viria (wintergron
Verbena (eyfen kraut) veneri sacrat. Vñ vir. in bucco. Pin
gues adole verbenas
Virgapastoris (rot distel Vitisalba (wilder zitwan
Volubrina (natturwurtz Spongia (schwam.
Agaticon (goltwurtz Solsequium (sunnen wurbel
Clicie mutatur in solsequiuz teste Ouiō. in methamorpho.
Sicut anetus t papauer in suorum nominum flores
Leucopiper (langerpfeffer Accedula (ampfer
Satirion (stendelwurtz) a satiris nomen traxit
Sandix (wayd) pingitur ex sandice blaueus color cui circa
erdtfordiam est copia Dicit eñ vir. in bucco. sponte sua
sandix pascentes vesciat agnos
Flauiola (weyd blum Affodilus (goltwortz.
Pulicaria (flobenkraut
Asar vel Asarum (baselwurtz Vellissa (mellis
Calomenta (kozen, pintz
Zizania (ratten Cucumer (kurbis
Vustus (myes) Vñ vir. in bucco. Vustosi fontes
Vagitana (meseran Laureola (zytland.
Lappa (clet Enula (aland
Carex (rietschwertel Carectū locꝰ in q̄ crescunt carices
Fungus (pfyfferling Boletus (bultz) species fungi.
Eufrasia (augentrost Fragum (erdtber
Fragus (erdberkraut Vrsina (erberwurtz
Spinachia (spinetz Viridarium (wurtz gart
Agnigllossa (schaffzung Cinogllossa (hundszung
Vuscus (pyrin

De oleribus.

Caulis (koel grunkraut Olus eris (kappys od kompest.
Vaguderis. truncus oleris (kraut stengel oder kraut dorf
Beta (mangolt Bleta idem
Rapa (rube Rapula diminutiuum
Napus (steegrub oder nop
Napocaulis spēs mixta. qz folia caulis. tradicē napi vl rape

hz. Etiã napocaulis posset dici vulgo(ruoben kumpost.
Nascurtium(garten kref Strucion onis(brunnen kref
Tyrsus(gruner stengel Orti(gart) qz in eo sp aliqd ozit.

De lapidibus et gemmis

Lapis dicitur qz ledit pedẽ Sed hoc incõuenienter. cum z ferrũ z lignũ z mlta silia pedẽ ledere pñt Forte lapis qz lapidibꝫ in stratis substernitur Voluit aliqui lapides dici eo qꝫ lenes sunt sicuti alabastrum vel alabaster
Scopulus(kepffer) qz alta vti scapula supereminet
Saxũ(felk) qz duz Jñ saxo onis gens durissima ad fidem
Petra vero a firmitudine. vel qꝫ pedibus teratur
Rupes(ei schorffan dem felsen) qz nõ facile rũpit. l' qꝫ byat eis rapta. Gẽma ꝯo a trãslucẽtia. vel gũmi instar aparet
Smaragdus(ein schmaragt) Lapis viridi colozis transꝫlucens oculis. z memozie cõducit. in coitu gestatus rumpitur ergo castitatem suadet
Adamas(ein adamant) cristallo. vt dicit Euax obscurioz. z feruginei colozis durissimus. z ad sculpiendũ aptus. byrcineo cruoze soluitur. nuce auelana non maioz
Magnes(ein magnet) Dicit Albertus qꝫ sit colozis ferruginei. apud trogoditas. z in mari indico nascit. ferrum attrahit. mirabiles eius virtutes leguntur in lapidario Alberti Quacis. Et in. xxxvi. naturalis bystozie Plinij. c. xv
Margaritha vel perla(perlin) Nascuntur eñ in ostreis marinis aut conculis Et albiozes meliozes
Jacinctus(iacint) Albertus duo ponit eiꝰ gña Et euax tria
Saphirinus est mltũ flauuꝰ Aqticꝰ ꝯo est remisse flauus
Celidoniꝰ lapis natꝰ ī vẽtre byrũdis z qdã rufus. qdã niger
Allectoriꝰ lapis est qui nascit in vẽtre gallinacei. Et ozetiaz alio nomine Gallinaceus Rubius(rubin) a colozc.
Carbũculꝰ(karfunckelstein) qz vt carbo radios iacit igneos
Cornelius(corneol) subrubidus est veluti caro cruda lota
Multe tamen sunt eius z species z colozes
Granatus(granat) a quantitate grani
Jaspis(ein iasp) Eius species Euax dicit esse. xvij.

Ligurius lapis est qui nascit ex stillicidio ab inguine lincis
Saphirus (saphir) celo puro similis est
Calcedonius (katzedony
Berillus (barille.
Crisolitus. fin albertum tenuis viriditatis est.
Alabastrides vel Alabaster vel Alabastrū (alabester
Corallus (koral) nascitur in equore vt virgultū viride Sed extractus ab aere statim indurescit z puniceus fit.
Topasius (topas) nascitur in topasia insula z nocte querit Nam in rupib⁹ eiusdē insule velut auz nocte lucet.
Ametistus (ametist) coloris subrubidi.
Cristallus (cristall) polipus lucet vt aqua
Draconites. lapis q extrahit capiti draconis. venena fugat.
Turcbois (turckis) flaui coloris subtenuis
Marmor (marmelstein
Silex (kisling Tofus (duchstein
Pumex (bümbs Later (zygel.
Arenarius (sandtstein

Qui velit lapidum z gemmarum scire naturam. colorem quantitatem. z locum natiuitatis. posse z virtutem. legat Auicennam in libro propio. z in numerabilibus. z in secundo libro canonis. legat Euacem z Albertum z Plinium vltimis duobus libris naturalis hystorie. puta libro. xxxvi. At. xxxvij. hec pauca in manifestionibus pueris sufficient..

Impressum Argñ. per Johannem Prüs
Anno dñi. i489. In vigilia Epiphanie dñi.

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA POZNAŃ

Incipit tabula vocabularij.

De celo ꝛ eius partib⁹ foliū ij
De nominibus dei. iij
De sancto spiritu iiij
De angelis ꝛ choris eod
De tempore. v
De die ꝛ eius partibus v
De nocte ꝛ suis partibus eod
De ebdomadis eod
De mensibus eod
De anni partibus vi
De impressionibus vi
De homine ꝛ ei⁹ origine atq; eius sexu vi
De proprietatibus hominis interioris ꝛ de effectibus vij
De integralibus ꝛ corporalibus pārtibus hominis vij
De sanguine xi
De complexionibus xi
De affinitatib⁹ ꝛ gradibus xi
De patruis ix
De amicis ix
De auunculis ix
De materteris ix
De nuptijs ꝛ ex his p̄tractis amicicijs ꝛ appēdētijs. x
Ciuiū ꝛ populi vocabula seniorum x
Iterum de infirmitatibus xi
Iterum de p̄tib⁹ corporis. xij
De senioribꝫ ꝛ p̄sulibus xiiij
Militie ꝛ belli vocabula xv
De panno ꝛ tela ꝛ de materia ꝛ instrumentis eorum xvij
De vestimētoꝝ nominib⁹ xvij
De indumēt̄ sacerdotalib⁹ xix
De indumentis pedu; ꝛ cruꝛ capit̄ ꝛ ceteroꝝ xix
De ornamentis hoim. xix
De lectisternijs xx
De nauigio xx
Nauigium genera xxi
De domo ꝛ ius p̄tib⁹ xxi
De edificijs sacris xxij
De sepulcris. xxiij
De publicis edificijs xxij
De terre vocabulis xxiij
De locis terre xxiij
Loca terre inferioꝝ xxv
De itineribus xxv
De ponderib⁹ xxvi
De mensuris xxvi
De mensura agroꝝ xxvi
De escis eod
De potibus xxvij
De singulis vasoꝝ gñib⁹ ꝛ p̄mo de escarijs xxviij
De vasis vinarijs ꝛ aq̄rijs ꝛc xxix
De vasis olearijs xxix
De vasis coquinarijs ꝛ pistorijs xxix
De vasis reposit̄orijs eod
De vasis luminarioꝝ xxx
De lectis ꝛ sellis xxx
De vehiculis eod
De clericis ꝛ episcopis xxxi
De monachis xxxi
Nomina fidelium eod
De philosophis eod
De poetis xxxij
De magis xxxij
De rusticis ꝛ eoꝝ instru. eod

De agris xxxiiij
De culturis agrorum eoꝺ
De frumentis xxxv
De leguminibus eodem
De ſtabulis. eodem
De paſtoribus. eodem
De eqꝫs ꝛ eorꝫ ornamẽtis eoꝺ
De ſcriptoribus ꝛ eorum inſtrumentis. xxxvi
De fabris ꝛ eorum inſtrumentis. eodẽ
De metallis xxxvij
De fabris lignarijs eodẽ
De murarijs ꝛ eorum inſtrumentis eodem
De his que in eccleſia fiunt. xxxviij
De libris eccleſie. eodẽ
De feſtis ꝛ officijs ſacris xxxix
De officijs ſacris eodem
De muſica ꝛ ſpecieby ei? xl
De ludis eodem
Loca penalia. xli.
De venatione. aucupio. piſcatura ꝛ captura aialium ꝛ ceteroꝝ in gñe eoꝺ
De molitore ꝛ piſtore xlij
De carnifice eodem
De ſutore. eodem
De his que mercatorum ꝛ ſimilium ſunt eodẽ
De raſoribus ꝛ balneatoribus. xliij
Ad iudices ſpectãtia eoꝺ
Inſtrumenta legalia eoꝺ
De medicis eodem
De rebus. xliiij
De vinearijs. eodm
De aialiby in genere xlv
De pecudiby in ſpecie eoꝺ
De minutis aialiby xlvij
De ſerpentibus eodem
De vermibus. eodem
De piſcibus xlviij
De auibus. eodem
De volucrum vocali proprietate. xlix
De quadrupedum vocali proprietate eodem
De arboriby in generali.. l
De arboriby in ſpeciali. eoꝺ
De herbis lij
De oleribus. liij
De lapidiby ꝛ gemmis liiij

Et ſic eſt finis

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA POZNAŃ